

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: «**АНАЛІЗ ФІНАСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА
ПРИКЛАДІ НАК «НАФТОГАЗ»»**

Виконав: студент 4-ого року навчання,
спеціальність 072

«Фінанси, банківська справа та
страхування»

Полгородник Іван Анатолійович

Керівник: Дяковський Д.А.,

кандидат економічних наук, ст.
викладач

Рецензент: Лавренюк В.В

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.

« ____ » _____ 2023 р.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Поняття, значення та основні задачі аналізу фінансового стану	6
1.2. Види, цілі та методи фінансового аналізу	11
1.3. Основні показники аналізу фінансового стану підприємства	18
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»	26
2.1. Загальна характеристика НАК «Нафтогаз України».....	26
2.2. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства	36
2.3. Оцінка динаміки та структури бухгалтерського балансу	53
Висновки до розділу 2	68
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»	70
3.1. Основні напрямки покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України».....	70
3.2. Прогнозування рівня прибутковості НАК «Нафтогаз України».....	70
3.3. Прогнозування ймовірності банкрутства НАК «Нафтогаз України»... ..	92
Висновки до розділу 3	92
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена підвищенням значущості фінансового аналізу в умовах нестабільності економіки, недосконалості законодавства у фінансово-економічній сфері, коли фінансові менеджери намагаються захистити свої підприємства від можливих фінансових втрат за допомогою проведення аналітичних розрахунків.

Фінансовий аналіз як один із складових елементів фінансового менеджменту тією чи іншою мірою необхідний усім зацікавленим користувачам бухгалтерської та іншої фінансової інформації про діяльність підприємства. Власники зацікавлені у результатах діяльності своїх підприємств. Економічні суб'єкти змушені розробляти оптимальні управлінські рішення задля забезпечення необхідних фінансових результатів. Крім того, бюджетне фінансування та кредитування, особливо в економічних умовах України, стає недоступним більшості підприємства та фірм. Звідси випливає об'єктивна необхідність боротьби не лише на ринках збуту, а й на ринку капіталів за кредитні ресурси банків, а також інших позикодавців та потенційних інвесторів.

У підприємства виникає життєва необхідність мати своєчасну, об'єктивну та повну інформацію про свій фінансовий стан для прийняття грамотних управлінських рішень, прогнозування своєї діяльності. Крім того, інформація потрібна для надання її власникам та інвесторам, у тому числі потенційним. Також зберігається необхідність звіту перед державою щодо правильності податкових платежів.

Виходячи з актуальності вищевикладеного, було сформульовано тему дипломної роботи «Розробка заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства на прикладі НАК «Нафтогаз України».

В першому розділі було розглянуто теоретичні аспекти фінансового аналізу, розглянуто поняття фінансового стану та основні показники, що необхідні для проведення фінансового аналізу

У другому розділі було досліджено та розраховано основні коефіцієнти, для проведення фінансового аналізу, які були здійснені на основі фінансових звітностей НАК «Нафтогаз» в період з 2018-2021 роки. Розглянуто основну інформацію НАК «Нафтогаз України» та її головну структуру.

У третьому розділі були представлені основні шляхи для зміцнення фінансового становища підприємства НАК «Нафтогаз», проведено прогнозування рівня прибутковості та прогнозування ймовірності банкрутства в період 2022-2023 років.

Основу теоретичної частини роботи склали праці досить багатьох вчених-економістів як вітчизняних, так і зарубіжних, а саме Бланк І. О., Коробов М. Ф., Коломієць О. П., Павліченко В. О., Павловська О. В., Фролова Т. О., Непочатенко О. О., Мельничук М. Ю., Акровігоро, К. S., Olalekan, A., Alhaji, S. A., Balas, A.N., Kaya, H.D., Musa H., Musova Z., Sliacky P. та ін.

Мета роботи – проведення фінансового аналізу та використання методів щодо покращення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз»

Об'єкт дослідження – методика фінансового аналізу на прикладі національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та її діяльність.

Предмет дослідження – теорія та практика проведення діагностики фінансового стану підприємства.

Досягнення поставленої мети забезпечується послідовним вирішенням наступних завдань:

- визначити сутність аналізу фінансового стану підприємства, його значення та завдання;
- охарактеризувати види, цілі та методи фінансового аналізу підприємства;
- сформувати систему показників аналізу фінансового стану підприємства;
- навести загальну характеристику аналізованого підприємства, а саме НАК «Нафтогаз України»;
- проаналізувати платоспроможність та фінансову стійкість НАК «Нафтогаз України»;
- здійснити оцінку динаміки та структури бухгалтерського балансу;

- сформувати заходи щодо покращення загального фінансового стану НАК «Нафтогаз України»;

- сформувати прогноз прибутку за найближчі періоди;

- провести прогнозування ймовірності банкрутства на основі попередніх даних.

Методами дослідження у роботі виступають: аналіз теоретичної літератури, методи фінансового аналізу, методи статистичної обробки даних, графічні методи, загальнонаукові методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація матеріалу, його інтерпретація відповідно до поставленої мети та розв'язуваних завдань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття, значення та основні задачі аналізу фінансового стану

Фінансовий стан підприємства в основному розуміють як здатність провадити фінансову діяльність, яка включає ефективне використання та розміщення фінансових ресурсів з урахуванням різних факторів, що впливають на такі можливості. Іншими словами, фінансовий стан є комплексним поняттям, яке відображає реальну та потенційну фінансову конкурентоспроможність підприємства, а також відображає наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів.

Таким чином, «Фінансовий стан - це міцність балансу компанії та її здатність працювати у встановлених межах. Він вимірює, скільки компанія має власного капіталу, скільки вона має боргів, який її грошовий потік тощо» [1].

На фінансовий стан підприємства безпосередньо впливає його діяльність у комерційній, фінансовій та виробничій сферах. Виробничі та комерційні процедури дозволяють підприємству отримувати необхідні матеріали для виробництва та продавати отриману продукцію, таким чином створюючи грошовий потік. Реалізація фінансових і виробничих планів позитивно впливає на фінансове благополуччя підприємства. З іншого боку, невиконання планових показників виробництва та реалізації продукції призводить до зростання собівартості продукції, зменшення виручки та зменшення прибутку. Це, в свою чергу, негативно позначається на фінансовому стані та спроможності підприємства розраховуватися з боргами.

Фінансовий стан в основному можна класифікувати на два види – стійкий та нестійкий

Підприємство можна вважати життєздатним, якщо воно має спроможність оперативно виконувати свої фінансові зобов'язання та, якщо необхідно, відстрочити вплив непередбачуваних подій. Крім того, для таких підприємств

важливо підтримувати дружні відносини з суспільством, забезпечуючи своєчасну сплату різних внесків, таких як податки, збори, фонди, гонорари, дивіденди, заробітна плата тощо.

Ознаками стійкого фінансового стану є :

— «відсутність простроченої заборгованості перед постачальниками та іншими кредиторами, банком, бюджетом; своєчасність розрахунків за зобов'язаннями;

— достатню участь власних коштів у фінансуванні ресурсів, що вимірюється у пайовому еквіваленті, загальному формуванні майна підприємства (не менше 50%) та оборотних активів як найбільш мобільної частини майна (не менше 30 %).»[2, с. 26]:

Причинами нестійкого фінансового стану є:

— «недостатня забезпеченість підприємства власними коштами, викликана здійсненням збиткової діяльності, що призводить до іммобілізації коштів (використання не за призначенням) та фінансових ресурсів замість вкладень в активи, здатні приносити дохід. При цьому виникнення збитку може бути викликане відносним перевитратою коштів на виробництво та здійснення збутової діяльності, неефективністю використовуваної політики ціноутворення, наявністю значних і не є раціональними інших витрат та інших;

— нераціональність розміщення коштів в активах, що призводять до «заморожування» фінансових ресурсів внаслідок неефективності використання основних фондів, консервації об'єктів будівництва, наднормативного вкладення коштів у матеріально-виробничу частину, послаблення комерційної політики кредитування покупців (надання значних відстрочок платежу при збільшенні обсягів поставок), неплатіж ключових клієнтів, які здійснюють найбільші замовлення;

— надмірне інвестування коштів у необоротні активи, які не забезпечені власними фінансовими джерелами, довгостроковими кредитами або тривалістю розстрочки платежу, що надалі є причиною зниження власних оборотних

ресурсів і, можливо, призведе до формування довгострокових активів за рахунок зобов'язань короткострокового характеру.» [2, с. 26]:

Об'єктивна оцінка фінансової стійкості досягається шляхом аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання, що дає змогу своєчасно прогнозувати ймовірність банкрутства та розраховувати ефективність використання фінансових ресурсів. Основна мета проведення аналізу фінансового стану полягає у підвищенні ефективності діяльності суб'єктів господарювання за рахунок активації виявлених (прихованих) резервів підвищення обсягів фінансових ресурсів [3, с.373].

Розвиток фінансового аналізу має довгу історію, яка починається з появи ранніх форм фінансового обліку і зростає відповідно до зростання складності та потреб управління фінансовими ресурсами. Ось детальний огляд еволюції та історії фінансового аналізу:

Початок розвитку (кінець XIX - початок XX століття). Фінансовий аналіз виник як інструмент для оцінки фінансового стану підприємств. У цей період фінансовий аналіз базувався на обчисленні та аналізі фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність та платоспроможність. Основна мета полягала у забезпеченні даних для прийняття рішень щодо кредитування та інвестування.

Розвиток теоретичної бази (друга половина XX століття). У другій половині XX століття фінансовий аналіз отримав більш широку теоретичну підтримку. В цей період було розроблено концепції та моделі фінансового аналізу, такі як аналіз чутливості, дискримінантний аналіз, аналіз зв'язку, аналіз ризиків тощо. Теоретичний розвиток сприяв більш точному та глибшому аналізу фінансових даних.

Розширення методології (1980-1990-ті роки). У цей період фінансовий аналіз почав використовувати більш розширену методологію, включаючи методи кількісного та якісного аналізу. Були розроблені нові показники, такі як показники ринкової цінності, показники ефективності управління та ризиків.

Крім того, використання комп'ютерних технологій значно полегшило обробку та аналіз великого обсягу фінансових даних.

Розвиток стратегічного фінансового аналізу (2000-ті роки). У 2000-ті роки фінансовий аналіз почав зосереджуватися на стратегічному аспекті. Було визнано, що фінансовий аналіз повинен бути інтегрованим з процесом стратегічного управління підприємством. В цей період з'явилися нові інструменти, такі як аналіз стійкості, аналіз конкурентоспроможності та аналіз створення цінності. В цей період фінансовий аналіз став більш автоматизованим і використовував інформаційні технології для обробки та аналізу фінансових даних. З'явилися спеціалізовані програмні засоби, які дозволяють проводити більш складний та точний аналіз фінансової інформації.

Сучасний фінансовий аналіз (сьогодення). Сучасний фінансовий аналіз постійно розвивається і адаптується до змін у бізнес-середовищі. Застосовуються нові методи та підходи, такі як аналіз Big Data, машинне навчання та штучний інтелект. Фінансовий аналіз стає більш комплексним і включає в себе не тільки фінансові показники, але і інші аспекти, такі як соціальна відповідальність, сталість, екологічний вплив тощо.

Загалом, історія фінансового аналізу свідчить про його поступовий розвиток від простого обчислення показників до складного інструментарію, що дозволяє зробити глибокий та комплексний аналіз фінансового стану підприємства і прийняти обґрунтовані рішення управління. Всі ці етапи розвитку фінансового аналізу відображають поступове вдосконалення і розширення його методології та застосування. «Сьогодні фінансовий аналіз є важливим інструментом для прийняття обґрунтованих фінансових рішень у бізнесі та управління фінансовими ресурсами» [5, с. 21-23].

«Основною метою проведення фінансового аналізу є отримання виваженої та обґрунтованої оцінки фінансового стану підприємств і тим самим визначення умови прийняття оптимальних фінансових рішень.

Кількість фінансових індикаторів і параметрів, що визначають фінансовий стан підприємств дуже велике. Практично будь-яка фінансово-економічна подія

тією чи іншою мірою оцінюється фінансовим параметром, який не потребує складних розрахунків, але вимагає розуміння, як правильно оцінити отримані результати та поєднати з іншими різноманітними індикаторами фінансового стану.» [6, с. 6]

«Аналіз фінансового стану включає наступні блоки :

- якісна оцінка базової інформації для проведення аналізу та достовірності бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства;
- оцінка динаміки зміни фінансових ресурсів, їх складу та структури;
- оцінка динаміки зміни майна підприємства, його складу та наявної структури;
- оцінка коефіцієнтним способом ділової активності суб'єкта аналізу;
- визначення типу фінансової стійкості, її загального рівня; оцінка отриманих даних;
- оцінка ліквідності коштів підприємства; визначення платоспроможності;
- загальна оцінка ступеня збитковості діяльності, ймовірності настання банкрутства;
- визначення основних моментів реабілітації, комплексних стратегій покращення діяльності та підвищення рівня фінансової стійкості та фінансового стану в цілому.» [7, с. 5]

З метою вивчення ефективності використання фінансових ресурсів, аналізом фінансового стану займаються не лише директори та керівники структурних підрозділів підприємства, а також власники бізнесу, інвестори – з метою виявлення віддачі від користування ресурсами; банки - визначення кредитних умов та оцінки можливості фінансового ризику неповернення коштів; постачальники для своєчасної оплати відвантаженої продукції; податкові інспекції – з метою оцінки правильності надходження коштів у бюджети всіх рівнів, виконання планових показників надходження тощо. З цього погляду аналіз може бути класифікований на зовнішній та внутрішній.

«Внутрішній фінансовий аналіз (на рівні підприємства) проводять фінансові служби. Він ґрунтується не тільки на даних публічної звітності, а й на використанні всіх доступних джерел облікової та поза облікової інформації. Його результати є комерційною таємницею.» [6, с. 7].

Інвестори, постачальники матеріальних та фінансових ресурсів, контролюючі органи проводять зовнішній аналіз на базі фінансової звітності підприємства, що публікується. Метою такого аналізу є встановлення можливості вигідного розміщення коштів для максимізації прибутку та виключення втрат. У цьому зовнішній аналіз характеризується такими особливостями [8, з. 39]:

— велика чисельність організацій різних організаційно-правових форм, які проводять аналіз та користуються інформацією про спільну діяльність підприємства;

— наявність безлічі цілей такого аналізу та інтересів суб'єктів, які їх проводять;

— існування типових стандартів та методів обліку та звітності; проведення аналізу лише на підставі зовнішньої звітності (без обліку внутрішньої специфіки);

— обмежена можливість проведення аналізу за рахунок використання лише зовнішньої фінансової звітності;

— максимальна відкритість результатів такого аналізу всім суб'єктів, використовують інформацію з функціонування підприємства.

Аналіз фінансового стану проводиться на підставі таких джерел інформації [36, с. 12]:

— технічні особливості виробничої діяльності; нормативне регулювання діяльності;

— планові показники; система бізнес-планування;

— облік господарську діяльність (економічний, оперативний, бухгалтерський, статистичний);

- публікована та неопублікована фінансова (бухгалтерська) звітність підприємства, у тому числі квартальна, дані статистики (статистична звітність);
- іншого роду інформація, що публікується в засобах масової інформації, електронних джерелах, маркетингових дослідженнях і так далі.

«Основою аналізу зазвичай виступає інформація, отримана з бухгалтерської звітності, оцінка якої сприяє відтворенню найбільш значущих деталей скоєних операцій, і навіть фінансової та виробничої діяльності» [35, с.181].

1.2. Види, цілі та методи фінансового аналізу

«Фінансовий аналіз - це процес оцінки бізнесу, проектів, бюджетів та інших операцій, пов'язаних з фінансами, з метою визначення їхньої ефективності та придатності. Зазвичай фінансовий аналіз використовується для того, щоб проаналізувати, чи є суб'єкт господарювання стабільним, платоспроможним, ліквідним або достатньо прибутковим, щоб виправдати грошові інвестиції.» [37]

Фінансовий аналіз має кілька цілей:

- Визначення поточної фінансової позиції підприємства
- Усунення розбіжностей при їх наявності ;
- Прийняття майбутніх рішень та майбутньої стратегії розвитку;
- Мінімізувати різноманітні ризики, особливо ризик шахрайських дій .

Фінансовий аналіз може розглядатися як складова частина проектного аналізу, і фінансового менеджменту. Проектний аналіз вимагає обґрунтування вкладень із найкращими результатами. Фінансовий менеджмент вимагає постійної роботи менеджера у пошуку фінансових ресурсів

Фінансовий аналіз передбачає вирішення таких завдань:

- дати оцінку фінансового стану та фінансових результатів підприємства;
- оцінити потребу у фінансуванні проекту та забезпечити координацію використання фінансових ресурсів у часі;
- визначити достатність економічних стимулів для потенційних інвесторів;

— оцінити, оптимізувати та зіставити витрати та вигоди проекту у кількісному вимірі.

Фінансовий аналіз ділиться кілька видів. Кожен з них допомагає виділити свої «больові точки» та визначити подальші плани дій. Види фінансового аналізу представлені на рис. 1.1.

Аналіз фінансового становища будь-якого підприємства ділиться на внутрішній і зовнішній, які, своєю чергою, мають різні цілі.

Зовнішній фінансовий аналіз є більше необхідним для інвесторів та громадськості, він не такий деталізований ніж внутрішній і проводиться зовнішніми аудиторами, банківськими установами та інвесторами компанії

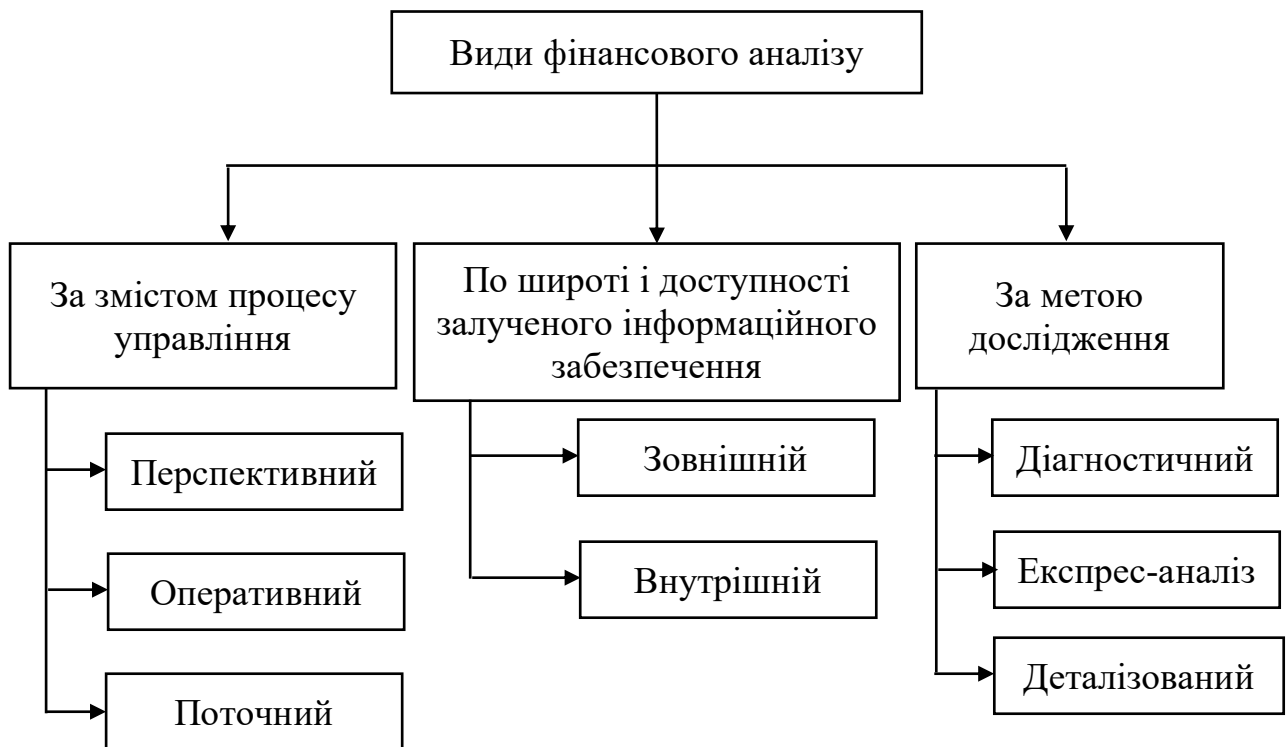

Рис. 1.1. Види фінансового аналізу підприємства

За метою дослідження поділяють на діагностичний, експрес-аналіз та деталізований аналіз. «Діагностичний аналіз – це аналіз на основі типових ознак встановлення характеру функціонування підприємства» [6, с. 6-7].

«Експрес-аналіз використовується для швидкого оцінювання фінансового стану підприємства за основними розрахунковими показниками та на основі їх порівняння з базовими. Деталізований аналіз проводиться в декілька етапів, розширює та доповнює експрес-аналіз» [6, с. 6-7].

Аналіз проводять на основі звітностей минулих років, що дозволяє простежити певну тенденцію щодо стану фінансових та матеріальних ресурсів.

В основному, фінансовий аналіз проводять, ґрунтуючись на відносних показниках, оскільки в нестабільних умовах ринку та інфляції абсолютні показники важко привести до порівняльного вигляду.

Поточний (ретроспективний) аналіз проводиться на основі бухгалтерської та статичної звітності, чим дозволяє оцінити роботу об'єднань, їх підрозділів та підприємств за різні проміжки часу: місяць, квартал, рік наростаючим підсумком. Головне завдання поточного аналізу – об'єктивна оцінка результатів комерційної діяльності, визначення можливих резервів, їх своєчасне використання задля досягнення повної відповідності матеріального та морального стимулювання за результатами праці та якістю роботи. Головною особливістю і одночасно головним недоліком даного методу є те, що фактичні результати діяльності оцінюються щодо плану та даних попередніх аналітичного періоду, що призводить до незаповнюваних втрат виявлених резервів та можливостей зростання ефективності виробництва, оскільки відносяться до минулого періоду.

Оперативний аналіз – це система повсякденного контролю за виконанням планів і завдань з метою негайного втручання в процес виробництва та підтримки ефективного функціонування підприємства. Оперативний аналіз проводять на основі наступних груп показників:

- реалізація продукції;
- використання робочої сили;
- використання виробничого обладнання та матеріальних ресурсів;
- собівартість;
- прибуток та рентабельність;
- платоспроможність.

Перспективним аналізом називають аналіз результатів господарської діяльності із визначення їх можливих значень у майбутньому. [14]

Для здійснення фінансового аналізу використовують методи, які можна застосовувати на будь-якому підприємстві, незалежно від того, чим воно займається. За будь-якого методу використовують як кількісну, так і якісну сторону здійснення фінансового аналізу.

Найчастіше і широко використовуваний метод – порівняльний. Він ґрунтується на порівнянні фактичних даних із плановими, а також з попередніми результатами. Також деякі показники порівнюють із середньогалузевими показниками (рентабельність, ліквідність тощо), встановленими нормами або міжнародними стандартами. Метою даного аналізу є виявити відхилення фактичних даних від поставленої мети і вже досягнутих результатів. Виділяють два напрями порівняльного методу: горизонтальний та вертикальний.

Горизонтальний аналіз передбачає порівняння кожного показника із показниками минулого звітного періоду. Його метою є визначення абсолютних та відносних змін показників фінансової звітності за певний період та їх оцінка.

Вертикальний аналіз передбачає оцінку фінансової звітності з погляду раціональної структури балансу та ефективного та раціонального використання ресурсів підприємства. Після чого отримані дані використовуються для прогнозування структурних змін активів та джерел їх покриття.

У разі коли необхідно визначити вплив окремих факторів на аналізовані дані застосовують багатofакторний метод. Для цього використовують метод ланцюгових підстановок, який виключає вплив факторів на аналізований показник, крім одного обраного заздалегідь.

Наступний метод, який використовують для фінансового аналізу – метод коефіцієнтів. Він передбачає розрахунок числових відносин між різними позиціями звіту, визначаючи взаємозв'язок показників.

Реальна оцінка аналітичних досліджень переважно залежить від правильної послідовності аналізу та, зрозуміло, від повноти і достовірності використовуваної інформації. На початку необхідно дати визначення самому об'єкту, а також визначити критерії, за якими проводитиметься оцінка діяльності підприємства. Також, під час проведення аналізу необхідно не забувати про

дотримання правил збереження зрівнювання показників у часі та одиницях виміру. Все це можливо лише за наявності достовірної інформації та правильному її використанні. Оцінка аналітичних даних та надання результатів про виконану роботу, як правило, надається у вигляді різних таблиць, діаграм, схем, малюнків тощо. Усі отримані результати та розрахунки мають бути зведені воедино у висновках, після чого вже можна буде пропонувати різні заходи щодо коригування діяльності компанії.

У процесі фінансового аналізу використовують різні прийоми. Прийоми аналізу – це методи вивчення динаміки економічних показників, і навіть причин, що призвели до динаміці. До основних прийомів фінансового аналізу відносять:

- порівняння;
- зведення та угруповання;
- обчислення середніх показників та відносних величин;
- прийом балансового ув'язування;
- елімінування;
- графічний прийом;
- кореляційний та регресивний аналіз.

Найчастіше використовується прийом порівняння, тому що він може дати оцінку будь-якому показнику по відношенню до іншого або зміни цього показника. При використанні даного прийому необхідно дотримуватися сумісності в оцінці запропонованих даних, методику обчислення, структуру, умови роботи та календарні терміни.

За допомогою зведення вся отримана інформація поєднується в аналітичні таблиці, що дозволяє і полегшує робити необхідні зіставлення та висновки. Прийом угруповання дозволяє простежити зв'язок між різними економічними явищами та показниками, виділити з них найбільш суттєві та виявити тенденції та закономірність у розвитку економічних процесів. При угрупованні створюються, переважно, однорідні групи показників, що полегшує виявити характерні закономірності із загальної множини аналізованих елементів. [31]

У фінансовому аналізі широко використовуються відносні величини (відсотки, коефіцієнти, індекси), які дозволяють розкрити та вивчити якісні сторони аналізованих показників.

Балансова ув'язка використовується, коли йдеться про аналіз кількісних показників: грошових фондів, запасів сировини, товарів та іншого. Після використання такого прийому всі отримані дані про вплив факторів на показник, що вивчається, оформляють балансовими розрахунками і таблицями.

Елімінування – це логічний прийом, під час використання якого по черзі виключається вплив всіх чинників, крім одного. У фінансовому аналізі елімінування поділяється на прийом ланцюгової підстановки, прийом різниць, сальдовий прийом, прийом пайової участі та інтегральний прийом. Елімінування застосовують, якщо між показниками фінансової діяльності, що вивчаються, існує суворо математична залежність і її не можна визначити прямим підрахунком.

Суть прийому ланцюгових підстановок у тому, що послідовно замінюють по черзі кожен звітний показник з базисним, тобто із показником, із яким порівнюється аналізований, проте інші показники у своїй розглядаються як постійні величини. Такий спосіб допомагає побачити рівень впливу кожного чинника на сукупний фінансовий показник.

Прийом різниць починають, в першу чергу, з визначення абсолютної або відносної різниці, тобто відхилення від базисного показника, за факторами, що вивчаються, і сукупним показником. Після чого отриману різницю по кожному фактору множать абсолютні значення інших взаємопов'язаних факторів. У тому випадку, якщо необхідно обчислити вплив на сукупний показник двох факторів, тобто якісного та кількісного, відхилення за кількісним фактором множать на базовий якісний фактор, а відхилення за якісним фактором множать на фактичний, тобто звітний, кількісний фактор.

За умови, що нам відомо відхилення від базисного показника за сукупним показником та вплив на його розмір усіх факторів, крім одного, використовується сальдовий прийом. У цьому випадку необхідно відняти від

загального відхилення за сукупним показником суму алгебри впливу відомих показників.

Також при фінансовому аналізі може використовуватися прийом пайової участі. При такому способі розрахунків розмір впливу кожного фактора на сукупний показник встановлюється пропорційно його частці у відхиленні за цим показником.

Якщо необхідно отримати глибоку та вичерпну оцінку господарської діяльності підприємства, використовується інтегральний прийом. З його допомогою можна дати оцінку двом чи трьом взаємопов'язаним якісним показникам. Обчислюють її шляхом вилучення квадратного або кубічного кореня з творів показників, що вивчаються.

Головною перевагою графічного прийому є його наочність і доступність розуміння. Він дозволяє висловити залежність за допомогою графіків і діаграм, взаємозв'язок між різними фінансовими явищами, дозволяє порівнювати фінансові звіти за різні періоди, звітні показники з плановими, а також характеризують структуру, тобто склад будь-якого явища. Графічні зображення бувають декількох видів: лінійні, стовпчикові, стрічкові, кругові, криволінійні та інші. Їх обирають залежно від завдань та поставлених цілей.

Щоб визначити кількісний взаємозв'язок обраних економічних показників, використовують кореляційний і регресійний прийоми. Їх використовують у тих випадках, коли шуканий взаємозв'язок не є функціональним і не може бути визначений шляхом безпосередніх розрахунків.

Усі наведені приклади допомагають визначити передбачувану залежність між фінансовими показниками та факторами, що на нього впливають.

1.3. Основні показники аналізу фінансового стану підприємства

В процесі оцінки фінансового стану підприємства можна враховувати різні показники та використовувати різні рівні деталізації оцінки в залежності від потреб різних користувачів. Серед таких користувачів можуть бути кредитори,

інвестори, покупці, постачальники, співробітники, акціонери, менеджери, державні органи, аудитори та інші зацікавлені сторони.

Оцінка фінансового стану підприємства, яка базується на публічній фінансовій звітності, може бути названа зовнішньою. Метою цієї оцінки є створення можливостей для вигідних інвестицій, уникнення збитків і максимізація прибутку.

Послідовність оцінки фінансового стану підприємства включає наступні кроки. Спочатку аналізується фінансовий стан підприємства на підставі його бухгалтерської звітності. В цьому етапі оцінюється загальне фінансове положення підприємства і виявляються основні тенденції його зміни протягом попереднього періоду. Після цього робиться рішення щодо необхідності проведення детального аналізу для визначення впливу ключових факторів на фінансовий стан підприємства і виявлення потенційних можливостей для посилення його фінансової стійкості.

Суб'єктами оцінки є користувачі інформації, які прямо, так і опосередковано зацікавлені в діяльності підприємства. Серед них є прями і опосередковані зацікавлені сторони, такі як власники, кредитори, постачальники, клієнти, податкові органи, персонал і керівництво підприємства. Кожен користувач оцінює інформацію залежно від своїх інтересів.

Власникам підприємства важливо визначити зміни у частці власного капіталу та оцінити ефективність використання ресурсів адміністрацією. Кредитори та постачальники цікавляться можливістю надання кредиту, умовами кредиту та гарантіями повернення коштів. Потенційні власники та кредитори оцінюють рентабельність вкладення свого капіталу в підприємство та інші фактори.

Друга група користувачів – це суб'єкти оцінки, які не безпосередньо зацікавлені в діяльності підприємства, але повинні захищати інтереси першої групи користувачів. Сюди входять аудиторські фірми, консультанти, біржі, юристи, преса, асоціації та профспілки.

Основними складовими оцінки фінансового стану підприємства, як в нашій роботі, є аналіз фінансової (бухгалтерської) звітності та розрахунок фінансових коефіцієнтів. Конкретною інформаційною базою для проведення аналізу служить бухгалтерська документація: форма № 1 «Бухгалтерський баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 3 «Звіт про зміни капіталу», форма № 4 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 5 «Додаток до бухгалтерського балансу і звіту про прибутки і збитки». Разом з тим при аналізі фінансового стану підприємства домінуюче значення належить формою № 1 і формі № 2. Звітність необхідна за кілька періодів (3-5 років) - для зіставлення і виявлення тенденцій у зміні стану підприємства.

При загальній оцінці балансу аналізується зміна валюти балансу в динаміці. Якщо відбулися зміни, то за рахунок яких статей балансу вони відбуваються. Чи свідчить збільшення валюти балансу в динаміці про розширення виробництва та збільшення виробничих потужностей. При оцінці основних статей балансу аналізуються: основні засоби (необоротні активи), оборотні кошти, дебітори, товарні запаси, і інші статті, розраховується питома вага цих статей в загальній сумі балансу. Аналізується зміна цих показників в динаміці і з'ясовується, наскільки виправдані ці зміни для підприємства з урахуванням його галузевої специфіки. При оцінці основних засобів розглядається їх склад, з'ясовується, які кошти переважають, аналізуються зміни за аналізований період, чим вони обумовлені і яке значення мають для компанії. Які основні засоби були придбані, з яких джерел фінансувалося їх придбання і для яких цілей і т. Д. Крім бухгалтерського балансу аналізується також звіт про прибутки і збитки. При аналізі слід звернути увагу на валовий дохід - збільшився або зменшився, в чому причини зміни. Потім вивчається стратегія по розширенню продажів або зниження цін на продукцію. Якою мірою зростання доходів визначається новими покупцями. Чи будуть вони акуратно оплачувати свої рахунки, як змінилася собівартість продукції, в чому причини, чи змінилися витрати, пов'язані з управлінням, орендою і т. п., Наскільки це обґрунтовано. Потім аналізуються причини зміни чистого прибутку. Якщо спостерігається стійке зростання

чистого прибутку, то виявляються чинники цього зростання: висока якість управління або зміна умов в галузі (наприклад, отримання додаткових пільг по податках). Потім інвестор зіставляє сильні сторони підприємства з його слабкими і робить висновок про якість активів. Більш докладно якість активів аналізується за допомогою коефіцієнтів, що характеризують співвідношення різних статей балансу в динаміці цих показників. Це важливі джерела інформації і прогнозів з приводу стану справ фірми, ризику для вкладень інвесторів. Таким чином, показники бухгалтерської звітності, дані бізнес-плану, інвестиційних проектів, а також попередній аналіз фінансового стану підприємства дають можливість скласти загальне уявлення про господарську діяльність підприємства і ефективності цієї діяльності; виявити форми і масштаби діяльності підприємства, джерела фінансування цієї діяльності; оцінити стійкість фінансового становища підприємства і визначити можливість отримання доходу від вкладень; сформулювати загальне уявлення про доцільність вкладення в це підприємство і тим самим дати попередню оцінку фінансового стану підприємства.

Таким чином, підсумовуючи аналіз, слід зазначити, що сьогодні існує безліч підходів до оцінки фінансового стану. Завдяки роботі економістів вони постійно удосконалюються і стають більш адаптованими для оцінки конкретного підприємства. Кожна з методик має свої переваги, унікальна і має право на існування. Звичайно, у кожного підходу є свої недоліки і недоліки. Але це не завжди погано, навпаки, сприяє появі нових, більш універсальних формул, розвитку інших методів розрахунку і, як наслідок, висновку більш універсальної методології в цілому. Отже, чим більше буде методів оцінки фінансового стану, тим точніше її можна буде визначити. Також слід сказати, що кожна методика може застосовуватися в певних умовах для будь-якого підприємства, але в деяких випадках її потрібно адаптувати для цього, використовуючи саме ті показники, які дійсно характеризують рівень фінансового стану [12; с. 118-125].

При виборі об'єкта інвестування враховуються найбільш значущі показники прибутковості, динаміки прибутку до сплати відсотків і податків, показники

платоспроможності, коефіцієнт фінансової незалежності, показник покриття прибутку у вигляді суми сплачених відсотків, відношення чистого грошового потоку до довгострокових зобов'язань. , Перспективи ринкових позицій компанії, інформаційна прозорість, інвестиційна вартість підприємства [14, с. 96].

У міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовуються математичні моделі, за допомогою яких формується узагальнений показник фінансового стану підприємства - його інтегральна оцінка, яка може служити індикатором фінансового стану. Також існує методика оцінки фінансового стану, заснована на розрахунку ряду коефіцієнтів з наступним визначенням рейтингу підприємства (високий, достатній, задовільний, недостатній, поганий).

Економіко-математичні методи оцінки фінансового стану підприємства на основі фінансової звітності ґрунтуються на фактичних результатах діяльності підприємства, проте можуть лише частково відображати реальний стан підприємства або робити це з затримкою [8]. Можна виділити 5 груп показників, які формують структуру показників фінансового стану підприємства. Дані групи показників характеризують різноманітні аспекти діяльності підприємства: показники фінансової стійкості, прибутковості, ліквідності, оборотності та стану основних засобів (рис. 1.2).

В табл. 1.1 наведено детальний опис показників за групами, порядок їх розрахунку та нормативні значення або напрями позитивних змін.

Рис. 1.2. Структура показників фінансового стану підприємства

Система показників фінансового стану підприємства*

Показники	Формула розрахунку	Нормативне значення/ напрям
1. Показники фінансової стійкості		
1.1. Коефіцієнт автономії	$K_a = \frac{BK}{A}$	$\geq 0,5$
1.2. Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\phi z} = \frac{A}{BK}$	≤ 2
1.3. Коефіцієнт фінансової стабільності	$K_{\phi c} = \frac{BK}{\text{ПЗ} + \text{Д}}$	≥ 1
1.4. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$K_{\text{п/в}} = \frac{\text{ПЗ} + \text{Д}}{BK}$	≤ 1
1.5. Коефіцієнт маневреності власних коштів	$K_{\text{м-вк}} = \frac{\text{ВОК}}{BK}$	$\geq 0,1$
1.6. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$K_{\text{з-вк}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ОА}}$	$\geq 0,1$
1.7. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами	$K_{\text{з-з}} = \frac{\text{ВОК}}{3}$	$\geq 0,5$
1.8. Коефіцієнт забезпечення необоротними активами	$K_{\text{з-на}} = \frac{BK}{\text{НА}}$	> 1
1.9. Власний оборотний капітал	$\text{ВОК} = BK - \text{НА}$	> 0
2. Показники прибутковості		
2.1. Рентабельність активів	$P_A = \frac{\text{ЧП}}{A} \times 100$	> 0 , зростання
2.2. Рентабельність власного капіталу	$P_{BK} = \frac{\text{ЧП}}{BK} \times 100$	> 0 , зростання
2.3. Рентабельність основних засобів	$P_{\text{оз}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ОЗ}} \times 100$	> 0 , зростання
2.4. Рентабельність оборотних активів	$P_{\text{оа}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ОА}} \times 100$	> 0 , зростання
2.5. Рентабельність реалізації	$P_p = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100$	> 0 , зростання
2.6. Рентабельність продукції	$P_{\text{п}} = \frac{\text{ЧП}}{C} \times 100$	> 0 , зростання
2.7. Рентабельність сукупних витрат	$P_{\text{ск}} = \frac{\text{ЧП}}{B} \times 100$	> 0 , зростання
2.8. Валова рентабельність	$P_v = \frac{\text{ВП}}{\text{ЧД}} \times 100$	> 0 , зростання
3. Ліквідність активів		

3.1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{ГК + КФК}{ПЗ}$	0,2-0,35
3.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шл} = \frac{ОА - З}{ПЗ}$	0,6-1,0
3.3. Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{пл} = \frac{ОА}{ПЗ}$	$3 > K_{пл} > 1$
4. Показники оборотності активів		
4.1. Оборотність капіталу	$K_{о-к} = \frac{ЧД}{А}$	Зростання
4.2. Оборотність власного капіталу	$K_{о-вк} = \frac{ЧД}{ВК}$	Зростання
4.3. Оборотність оборотних активів	$K_{о-оа} = \frac{ЧД}{ОА}$	Зростання
4.4. Оборотність власного оборотного капіталу	$K_{о-вок} = \frac{ЧД}{ВОК}$	Зростання
4.5. Оборотність дебіторської заборгованості	$K_{о-дз} = \frac{ЧД}{ДЗ}$	Зростання
4.6. Оборотність товарно-матеріальних запасів	$K_{о-з} = \frac{ЧД}{З}$	Зростання
4.7. Оборотність кредиторської заборгованості	$K_{о-кз} = \frac{ЧД}{КЗ}$	Зростання
4.8. Тривалість обороту активу	$T_{об} = \frac{360}{А}$	Зменшення

* Пояснення до таблиці:

А – сума активів;

ВК – власний капітал;

ПЗ – поточні зобов'язання;

Д – довгострокові зобов'язання;

ВОК – власний оборотний капітал;

НА – необоротні активи;

ЧП – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід;

ОЗ – основні засоби;

ОА – оборотні активи;

С – собівартість реалізованої продукції;

В – витрати;

ВП – валовий прибуток;

З – запаси;

ДЗ – дебіторська заборгованість;

КЗ – кредиторська заборгованість;

ГК – грошові кошти;

КФК – короткострокові фінансові вкладення;

ОЗ_п – первісна вартість основних засобів;

Зн – сума зносу основних засобів;

ОЗ_з – залишкова вартість основних засобів;

ОЗ_в – первісна вартість введених у дію основних засобів;

ОЗ_{виб.} – первісна вартість вибулих основних засобів;

Ч – чисельність працівників підприємства на кінець періоду.

Для оцінки показників діяльності підприємства використовуються в основному дані, отримані з бухгалтерського балансу та звіту про фінансові

результати. При розгляді алгоритму аналізу фінансового стану підприємства в перерізі корпоративного управління першим кроком є перетворення стандартної форми балансу в агреговану форму, коли методологічно та термінологічно збігаються та використовуються у світовій практиці форми балансової звітності [9].

Висновки до розділу 1

Фінансовий стан підприємства є важливим показником його діяльності, оскільки він дозволяє визначити наявність необхідних ресурсів для розвитку бізнесу та оптимізувати його фінансову стратегію. Для визначення фінансового стану підприємства використовуються різні теоретичні засади, такі як баланс, звіт про прибутки та збитки, аналіз фінансових показників та інші.

Баланс є одним з головних джерел інформації про фінансовий стан підприємства. Цей документ показує наявність та розподіл активів, пасивів та власного капіталу підприємства на певний момент часу. Активи підприємства включають різноманітні ресурси, такі як гроші, товари, машини та обладнання, а пасиви - заборгованості перед кредиторами, податки, витрати на оплату праці тощо. Власний капітал - це ресурси, які належать самому підприємству та можуть бути використані для розвитку бізнесу. Баланс дає можливість оцінити фінансову стійкість підприємства, визначити його платоспроможність та ліквідність.

Звіт про прибутки та збитки є ще одним джерелом інформації про фінансовий стан підприємства. Цей звіт містить інформацію про доходи та витрати підприємства за певний період часу. Він дає можливість визначити прибутковість підприємства, а також виявити тенденції в його фінансовій діяльності.

Аналіз фінансових показників є важливою складовою оцінки фінансового стану підприємства. Він включає обчислення та порівняння різних фінансових показників, що відображають фінансові результати та стан підприємства. До

таких показників можна віднести рентабельність, ліквідність, платоспроможність та інші.

Рентабельність відображає ефективність використання ресурсів підприємства. Цей показник показує, який відсоток прибутку від реалізації товарів та послуг отримує підприємство. Висока рентабельність свідчить про ефективність використання ресурсів підприємства та можливість для його подальшого розвитку.

Ліквідність відображає можливість підприємства забезпечити своєчасну оплату зобов'язань. Цей показник відображає рівень наявності ліквідних активів у підприємства, які можуть бути швидко перетворені на грошові кошти. Висока ліквідність свідчить про те, що підприємство здатне швидко забезпечити оплату своїх зобов'язань.

Платоспроможність відображає можливість підприємства забезпечити свої фінансові зобов'язання у майбутньому. Цей показник відображає співвідношення між загальною сумою зобов'язань та загальною сумою активів. Висока платоспроможність свідчить про те, що підприємство здатне виконувати свої фінансові зобов'язання в майбутньому.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

2.1. Загальна характеристика НАК «Нафтогаз України»

«Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" є першим в Україні видобувником вуглеводнів, національним контрагентом з їх імпорту та транзиту. Нафтогаз забезпечує зберігання газу в найбільших підземних сховищах Європи та дбає про надійне та безпечне газопостачання країни в умовах здійснення ринкових реформ, екологічної трансформації та відбиття російської агресії. Компанія «Нафтогаз» — драйвер реформ та європейської інтеграції України. Робота Нафтогазу є запорукою сталого функціонування усього ланцюжка від

видобутку газу до його постачання клієнтам, якісної трансформації енергетичного ринку нашої країни.» [31]

Діяльність НАК "Нафтогаз України" охоплює наступні головні напрямки:

1. «Розвідка та видобування вуглеводів: Підвищення ефективності видобутку та пошук нових джерел нарощування ресурсної бази. Бізнес-напрямок здійснює розробку понад 140 вуглеводневих родовищ у 12 областях України. Геологорозвідувальні роботи підрозділу з пошуку нових родовищ нафти і газу ведуться у Дніпровсько-Донецькій западині, зокрема, на Юзівській площі, а також у Карпатському регіоні та у акваторії Чорного моря.

Види діяльності НАК «Нафтогаз» у сфері розвідки і видобування вуглеводнів:

- Пошук та розвідка нових ділянок вуглеводнів: У портфелі бізнес-напряму близько 60 нових ділянок, на яких ведеться розвідка. У 2021 році Нафтогаз отримав нові ресурсні можливості: доступ до Юзівської площі, ділянок у Чорному морі, 4-х великих ділянок в межах угод про розподіл продукції.
- Розробка наявних нафтогазових родовищ: Бізнес-напрямок здійснює розробку понад 140 вуглеводневих родовищ в 12 областях України. Понад 75% цих родовищ виснажені на 80-90%. Для вилучення залишкових запасів газу бізнес-напрямок реалізує програму інтенсифікації видобутку та споруджує нові свердловини
- Видобування рідких вуглеводнів: Видобування вуглеводнів здійснюють на 13-ти нафтогазових промислах, які мають розгалужену наземну інфраструктуру. Діючий фонд свердловин налічує до 2000 одиниць. Протяжність міжпромислових газопроводів становить 9500 км.
- Наукова діяльність з розвідки та розробки нафтогазових ділянок: У межах реалізації стратегії розвитку ресурсної бази бізнес-напрямок розвиває власну науково-дослідну базу та впроваджує програму діджиталізації. У 2020 році було створено унікальний для України Центр 3D моделювання родовищ.

2. Зберігання природного газу: Ефективне управління підземними газосховищами, накопичення запасів газу, необхідних для безперебійного проходження опалювальних сезонів, а також розвиток бізнесу зі зберігання газу із залученням клієнтів в Україні та за кордоном. Підрозділи напряму «Зберігання природного газу» входять до АТ «Укртрансгаз». Бізнес-напрямок управляє 11 газосховищами, що знаходяться на материковій частині України. Також до його складу входить ще одне ПСГ, що знаходиться на тимчасово окупованій території Луганської області.

Види діяльності НАК «Нафтогаз» у сфері зберігання природного газу:

- Забезпечення безперебійної роботи газосховище: Мережа підземних сховищ газу - важливий елемент енергетичної системи України. Їх стала та безперебійна робота необхідна для проходження опалювальних сезонів, функціонування промислових підприємств та виконання зобов'язань перед іноземними партнерами.
- Розвиток бізнесу зі зберігання: Найбільші у Європі потужності та реформування газового ринку відкривають українським ПСГ широкі можливості для залучення іноземних клієнтів зі зберігання газу. Це дає можливість комерціалізувати наявні ресурси та зміцнити енергонезалежність країни.

3. Транспортування нафти: Фокус на збереженні існуючих позицій, зокрема, бізнесу з транзиту нафти, та пошуку нових можливостей для завантаження системи та нарощування обсягів транспортування. Фокус на формуванні та операціоналізації цільового периметру активів переробки, діагностиці діяльності активів переробки, опрацюванні стратегічних ініціатив розвитку переробки та комерційної компетенції.

Види діяльності НАК «Нафтогаз» у сфері транспортування нафти:

- Транспортування нафти магістральними нафтопроводами:
- Трейдинг нафтопродуктів та скрапленого газу
- Перевезення скраплених газів та вуглеводної сировини
- Переробка вуглеводної сировини

- Реалізація стисненого природного газу
- Реалізація нафтопродуктів власного виробництва

4. Трейдинг: Створення потужного трейдингу європейського зразка.

Збільшення присутності компанії на оптовому ринку природного газу. Хеджування видобутку газу, що забезпечує додаткові гарантії окупності новим проектами в цій сфері. Трейдинг активно розвиває біржову торгівлю газом та є одним з основних продавців цього ресурсу на Українській енергетичній біржі. Бізнес-напрямок пропонує лінійку газових продуктів на спотовому ринку за договорами на місяць, квартал та рік. Побудовано партнерські відносини із 120 компаніями.

Види діяльності НАК «Нафтогаз» у сфері транспортування нафти:

- Постачання газу виробникам тепла та електроенергії: Кабінет Міністрів України поклав спеціальні обов'язки на Компанію в частині постачання газу виробникам тепла та електричної енергії. Це дозволить забезпечити стійкість функціонування ринку газу попри усі виклики та ризики.
- Постачання газу збутовим компаніям: «Нафтогаз Трейдинг» запропонував збутовим підприємствам працювати в рамках річного контракту на постачання газу із фіксованою ціною. Договір передбачає чітко визначений мінімальний та максимальний обсяг газу на рік.
- Торгівля газом на біржі: З 2019 року компанія бере участь у реалізації газу на конкурентних торгових площадках і співпрацює з декількома сотнями контрагентів. Протягом 2022 року компанія закупила на відкритих торгах майже 150 млн кубічних метрів газу власного видобутку.
- Постачання газу промисловості: «Нафтогаз Трейдинг» є надійним партнером для промислових споживачів і співпрацює з підприємствами з різних секторів економіки, в тому числі хімічної,

переробної промисловості, енергетики. У планах – збільшити присутність в цьому сегменті ринку.

5. Енергоефективність: Забезпечити зелений перехід до 2050 року. Основні етапи переходу:

2021 рік - Нафтогазова компанія, яка розбудовує нові напрями діяльності

2030 рік - Нафтогазова компанія, яка забезпечує енергетичну незалежність через збільшення видобутку, диверсифікований попит на транзит газу та частку зелених бізнесів у портфелі

2050 рік - Компанія – постачальник сталої енергії з мінімальним впливом на довкілля та клімат

Види планової діяльності:

- Біомаса: Виробництво теплової енергії з біомаси (паливна тріска) та побутових відходів (RDF) є складовою стратегії низьковуглецевих бізнесів компанії. За рахунок реалізацій цих проектів Нафтогаз планує замінити 1,8 млрд м³ природного газу до 2027 року.
- Біогаз: Виробництво біогазу та біометану відіграє важливу роль в процесі декарбонізації бізнесу. Довгостроковою амбіцією є виробництво 5 млрд м³ біометану й водню щорічно, а також заміщення 1 млрд м³ газу (включаючи біомасу).
- Сонячна енергія: В 2020 році введено в експлуатацію першу «пілотну» сонячну електростанцію «Андріївка» у Харківській області потужністю 1 МВт. У штатному режимі працює сонячна електростанція у м. Чуднів Житомирської області потужністю 33 МВт.
- Вітрова енергія: Тривають проектні роботи для оцінки перспектив побудови вітрової електростанції Мар'ївка потужністю 20 МВт в Миколаївській області, а також двох об'єктів в Одеській області загальною потужністю 50 МВт

- Водень: Нафтогаз планує стати національним лідером з виробництва "зеленого" водню для внутрішнього ринку й експорту в ЄС. Підписали меморандум з німецькою RWE та іншими іноземними й українськими компаніями для втілення спільних проєктів.»[31]

Загалом, діяльність НАК "Нафтогаз України" охоплює всі головні аспекти виробництва, транспортування та реалізації нафти та газу. Компанія є державним підприємством, яке має ключове значення для економіки України, адже вона забезпечує значну частину енергетичних потреб країни. Завдяки власним ресурсам та інфраструктурі, НАК "Нафтогаз України" може забезпечувати стабільну та безперебійну поставку енергії на внутрішньому ринку України, а також експортувати її за кордон.

Однак, діяльність компанії також пов'язана з ризиками, такими як висока залежність від імпорту енергоресурсів, нестабільність політичної ситуації в регіоні та на міжнародному рівні, а також необхідність модернізації технологій та інфраструктури.

У цілому, НАК "Нафтогаз України" є важливим гравцем на ринку нафти та газу в Україні та за її межами, і має великий потенціал для подальшого розвитку та модернізації, що дозволить їй зберегти свої позиції та зміцнити своє лідерство в галузі.

Нормативно-правова база регулювання діяльності підприємства НАК «Нафтогаз України» включає в себе ряд законів, розпоряджень, наказів, рішень і нормативних актів різного рівня (табл. 2.1):

Таблиця 2.1

Опис нормативно-правових актів, які регулюють діяльність НАК «Нафтогаз України»

Нормативно-правовий акт	Описання
Господарський Кодекс України	Визначає загальні засади господарської діяльності та підприємницької діяльності в Україні. Кодекс містить норми, що стосуються створення та діяльності підприємств, прав та обов'язків підприємців, порядку вирішення господарських спорів, банкрутства та інші аспекти
Цивільний Кодекс України	Регулює взаємовідносини між фізичними та юридичними особами у всіх галузях господарської діяльності. Кодекс

	визначає правила укладання договорів, права та обов'язки сторін, порядок розгляду спорів, відшкодування збитків та інші важливі аспекти.
Податковий Кодекс України	Визначає правила оподаткування фізичних та юридичних осіб в Україні. Кодекс містить норми, що стосуються ставок податків, звітності, контролю за дотриманням податкового законодавства, порядку сплати податків та інші аспекти
Земельний Кодекс України	Визначає правила відносин щодо земельних ділянок в Україні. Кодекс визначає порядок володіння, користування та розпорядження землею, права та обов'язки власників та користувачів земель, а також інші аспекти
Закон України «Про господарські товариства»	регулює відносини, що виникають при створенні, функціонуванні та ліквідації господарських товариств на території України. Згідно з цим законом, господарські товариства можуть бути створені у будь-якій формі власності, залежно від потреб та обставин, з метою реалізації підприємницької діяльності
Закон України «Про охорону праці»	Встановлює правові та організаційні засади забезпечення безпеки та охорони здоров'я працівників на робочому місці. Згідно з цим законом, роботодавці зобов'язані створити безпечні умови праці, забезпечити необхідними засобами індивідуального захисту, організувати періодичні медичні огляди працівників та проводити інші заходи щодо забезпечення охорони праці
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	Встановлює правила, принципи та механізми державного регулювання відносин, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки та сталого розвитку. Згідно з цим законом, кожен суб'єкт господарювання зобов'язаний вести свою діяльність з урахуванням вимог охорони навколишнього середовища та використовувати ресурси природи економно та раціонально
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Закон містить вимоги до організації бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, аудиту та контролю фінансової звітності. Зокрема, закон встановлює вимоги до облікових документів, порядок складання бухгалтерських балансів та звітів про прибутки та збитки.
Статут НАК «Нафтогаз України»	Внутрішній нормативний документ підприємства, який встановлює правовий статус підприємства, його структуру та організаційну форму. Статут містить положення про органи управління та контролю, права та обов'язки керівництва, працівників та акціонерів, порядок прийняття рішень, здійснення контролю за фінансовою діяльністю та інші важливі питання, які стосуються діяльності підприємства
Закон України "Про природні ресурси"	Визначає правові засади використання природних ресурсів, у тому числі нафти та газу, та регулює відносини у галузі видобутку та переробки нафти та газу
Закон України "Про Національну акціонерну компанію "Нафтогаз України"" від 21.04.2016 № 1540-VIII, який	Встановлює правовий статус компанії, мету її діяльності, порядок управління та контролю, а також визначає порядок продажу частини активів компанії
Закон України "Про регулювання містобудівної діяльності»	Регулює використання земельних ділянок, на яких розташовані нафтогазові об'єкти
Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження	Визначає організаційну структуру компанії, порядок формування її органів управління та контролю, а також порядок внесення змін до статуту компанії

Положення про НАК "Нафтогаз України"	
Закон України "Про нафту та природний газ"	Регулює відносини у сфері використання нафти та природного газу в Україні
Закон України "Про ринок природного газу"	Встановлює правові основи функціонування ринку природного газу, зокрема, права та обов'язки суб'єктів ринку, умови транспортування та розподілу газу, механізми регулювання та контролю за ринком
Указ Президента України "Про заходи щодо реформування НАК "Нафтогаз України" від 06.03.2019 № 67,	передбачає реформування компанії з метою забезпечення прозорості її діяльності, зменшення корупційних ризиків, підвищення ефективності управління та конкурентоспроможності компанії на ринку
Закон України "Про державне регулювання діяльності з виробництва, постачання та споживання електричної енергії"	Встановлює правову основу регулювання діяльності енергетичного сектору, зокрема з питань виробництва, транспортування та розподілу електричної енергії
Закон України "Про принципи функціонування ринку електричної енергії"	Визначає основні принципи діяльності ринку електричної енергії, а також встановлює порядок формування тарифів на електроенергію
Постанова НКРЕКП "Про затвердження тарифів на послуги з транспортування природного газу за магістральними газопроводами загального користування"	Встановлює тарифи на транспортування газу, а також порядок їх формування
Постанова НКРЕКП "Про затвердження тарифів на послуги з розподілу природного газу",	Встановлює тарифи на послуги розподілу природного газу, а також порядок їх формування
Постанова НКРЕКП від 19.12.2018 № 1491 "Про затвердження тарифів на послуги з транзиту природного газу через територію України",	Встановлює тарифи на послуги з транзиту газу та порядок їх формування

Наведемо організаційну структуру управління НАК "Нафтогаз України" (рис. 2.1), яка включає в себе близько 20-ти структурних підрозділів, які займаються наступними напрямками:

- 1) розвідка та видобування вуглеводнів;
- 2) зберігання природного газу;
- 3) транспортування нафти;
- 4) трейдинг нафтопродуктами та газом;
- 5) роздрібний бізнес;
- 6) теплоенергетика;
- 7) енергозбереження та відновлювальна енергетика.

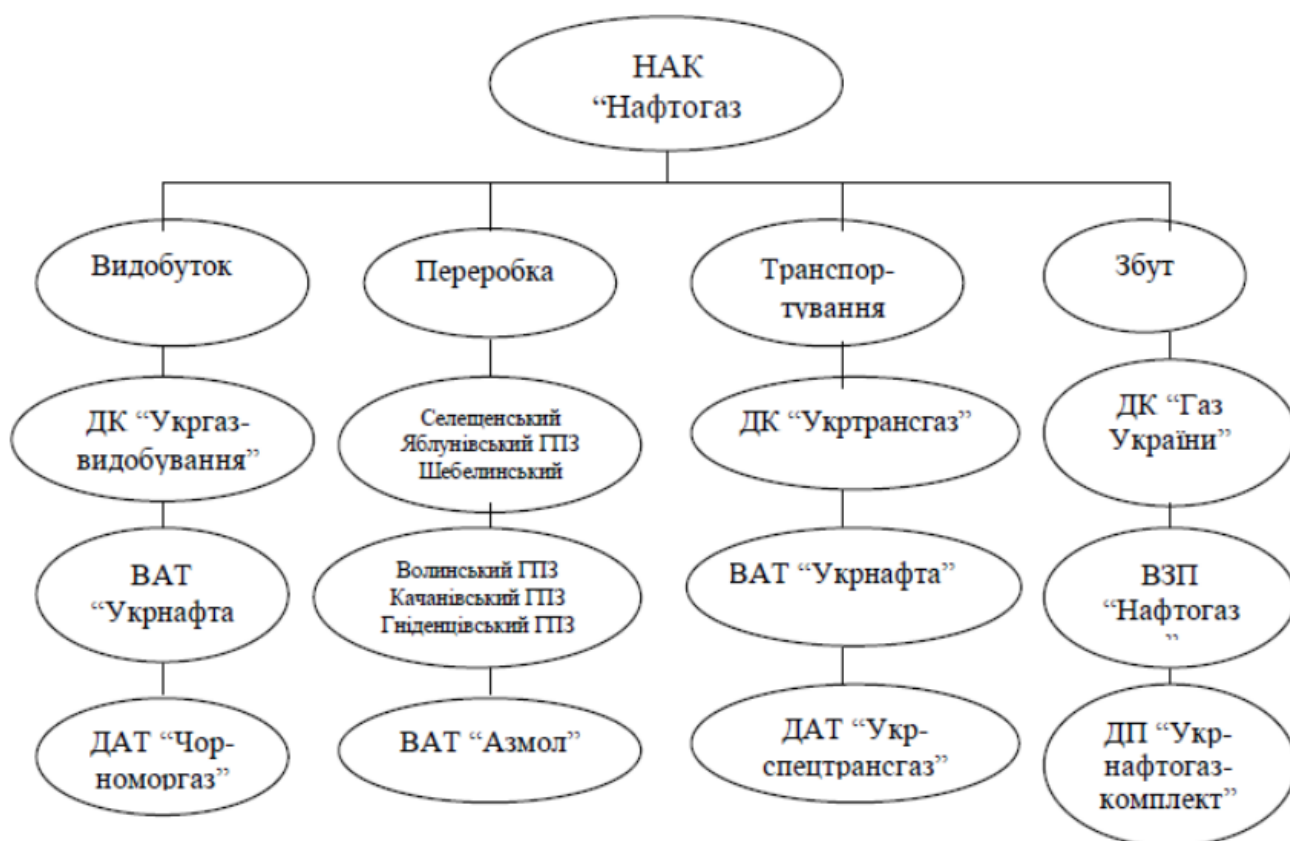

Рис. 2.1. Організаційна структура управління НАК "Нафтогаз України"

Проведемо загальний аналіз фінансово-економічного стану підприємства, для цього розглянемо узагальнюючі показники діяльності, такі як динаміка активів, виручки від реалізації (чистого доходу), собівартості реалізованої продукції, валового прибутку, чистого прибутку, вартість основних виробничих фондів. Динаміку вказаних показників наведено в табл. 2.1.

Динаміка основних економічних показників НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр., млн. грн.

Показники	2018	2019	2020	2021	Відхилення					
					Абсолютне, млн. грн.			Відносне, %		
					2019- 2018	2020- 2019	2021- 2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020
Сума активів	603712	580580	445991	511452	-23132	-134589	65461	-3,83	-23,18	14,68
Власний капітал	413858	392574	314281	358994	-21284	-78293	44713	-5,14	-19,94	14,23
Позиковий капітал	189854	188006	131710	152458	-1848	-56296	20748	-0,97	-29,94	15,75
Чистий дохід від реалізації продукції	184862	149781	159234	217384	-35081	9453	58150	-18,98	6,31	36,52
Собівартість реалізованої продукції	123408	110471	129916	160071	-12937	19445	30155	-10,48	17,60	23,21
Валовий прибуток	61454	39310	29318	57313	-22144	-9992	27995	-36,03	-25,42	95,49
Чистий прибуток	11567	2581	-19002	12023	-8986	-21583	31025	-77,69	-836,23	163,27

З даної таблиці бачимо, що загальна сума активів поступово зменшувалась з 2018 року. Так, якщо на початку вартість активів становила 603712 млн. грн., то станом на кінець 2021 року зменшилась майже на 100 мільярдів гривень і склала 511452 млн. грн. Найменше значення показника зафіксовано у 2020 році – 445991 млн. грн. Зростання за останній рік склало 14,68% до 511452 млн. грн.

Основним джерелом формування активів підприємства є власний капітал, станом на кінець 2021 року він становить 358994 млн. грн. (зростання на 14,23%). Відповідно позиковий капітал, який формується із довгострокових та короткострокових зобов'язань, становить 152458 млн. грн. (приріст 14,74%).

Чистий дохід від реалізації продукції протягом аналізованого періоду демонструє поступове зростання з 2019 року. Тоді його сума склала 149781 млн. грн., у 2020 році вона збільшилась на 6,31%. Найбільший приріст був у 2021 році – 36,52% до 217384 млн. грн. Зростання даного показника свідчить про розширення виробничо-господарської діяльності підприємства і є позитивним результатом.

Собівартість реалізованої продукції також продемонструвала зростання. Показник у 2021 році збільшився з 129916 млн. грн. до 160071 млн. грн., зростання 23,21%. При цьому слід порівняти темпи приросту собівартості та чистого доходу – темп приросту останнього повинен бути більшим. Ця умова дотримується 2021 року.

Валовий прибуток розраховується як різниця між чистим доходом та собівартістю реалізації. Відповідно, у 2019 та 2020 роках, коли темп приросту собівартості від реалізації продукції перевищував темп приросту чистого доходу, даний показник зменшувався – у 2019 році з 61454 млн. грн. до 39310 млн. грн. (36,03%), у 2020 році зменшення становило 25,42%. У 2021 році показник збільшився на 95,49% і склав 57313 млн. грн. Отриманий результат свідчить про покращення загального фінансового стану підприємства.

Що стосується чистого прибутку, то у 2020 році підприємство було збитковим і сума збитку становила 19 млрд. грн. У 2021 ситуація значно покращилась і сума чистого прибутку компанії склала 12023 млн. грн.

Отже, 2021 рік можна охарактеризувати як дуже сприятливий для компанії, всі показники продемонстрували зростання, а після збиткового 2020 року підприємство отримало прибуток у розмірі понад 12 млрд. грн.

2.2. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість підприємства виражає аспект окупності ресурсів, які вкладені у виробничу діяльність і повинні дати віддачу за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Таблиця 2.3

Відносні показники фінансової стійкості НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Норм. значення	2018	2019	2020	2021	Відхилення (+/-)		
						2019-2018	2020-2019	2021-2020
1. Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,686	0,676	0,705	0,702	-0,009	0,029	-0,003
2. Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 2	1,46	1,48	1,42	1,42	0,02	-0,06	0,01
3. Коефіцієнт фінансової стабільності	≥ 1	2,180	2,088	2,386	2,355	-0,092	0,298	-0,031
4. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	≤ 1	0,46	0,48	0,42	0,42	0,02	-0,06	0,01
5. Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\geq 0,1$	-0,087	0,337	0,050	0,120	0,424	-0,287	0,070
6. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$\geq 0,1$	-0,233	0,413	0,107	0,221	0,646	-0,306	0,114
7. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами	$\geq 0,5$	-0,547	2,293	0,389	0,627	2,840	-1,903	0,237

8. Частка запасів у сумі оборотних активів	>0,3 =<0,6	0,426	0,180	0,276	0,353	-0,246	0,096	0,077
9. Коефіцієнт забезпечення необоротними активами	> 1	0,92	1,51	1,05	1,14	0,59	-0,46	0,08
10. Власний оборотний капітал (ВОК)	> 0	- 35874	132289	15844	43241	168163	-116445	27397

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – показує, яку частину від загального обсягу інвестицій в компанію складає власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Розраховується як відношення власного капіталу до суми активів. Оптимальне значення більше 0,5. У 2018 році він становив 0,686, у 2021 році – 0,702. Таким чином, за всі аналізовані періоди показник відповідав нормативному значенню, що свідчить про достатню фінансову автономію підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує, скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу. Коефіцієнт зворотний показнику автономії. Нормальним значенням коефіцієнта залежно вважається <2. За всі 4 роки показник відповідає нормативному значенню.

Коефіцієнт фінансової стабільності – коефіцієнт, що дорівнює відношенню власного капіталу до поточних і довгострокових зобов'язань. Значення показника оцінює, скільки власного капіталу припадає на одиницю зобов'язань компанії. Оптимальним вважається значення більше одиниці. Значення, що значно перевищує норматив (> 1,5), свідчить про наявність у підприємства додаткових резервів для залучення позикових коштів. Значення показника набагато більше одиниці, що говорить про можливість залучення позикових коштів. У нашому випадку сума власного капіталу перевищує суму позикового капіталу, що обумовлює високу фінансову стабільність та стійкість підприємства.

Коефіцієнт маневреності власних коштів – коефіцієнт, що дорівнює відношенню власного оборотного капіталу компанії до загальної суми власних коштів. Коефіцієнт маневреності власних коштів показує здатність підприємства

підтримувати рівень власних оборотних коштів і при необхідності поповнювати оборотні кошти з власних джерел.

Коефіцієнт маневреності власних коштів залежить від структури капіталу і специфіки галузі, рекомендується в межах 0,1-0,4, але універсальні рекомендації по його величині і тенденції зміни навряд чи можливі. У 2018 році даний показник був від'ємним, що зумовлено відсутністю власного оборотного капіталу у підприємства. Проте у наступні роки ситуація покращилась, і показник відповідав нормативному значенню за 2019 та 2021 роки – 0,337 та 0,12 відповідно. В черговий раз отримуємо підтвердження про покращення фінансової стійкості НАК «Нафтогаз України».

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними засобами розраховується як відношення власних оборотних коштів до всієї вартості оборотних коштів. Мінімальне значення цього показника – 0,1. Коли показник опускається нижче цього значення, то структура визнається незадовільною, а компанія – неплатоспроможною. Збільшення значення показника свідчить про гарний фінансовий стан підприємства і його здатність проводити незалежну фінансову політику. У 2019-2021 році значення показника відповідало нормативному, у 2021 році показник збільшився майже вдвічі – з 0,107 до 0,221.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами характеризує достатність довгострокових коштів компанії для забезпечення безперебійного виробництва. Він розраховується як співвідношення власних оборотних коштів і суми запасів. Величина цього коефіцієнта вказує на частку резервів, що фінансуються за рахунок власних оборотних коштів. Стандартне значення 0,5 або більше. У нашому випадку, у 2019 та 2021 роках значення є вищим за мінімально допустиме, що свідчить про достатню забезпеченість запасів власними оборотними коштами, при чому даний показник збільшився з 0,389 до 0,627 у 2021 році, що свідчить про перевищення темпів приросту власного оборотного капіталу над темпом приросту суми запасів, що в цілому є позитивною динамікою.

Частка запасів у сумі оборотних активів характеризує структуру поточних активів підприємства. Нормативне значення знаходиться в діапазоні від 0,3 до 0,6 в залежності від виду діяльності організації. Високе значення коефіцієнта інтерпретується як не виправдане зростання витрат на зберігання та ріст частки запасів, які не беруть участь у виробничому процесі. Низьке значення показника свідчить про недостатню забезпеченість виробництва запасами.

Враховуючи специфіку діяльності, значення показника НАК «Нафтогаз України» є оптимальним у 2021 році, даний показник зріс з 0,276 до 0,353, що свідчить про оптимізацію структури оборотних активів. Запаси НАК «Нафтогаз України» - це в першу чергу запаси газу, нафти та нафтопродуктів. Їх зростання спричинило збільшення обсягів реалізації у 2021 році. Отриманий результат також можна інтерпретувати як наявність резерву для нарощення суми запасів для забезпечення поточних потреб виробництва НАК «Нафтогаз України».

Коефіцієнт забезпечення необоротними активами розраховується як відношення суми власного капіталу до необоротних активів. Значення показника вище одиниці характеризує спроможність підприємства забезпечувати основні виробничі фонди власним капіталом. Значення показника за період 2019-2021 рр. перевищує мінімальне. У 2018 році даний показник становив 0,92, тобто сума власного капіталу була меншою за необоротний капітал. У 2021 році даний показник збільшився з 1,05 до 1,14, що свідчить про оптимізацію структури активів та пасивів НАК «Нафтогаз України».

Для наочності відобразимо розрахунок показника власного оборотного капіталу, який відіграє ключову роль у розрахунку показників фінансової стійкості підприємства:

$$\text{ВОК} = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи або}$$

$$\text{ВОК} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні та довгострокові зобов'язання}$$

$$\text{ВОК}_{2018} = 413858 - 449732 = -35874 \text{ млн. грн.}$$

$$\text{ВОК}_{2019} = 392574 - 260285 = 132289 \text{ млн. грн.}$$

$$\text{ВОК}_{2020} = 314281 - 298437 = 15844 \text{ млн. грн.}$$

$$\text{ВОК}_{2021} = 358994 - 315753 = 43241 \text{ млн. грн.}$$

Сума власного оборотного капіталу у 2021 році склала 43241 млн. грн., що на 172,92% більше, ніж за попередній рік. Це зумовлено перевищенням темпів приросту власного капіталу над темпом приросту необоротних активів (14,23% проти 5,8%). Найбільше значення показника було у 2019 році – 132289 млн. грн.

Загалом аналіз фінансової стійкості показав позитивні результати. НАК «Нафтогаз України» можна вжити заходів щодо залучення позикових та інвестиційних коштів з метою розширення своєї діяльності.

Одними із найважливіших показників оцінки фінансового стану підприємства є інтегральні показники прибутковості – рентабельність. Розглянемо їх динаміку в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок показників рентабельності НАК «Нафтогаз України», %

Показники	2018	2019	2020	2021	Відхилення (+/-)		
					2019-2018	2020-2019	2021-2020
Рентабельність активів	1,92	0,44	-4,26	2,35	-1,47	-4,71	6,61
Рентабельність власного капіталу	2,79	0,66	-6,05	3,35	-2,14	-6,70	9,40
Рентабельність позикового капіталу	6,09	1,37	-14,43	7,89	-4,72	-15,80	22,31
Рентабельність основних засобів	2,66	1,07	-9,00	4,09	-1,59	-10,07	13,09
Рентабельність оборотних активів	7,51	0,81	-12,88	6,14	-6,71	-13,68	19,02
Рентабельність реалізації	6,26	1,72	-11,93	5,53	-4,53	-13,66	17,46
Рентабельність продукції	9,37	2,34	-14,63	7,51	-7,04	-16,96	22,14
Рентабельність сукупних витрат	6,81	1,74	-9,11	5,98	-5,08	-10,85	15,09
Валова рентабельність	33,24	26,24	18,41	26,36	-7,00	-7,83	7,95

Рентабельність розраховується відношення чистого прибутку до активів, чистого доходу чи до іншого фінансово-економічного показника. Значення рентабельності показує якісні структурні зміни в діяльності і дає досить повну картину результативності підприємства.

Внаслідок значного збитку, отриманого підприємством у 2020 році, всі показники за цей період є від'ємними, за винятком валової рентабельності, яка

визначається як співвідношення валового прибутку та чистого доходу від реалізації продукції. У 2020 році він становив 18,41%, а у 2021 році збільшився до 26,36%.

У 2019 році усі показники рентабельності продемонстрували зменшення, що зумовлено зменшенням суми чистого прибутку. Порівнюючи 2021 та 2018 рік, можна зробити висновок, що у 2018 році ситуація була краща. Причиною цього стало зниження показників рентабельності реалізації та продукції, які є більш важливими, аніж рентабельність власного, позикового капіталу та основних засобів.

Можна проранжувати періоди в порядку зменшення показників рентабельності: найкращі показники продемонстровані у 2018 році, далі йде 2021 та 2019 роки, а найгірші показники були зафіксовані у 2020 році.

Отже, аналіз рентабельності показав покращення результатів діяльності, що зумовлено виходом із збитковості.

Для подальшого аналізу фінансового стану оцінюється спроможність НАК «Нафтогаз України» погасити свої поточні зобов'язання. Для цього проводиться розрахунок і аналіз динаміки абсолютних показників ліквідності балансу підприємства. Абсолютні показники виражаються в 4 групах активів та пасивів (А 1-4, П 1-4), які ранжуються за ступенем ліквідності в порядку її зменшення. Співвідношення значень цих груп дає повну картину ліквідності балансу підприємства.

Результати розрахунків показників та їх динаміки наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Аналіз ліквідності балансу	2018	2019	2020	2021
Актив				
A1	14224	77593	37106	30540
A2	67280	59492	46414	68456
A3	72476	183210	64034	96703
A4	449732	260285	298437	315753
Пасив				
П1	29575	29965	22090	29978
П2	50200	35915	13380	32288
П3	69007	79285	82664	75115

П4	454930	435415	327857	374071
Платіжний надлишок або нестача				
A1 - П1	-15351	47628	15016	562
A2 - П2	17080	23577	33034	36168
A3 - П3	3469	103925	-18630	21588
П4 - А4	5198	175130	29420	58318
Рівень покриття зобов'язань, %				
A1/ П1	0,48	2,59	1,68	1,02
A2/ П2	1,34	1,66	3,47	2,12
A3/ П3	1,05	2,31	0,77	1,29
П4/ А4	1,01	1,67	1,10	1,18

В залежності від ступеня ліквідності, активи підприємства можна умовно розділити на наступні групи:

A1 – найбільш ліквідні активи, до яких відносяться грошові кошти та еквіваленти готівки. П1 – найбільш ліквідні пасиви, до яких відносяться кредиторська заборгованість та зобов'язання перед постачальниками. Згідно з методикою, має бути виконане таке умовне правило: сума А1 повинна бути більше або рівно сумі П1, тобто активи мають бути достатньо ліквідними, щоб покрити короткострокові зобов'язання перед кредиторами та постачальниками.

A2 – активи, які можуть бути легко конвертовані в грошові кошти, включаючи запаси та дебіторську заборгованість. П2 – пасиви, які мають бути сплачені у найближчому майбутньому, включаючи короткострокові банківські кредити та податкові зобов'язання. Відповідно до цієї методики, сума А2 повинна бути більше або рівно сумі П2, тобто активи повинні бути достатньо ліквідними, щоб покрити короткострокові зобов'язання.

A3 – активи, які можуть бути конвертовані в грошові кошти за тривалий період, включаючи нерухомість та обладнання. П3 - пасиви, які мають бути сплачені у тривалий період, включаючи довгострокові банківські кредити та зобов'язання перед інвесторами.

A4 відноситься до найменш ліквідних активів, таких як довгострокові інвестиції та інші активи, що не можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти. П4 включає зобов'язання, які мають бути сплачені у довгостроковій

перспективі, такі як довгострокові банківські кредити та зобов'язання перед інвесторами.

У цьому випадку, сума А4 повинна бути менше або рівна сумі П4, що означає, що пасиви, які мають бути сплачені у тривалий період, мають бути належним чином фінансово забезпечені довгостроковими активами, які необхідно конвертувати в грошові кошти у майбутньому.

Таким чином, дана методика дозволяє визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи, щоб забезпечити свої пасиви, зокрема, якщо мова йде про короткострокові та довгострокові фінансові зобов'язання. Ця методика є корисним інструментом для оцінки фінансової стабільності та ліквідності підприємства.

Баланс компанії вважається ліквідним при дотриманні наступних умов:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4$$

Для нашого підприємства:

2018 рік: $A1 < P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$.

2019 рік: $A1 > P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$.

2020 рік: $A1 > P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$.

2021 рік: $A1 > P1$; $A2 < P2$; $A3 < P3$; $A4 < P4$.

Отримані результати показують, що баланс НАК «Нафтогаз України» у 2018 та 2020 роках був неліквідним. У 2018 році сума П1 (найбільш термінові зобов'язання) перевищувала А1 (найбільш ліквідні активи). У 2020 році сума П3 була більшою за суму А3. У 2019 та 2021 роках баланс НАК «Нафтогаз України» був ліквідним. Також розраховані показники платіжного надлишку та рівень покриття зобов'язань, які показують ступінь перевищення активів над зобов'язаннями.

На рис. 2.2 показана динаміка платіжного надлишку за 2018-2021 рр. Отримані результати свідчать про достатню ліквідність активів НАК «Нафтогаз України».

Проведемо аналіз абсолютних показників фінансової стійкості на основі забезпеченості запасів. Даний аналіз дає змогу оцінити фінансове становище

підприємства та його здатність забезпечувати поточні витрати за рахунок наявних запасів.

Згідно з показником забезпечення запасів власними та позичковими коштами, можна виділити такі типи фінансової стійкості:

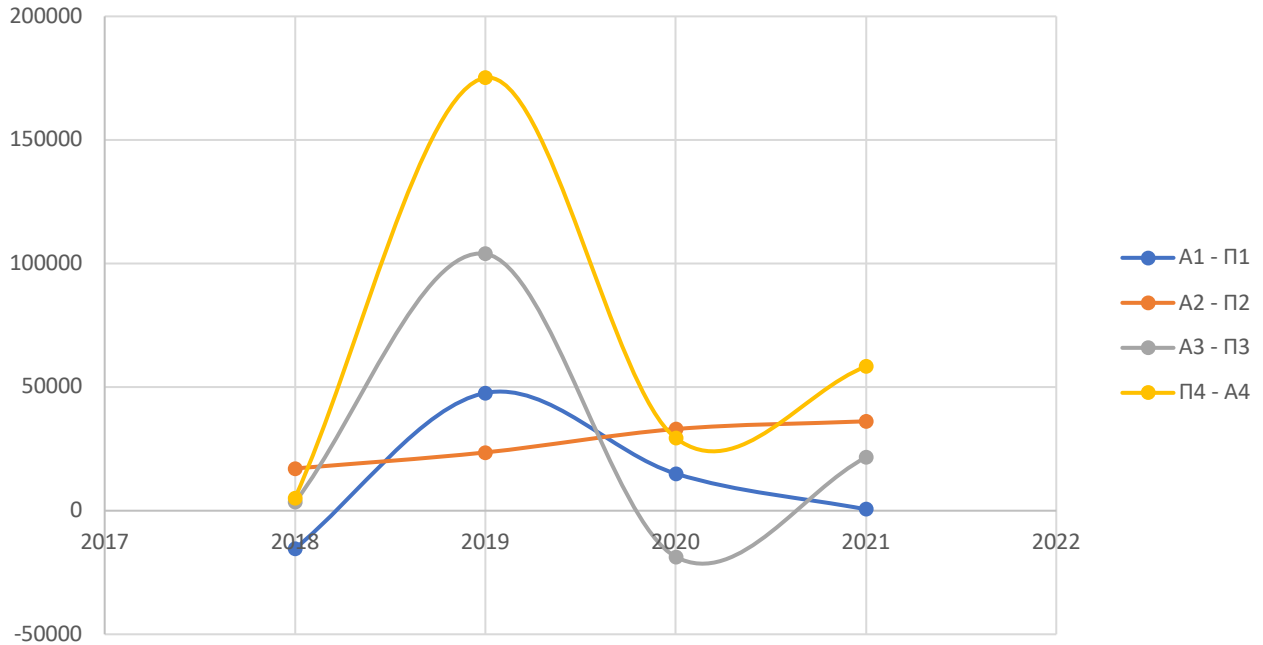

Рис. 2.2. Динаміка платіжного надлишку НАК «Нафтогаз України»

Абсолютна фінансова стійкість. Цей тип стійкості вказує на те, що підприємство має достатні запаси власних коштів, щоб забезпечити свої поточні потреби. У разі необхідності, підприємство може скористатись позичковими коштами, але вони складатимуть меншу частку у загальній сумі запасів.

Нормальна фінансова стійкість. У цьому випадку, підприємство має достатню кількість власних коштів для забезпечення поточних витрат, але може скористатись позичковими коштами для покриття додаткових витрат, які можуть виникнути.

Нестійкий фінансовий стан. Цей тип стійкості вказує на те, що підприємство має недостатню кількість власних коштів для забезпечення поточних потреб, тому воно змушене скористатись позичковими коштами. Однак, відношення позичкових коштів до власних коштів не перевищує 1, що є показником того, що підприємство здатне впоратись зі своїми фінансовими зобов'язаннями.

Кризовий фінансовий стан. У цьому випадку, підприємство має дуже низький рівень забезпеченості запасів власними коштами, і змушене надто сильно покладатись на позичкові кошти. Відношення позичкових коштів до власних коштів перевищує 1, що є показником того, що підприємство має високий рівень заборгованості і може мати проблеми з погашенням зобов'язань. Крім того, підприємство може мати проблеми зі здійсненням платежів та розрахунків з постачальниками та кредиторами, що загрожує його діяльності.

При цьому рекомендується скласти таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості НАК «Нафтогаз України» та визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показник	Значення показника			
	2018	2019	2020	2021
1. Власний капітал	413858	392574	314281	358994
2. Необоротні активи	449732	260285	298437	315753
3. Довгострокові зобов'язання	69007	79285	82664	75115
4. Поточні зобов'язання	120847	108721	49046	77343
5. Запаси	65571	57705	40691	69010
6. Короткострокові кредити банків	44700	30854	9795	21431
7. Власні джерела формування запасів (ряд. 1 - ряд. 2)	-35874	132289	15844	43241
8. Власні і довгострокові позикові джерела формування запасів (ряд. 7 + ряд. 3)	33133	211574	98508	118356
9. Загальна величина основних джерел формування запасів (ряд. 8 + ряд. 6)	77833	242428	108303	139787
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 7 - ряд. 5)	-101445	74584	-24847	-25769
11. Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових позикових джерел формування запасів (ряд. 8 - ряд. 5)	-32438	153869	57817	49346
12. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних джерел формування запасів (ряд. 9 - ряд. 5)	12262	184723	67612	70777
13. Тип фінансової стійкості	Нестійке фінансове положення		Абсолютна фінансова стійкість	

Пояснення до таблиці:

З – запаси; ВОК – власні оборотні кошти, ДК – довгострокові кредити, КК – короткострокові кредити

З даної таблиці бачимо, що у підприємства абсолютна фінансова стійкість, що зумовлено перевищенням суми власних оборотних коштів над сумою запасів. Це є дуже позитивним фактором, що дає змогу зробити висновок про високу фінансову стійкість підприємства.

Проведемо розрахунок відносних показників ліквідності (абсолютна, швидка та поточна ліквідність). Отримані результати наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Відносні показники ліквідності і платоспроможності НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Норм. знач.	2018	2019	2020	2021	Відхилення (+/-)		
						2019-2018	2020-2019	2021-2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,118	0,714	0,757	0,395	0,596	0,043	-0,362
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-1,0	0,732	2,415	2,179	1,638	1,684	-0,236	-0,541
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,5	1,274	2,946	3,008	2,530	1,672	0,062	-0,478

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає здатність підприємства виконати свої зобов'язання в разі негайної потреби. Цей коефіцієнт розраховується як відношення грошових активів до поточних зобов'язань. Зазвичай, вважається, що коефіцієнт має бути не менше 0,2, щоб забезпечити підприємство достатньою готівкою для виплати зобов'язань у разі необхідності. Отримані результати показали, що значення показника не відповідало нормативному лише у 2018 році, коли він становив 0,118, за всі інші періоди він був більшим за 0,2. Станом на 2021 рік він зменшився з 0,757 до 0,395. Але, незважаючи на це, платоспроможність підприємства НАК «Нафтогаз України» показує дуже високий рівень.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, як швидко підприємство може перетворити свої найбільш ліквідні активи (дебіторська заборгованість, фінансові інвестиції, розрахункові рахунки тощо) на готівку, щоб задовольнити

свої поточні зобов'язання. Коефіцієнт розраховується як відношення найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань. Ідеальне значення показника – 1, тобто на кожну одиницю зобов'язань припадає одна одиниця найбільш ліквідних активів. Даний показник відповідав нормативному значенню за всі аналізовані періоди. Значення у 2021 році зменшилось з 2,18 до 1,64, що знаходиться в межах нормативного діапазону. Тобто підприємство володіє достатньою швидкою ліквідністю.

Коефіцієнт поточної ліквідності – це показник, що відображає спроможність підприємства задовольнити свої поточні зобов'язання шляхом використання своїх поточних активів, таких як грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість тощо. Вважається, що мінімальний рівень показника повинен бути не менше 1, а оптимальне значення знаходиться в діапазоні від 1,5 до 2,5. Тобто, підприємство повинно мати достатньо поточних активів для того, щоб покрити свої поточні зобов'язання. Якщо показник менше 1, це може свідчити про те, що підприємство може мати складнощі зі сплатою своїх зобов'язань. Однак, дуже високий рівень також може вказувати на те, що підприємство не використовує свої поточні активи ефективно і може мати проблеми з генерацією прибутку. У 2018-2021 роках показники знаходяться в межах норми, проте у 2021 році зменшився з 3,008 до 2,53. Ліквідність і платоспроможність підприємства НАК «Нафтогаз України» знаходиться на високому рівні.

На рис. 2.3 показана динаміка відносних показників ліквідності за 4 роки.

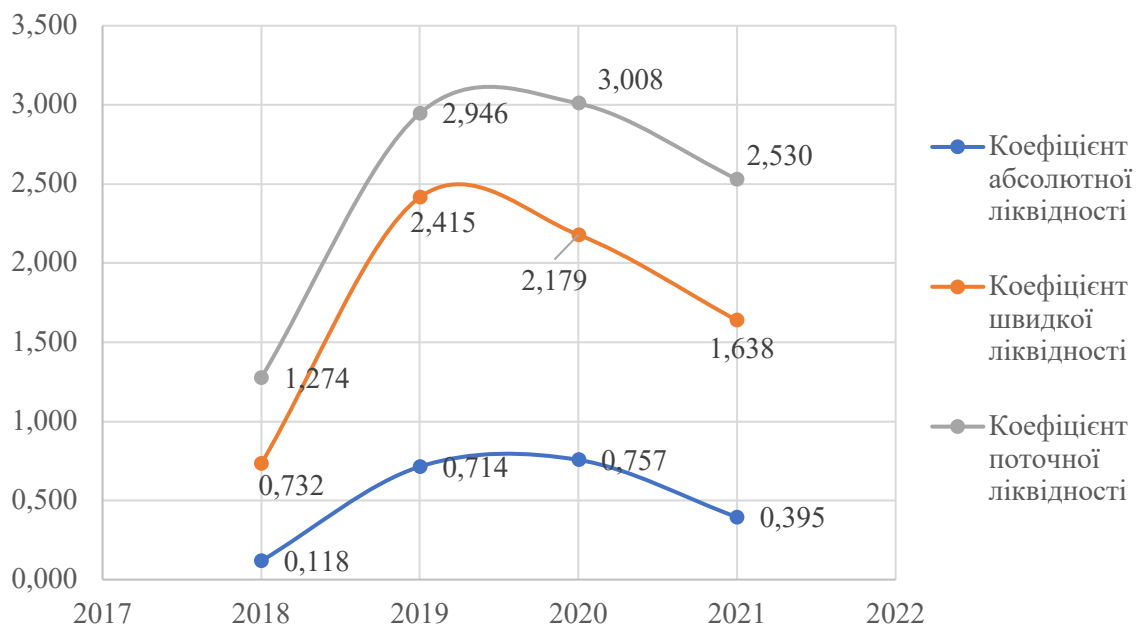

Рис. 2.3. Динаміка відносних показників ліквідності НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Загалом, можна зробити висновок, що загальна ліквідність та платоспроможність підприємства НАК «Нафтогаз України» є досить високою.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від його ділової активності, яка являє собою комплексну характеристику виробничо-господарської діяльності. Показники ділової активності характеризуються структурне співвідношення виробничо-збутової діяльності та внутрішніх аспектів підприємства, таких як структура активів та наявність власних коштів. Вони показують ступінь зусиль, які направлені на зростання прибутковості підприємства та зміцнення його фінансового стану.

Ділова активність характеризує внутрішній рівень діяльності підприємства, що відображає ефективність використання фінансово-господарських ресурсів підприємства. Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства та забезпечення його сталого економічного росту. Всі показники ділової активності розраховуються як відношення виручки від реалізації (чистого доходу) до середньорічних значень активів та пасивів чи їх структурних елементів.

В табл. 2.8 наведена динаміка показників ділової активності НАК «Нафтогаз України» за 2019-2021 рр. Оцінка проводилась починаючи з 2019 року, що

зумовлено необхідністю розрахунку середніх значень вхідних даних. Наприклад, для розрахунку оборотності власного капіталу в 2019 році потрібно знайти середнє значення ВК за 2018 та 2019 роки.

Таблиця 2.8

Аналізування показників ділової активності НАК «Нафтогаз України» за 2019-2021 рр.

Показники	Значення показника			Відхилення (+, -)	
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020-2019	2021-2020
Вхідні дані					
Чистий дохід від реалізації, млн. грн.	149781	159234	217384	9453	58150
Середній розмір капіталу, млн. грн.	592146	513285,5	478721,5	-78860,5	-34564
Середній розмір власного капіталу, млн. грн.	403216	353427,5	336637,5	-49788,5	-16790
Середній розмір власного оборотного капіталу, млн. грн.	48207,5	74066,5	29542,5	25859	-44524
Середній розмір оборотних активів, млн. грн.	237137,5	233924,5	171626,5	-3213	-62298
Середній розмір дебіторської заборгованості, млн. грн.	32971	29528	22877,5	-3443	-6650,5
Середній розмір запасів, млн. грн.	61638	49198	54850,5	-12440	5652,5
Середній розмір кредиторської заборгованості, млн. грн.	188930	159858	142084	-29072	-17774
Чистий прибуток, млн. грн.	11567	2581	-19002	-8986	-21583
2. Результативні показники					
Оборотність капіталу, к-сть оборотів	0,25	0,31	0,45	0,06	0,14
Оборотність власного капіталу, к-сть оборотів	0,37	0,45	0,65	0,08	0,20
Період окупності власного капіталу, днів	969,1	799,0	557,5	-170,10	-241,55
Оборотність власного оборотного капіталу, к-сть оборотів	3,11	2,15	7,36	-0,96	5,21
Оборотність оборотних активів					
кількість оборотів	0,63	0,68	1,27	0,05	0,59
днів	570,0	528,9	284,2	-41,10	-244,64
Оборотність дебіторської заборгованості					
кількість оборотів	4,54	5,39	9,50	0,85	4,11
днів	79,2	66,8	37,9	-12,49	-28,87
Оборотність товарно-матеріальних запасів					
кількість оборотів	2,43	3,24	3,96	0,81	0,73
днів	148,1	111,2	90,8	-36,92	-20,39
Оборотність кредиторської заборгованості					
кількість оборотів	0,79	1,00	1,53	0,20	0,53

днів	454,1	361,4	235,3	-92,68	-126,11
Тривалість операційного циклу, днів	227,4	178,0	128,7	-49,41	-49,26
Тривалість фінансового циклу, днів	-226,7	-183,4	-106,6	43,28	76,85
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,175	0,185	0,161	0,01	-0,02
Показник стійкості економічного зростання	0,006	-0,054	0,036	-0,06	0,09

Отже, проведений розрахунок таких ключових показників ділової активності підприємства: оборотність капіталу, власного капіталу, оборотних активів, власного оборотного капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованості, запасів. Відповідно розраховані тривалості обороту кожного з вищеперерахованого елемента. Динаміка цих показників дасть картину внутрішніх виробничо-господарських процесів та ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

Як бачимо, оборотність капіталу за останній рік продемонструвала зростання з 0,31 до 0,45 оборти. Це зумовлено перевищенням темпів приросту суми чистого доходу над сумою активів у 2021 році (36,52% проти 14,68%). В цілому, це є позитивним явищем. Відповідно, також збільшилась оборотність власного капіталу, яка у 2021 році становила 0,65 оборти за рік, тоді як у попередньому році – 0,45 оборти. Тривалість обороту власного капіталу зменшилась з 799 днів до 557 днів. Також зросла оборотність власного оборотного капіталу – з 2,15 до 7,36. Але таке стрімке зростання зумовлено зменшенням середньорічної суми власного оборотного капіталу у 2021 році – з 74066,5 млн. грн. до 29542,5 млн. грн. Оборотність оборотних активів зросла з 0,68 до 1,27, що зумовлено зменшенням середнього розміру оборотних активів, а також зростанням суми чистого доходу від реалізації. Відповідно, тривалість одного обороту оборотних активів зменшилась з 529 днів до 284 днів. В цілому це є позитивним результатом.

Оборотність дебіторської заборгованості також зросла, що зумовлено загальним зменшенням середньої суми за останні рік. Період обороту дебіторської заборгованості зменшився з 67 до 38 днів. Оборотність товарно-матеріальних запасів зросла з 3,24 до 3,96 у 2021 році. Відповідно тривалість 1

обороту зменшилась з 111 до 91 дня. В даному випадку оптимізація показника зумовлена перевищенням темпу приросту чистого доходу над темпом приросту суми запасів (36,52% проти 11,49%). Це є найбільш оптимальним варіантом. Оборотноість кредиторської заборгованості зросла з 1 оберту до 1,53 за рік.

Також розраховано показники тривалості операційного та фінансового циклу. Тривалість операційного циклу є сумою періодів обороту дебіторської заборгованості та запасів. Тривалість фінансового циклу є різницею між операційним циклом та тривалістю обороту кредиторської заборгованості. Оптимальним напрямом зміни є зменшення цих показників. Операційний цикл зменшився із 178 днів до 129 днів, що зумовлено зменшенням тривалості обороту дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів підприємства. Проте, фінансовий цикл за останні два роки є від'ємним, що зумовлено перевищенням тривалості обороту кредиторської заборгованості над операційним циклом. Це може свідчити про те, що компанія в змозі збільшувати свої запаси або відкладати платежі кредиторам на більш тривалий період, ніж вона зобов'язана робити.

Хоча на перший погляд така ситуація може здатися корисною для компанії, насправді це може призвести до погіршення її фінансової стійкості. Надмірні запаси можуть призвести до витрат на зберігання, застарілість товарів та неможливість продати їх за останньою ціною. А відкладені платежі можуть спричинити збільшення оборотних коштів, що зменшує ліквідність компанії.

На рис. 2.4 показана динаміка показників оборотності активів підприємства за 2019-2021 рр.

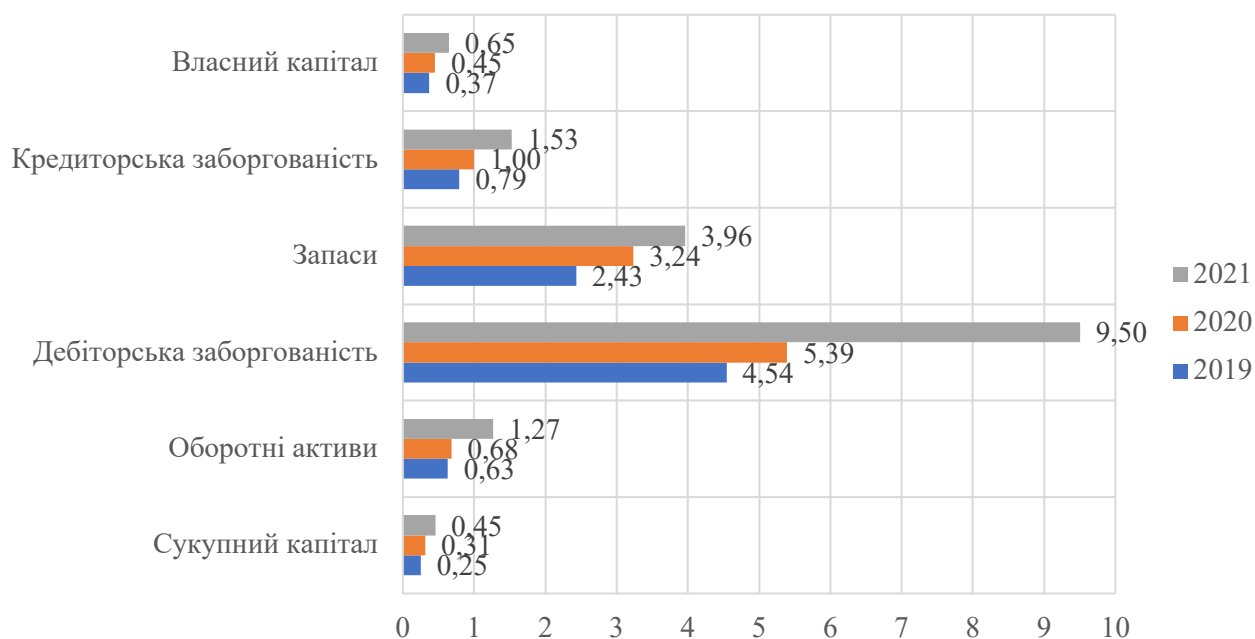

Рис. 2.4. Динаміка основних показників оборотності НАК «Нафтогаз України» за 2019-2021 рр., к-ть обертів.

Весь проведений аналіз фінансового стану підприємства, який включав у себе аналіз фінансової стійкості, аналіз ліквідності та платоспроможності, аналіз ділової активності показали, що НАК «Нафтогаз України» у 2021 році покращило свою діяльність, що зумовлено отримання чистого прибутку в сумі понад 19 млрд. грн., а також перевищенням темпу примосту чистого доходу над темпами приросту активів/ пасивів та їх структурних елементів.

2.3. Оцінка динаміки та структури бухгалтерського балансу

Аналіз загального фінансового стану слід проводити на основі форм фінансової звітності підприємства, встановивши взаємозв'язки між статтями звітності, з'ясувавши причини і наслідки загального фінансового стану підприємства. Оцінка загального фінансового стану підприємства включає аналіз динаміки валюти балансу підприємства, узагальнений аналіз структури активів і пасивів НАК «Нафтогаз України» (табл. 2.9 і 2.10).

Отже, активи НАК «Нафтогаз України» у 2021 році склали 511452 млн. грн., що на 14,68% більше, ніж у 2020 році. Спостерігалось зниження суми

активів у 2020 році відносно 2019 року, на 23,18% або на 134589 млн. грн. Найвищою сума активів була у 2018 році, тоді вона становила 603712 млн. грн. Таким чином, загальна сума активів у 2021 році зменшилась на 15,28% відносно 2018 року.

Найбільш значним приростом в структурі активів відзначились оборотні активи. Якщо у 2018 році вони становили 153980 млн. грн., то у 2021 році їх сума збільшилась до 195699 млн. грн. або на 27,09%. Проте найвищою сума оборотних активів була зафіксована в 2019 році – 320295 млн. грн. У 2020 році оборотні активи зменшились більше ніж вдвічі і склали 147554 тис. грн.

Найбільш динамічно зростаючим елементом оборотних активів за останній рік є торгова дебіторська заборгованість, яка збільшилась до 49494 млн. грн. (+75,95%). Найбільша сума була у 2018 році – 65942 млн. грн. Найбільшу частку в структурі оборотних активів займають запаси, сума яких зросла з 40691 млн. грн. до 69010 млн. грн. (+69,6%). Сума грошей та їх еквівалентів зменшилась з 77593 млн. грн. у 2019 році до 30540 млн. грн., що є негативним результатом, оскільки даний вид активів є найбільш ліквідним і зниження його суми зменшує абсолютну ліквідність та платоспроможність підприємства.

Аналіз активів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр., млн. грн.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, млн. грн.			Відносне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2019/2018	2020/2019	2021/2020
1. Необоротні активи	449732	260285	298437	315753	-189447	38152	17316	-42,12	14,66	5,80
Основні засоби	434370	240506	211134	294042	-193864	-29372	82908	-44,63	-12,21	39,27
Нематеріальні активи	0	0	3147	4367	0	3147	1220	-	-	38,77
Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства	1255	835	772	722	-420	-63	-50	-33,47	-7,54	-6,48
Відстрочені податкові активи	5119	10439	7685	5668	5320	-2754	-2017	103,93	-26,38	-26,25
Компенсація недоотриманого доходу від транспортування газу	0	0	0	1898	0	0	1898	-	-	-
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	0	0	63432	0	0	63432	-63432	-	-	-100,00
Передплата з податку на прибуток	0	0	9375	3269	0	9375	-6106	-	-	-65,13
Інші необоротні активи	8988	8505	2892	5787	-483	-5613	2895	-5,37	-66,00	100,10
2. Оборотні активи	153980	320295	147554	195699	166315	-172741	48145	108,01	-53,93	32,63
Запаси	65571	57705	40691	69010	-7866	-17014	28319	-12,00	-29,48	69,60
Торгова дебіторська заборгованість	65942	59056	28129	49494	-6886	-30927	21365	-10,44	-52,37	75,95
Передплати видані та інші оборотні активи	6888	9887	22641	23558	2999	12754	917	43,54	129,00	4,05
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	0	0	17626	14669	0	17626	-2957	-	-	-16,78
Передплата з податку на прибуток підприємств	17	263	702	4135	246	439	3433	1447,06	166,92	489,03
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках	14224	77593	37106	30540	63369	-40487	-6566	445,51	-52,18	-17,70
Грошові кошти, обмежені у використанні	1338	436	659	4293	-902	223	3634	-67,41	51,15	551,44
Активи припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	0	115355	0	0	115355	-115355	0	-	-100,00	-
Баланс	603712	580580	445991	511452	-23132	-134589	65461	-3,83	-23,18	14,68

Проте більшу частину активів займають необоротні активи, хоча їхня сума зменшилась з 449732 млн. грн. у 2018 році до 315753 млн. грн. у 2021 році. Практично всю суму необоротних активів складають основні засоби – 294042 млн. грн. у 2021 році (+39,27%). Найбільшою сумою основних засобів була у 2018 році – 434370 млн. грн.

В табл. 2.10 наведено динаміку пасивів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

У структурі пасивів найбільшу частку займає власний капітал. У 2021 році він зріс з 314281 млн. грн. до 358994 млн. грн. або на 14,23%. Найбільшу суму у власному капіталі займають резерв переоцінки та акціонерний капітал – 206306 млн. грн. та 194307 млн. грн. відповідно. Резерв переоцінки збільшився за останній рік на 47,18%. Це може бути пов'язано з переоцінкою активів або зі зміною політики формування резервів. Сума накопиченого дефіциту (непокритого збитку), яка формується як сума фінансових результатів за попередні роки, зменшилась з 165342 млн. грн. у 2018 році до 51565 млн. грн., що свідчить про скорочення дефіциту, однак, оптимальним результатом є його повна відсутність.

Сума довгострокових зобов'язань зросла з 69007 млн. грн. у 2018 році до 75115 млн. грн. у 2021 році. Їх більша частина формується завдяки позикам та відстроченим податковим зобов'язанням – 40154 млн. грн. та 23701 млн. грн. відповідно.

Короткострокові зобов'язання за останній рік збільшились з 49046 млн. грн. до 77343 млн. грн. (+57,69%), проте найбільшою їх сума була в 2018 році – 120847 млн. грн. Найбільшу суму в їх структурі складають аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання – зростання 37,05% за останній рік. Також значну суму становлять позики – 21431 млн. грн. у 2021 році (+118,8%).

Таким чином, загальна сума зобов'язань збільшилась з 131710 млн. грн. до 152458 млн. грн. (+15,75%).

Аналіз пасивів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2019/2018	2020/2019	2021/2020
1. Власний капітал	413858	392574	314281	358994	-21284	-78293	44713	-5,14	-19,94	14,23
Акціонерний капітал	194307	194307	194307	194307	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Резерв переоцінки	379022	316264	140171	206306	-62758	-176093	66135	-16,56	-55,68	47,18
Накопичені курсові різниці	4027	3340	4069	3871	-687	729	-198	-17,06	21,83	-4,87
Накопичений дефіцит	- 165342	- 123234	-27801	-51565	42108	95433	-23764	-25,47	-77,44	85,48
Неконтрольована частка у капіталі	1844	1897	3535	6075	53	1638	2540	2,87	86,35	71,85
2. Довгострокові зобов'язання	69007	79285	82664	75115	10278	3379	-7549	14,89	4,26	-9,13
Позики	11299	47148	56547	40154	35849	9399	-16393	317,28	19,94	-28,99
Забезпечення	6943	10588	9853	8015	3645	-735	-1838	52,50	-6,94	-18,65
Відстрочені податкові зобов'язання	50544	18858	12910	23701	-31686	-5948	10791	-62,69	-31,54	83,59
Інші довгострокові зобов'язання	221	2691	3354	3245	2470	663	-109	1117,65	24,64	-3,25
3. Короткострокові зобов'язання	120847	108721	49046	77343	-12126	-59675	28297	-10,03	-54,89	57,69
Позики	44700	30854	9795	21431	-13846	-21059	11636	-30,98	-68,25	118,80
Забезпечення	41072	42841	13576	15077	1769	-29265	1501	4,31	-68,31	11,06
Торгова кредиторська заборгованість	5500	5061	3585	10857	-439	-1476	7272	-7,98	-29,16	202,85
Аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання	23269	19494	20277	27789	-3775	783	7512	-16,22	4,02	37,05
Заборгованість з податку на прибуток	6306	10471	1813	2189	4165	-8658	376	66,05	-82,69	20,74
Баланс	603712	580580	445991	511452	-23132	-134589	65461	-3,83	-23,18	14,68

В табл. 2.11 наведено структуру активів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр. у відсотковому вираженні.

Таблиця 2.11

Структура активів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020
1. Необоротні активи	74,49	44,83	66,92	61,74	-29,66	22,08	-5,18
Основні засоби	71,95	41,43	47,34	57,49	-30,52	5,92	10,15
Нематеріальні активи	0,00	0,00	0,71	0,85	0,00	0,71	0,15
Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства	0,21	0,14	0,17	0,14	-0,06	0,03	-0,03
Відстрочені податкові активи	0,85	1,80	1,72	1,11	0,95	-0,07	-0,61
Компенсація недоотриманого доходу від транспортування газу	0,00	0,00	0,00	0,37	0,00	0,00	0,37
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	0,00	0,00	14,22	0,00	0,00	14,22	-14,22
Передплата з податку на прибуток	0,00	0,00	2,10	0,64	0,00	2,10	-1,46
Інші необоротні активи	1,49	1,46	0,65	1,13	-0,02	-0,82	0,48
2. Оборотні активи	25,51	55,17	33,08	38,26	29,66	-22,08	5,18
Запаси	10,86	9,94	9,12	13,49	-0,92	-0,82	4,37
Торгова дебіторська заборгованість	10,92	10,17	6,31	9,68	-0,75	-3,86	3,37
Передплати видані та інші оборотні активи	1,14	1,70	5,08	4,61	0,56	3,37	-0,47
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	0,00	0,00	3,95	2,87	0,00	3,95	-1,08
Передплата з податку на прибуток підприємств	0,00	0,05	0,16	0,81	0,04	0,11	0,65
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках	2,36	13,36	8,32	5,97	11,01	-5,04	-2,35
Грошові кошти, обмежені у використанні	0,22	0,08	0,15	0,84	-0,15	0,07	0,69
Активи припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	0,00	19,87	0,00	0,00	19,87	-19,87	0,00
Баланс	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

З даної таблиці можна побачити, як змінювалась структурна частка кожного елемента активу підприємства за останні 4 роки. Структурна зміна елементів активів є нерівномірною. Так, у 2018 році найбільшу частку становили необоротні активи – 74,49%, оборотні активи – 25,51%. У 2019 році ситуація

кардинально змінилась, і долі складових активів становили 44,83% і 55,17% відповідно. Станом на кінець 2021 року частка необоротних активів склала 61,74%, оборотних активів – 38,26%. Оптимальним напрямом зміни вважається зростання частки оборотних активів. Це підвищує платоспроможність підприємства у зв'язку із збільшенням суми ліквідних активів та підвищує віддачу капіталу внаслідок росту оборотності оборотних коштів. Проте немає чітких нормативних значень частки оборотних активів, це залежить від специфіки діяльності підприємства. Для виробничих підприємств притаманне переважання частки необоротних активів, для торгових – навпаки. У нашому випадку, оптимальним вважається перевищення необоротних активів над оборотними, частка повинна коливатись в діапазоні 51-60%. Як бачимо, отримане значення відповідає бажаному. В структурі оборотних активів спостерігається тенденція до збільшення частки запасів та дебіторської заборгованості, тоді як частка грошових коштів зменшилась з 8,32% до 5,97%.

На рис. 2.5 наведено структурну діаграму ключових складових активів підприємства.

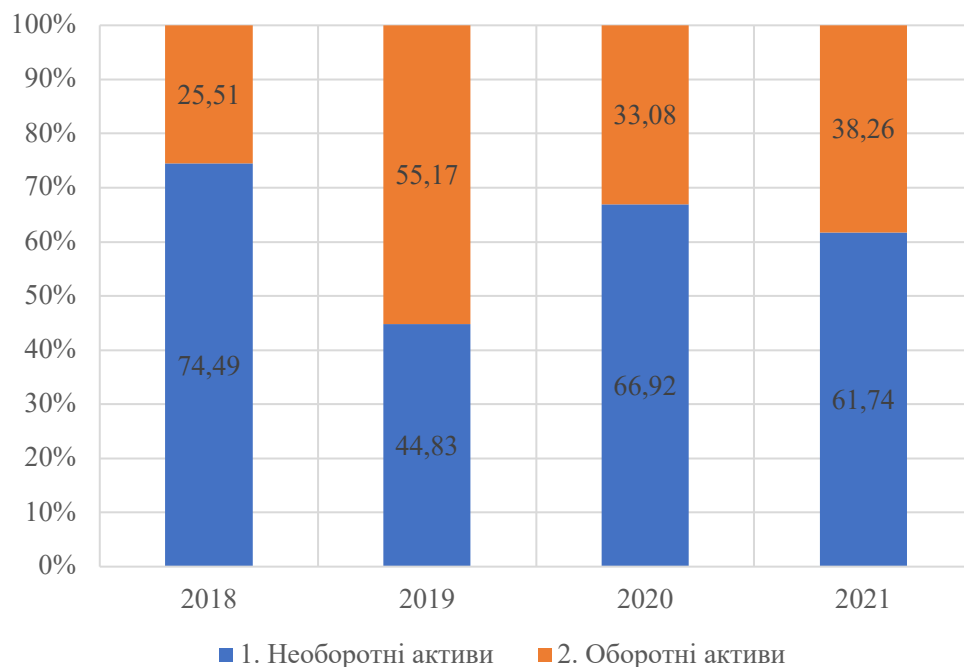

Рис. 2.5. Структура активів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

В табл. 2.12 показана структура основних складових пасиву НАК «Нафтогаз України» за аналізований період.

Структура пасивів НАК «Нафтогаз України»

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020
1. Власний капітал	68,55	67,62	70,47	70,19	-0,93	2,85	-0,28
Акціонерний капітал	32,19	33,47	43,57	37,99	1,28	10,10	-5,58
Резерв переоцінки	62,78	54,47	31,43	40,34	-8,31	-23,04	8,91
Накопичені курсові різниці	0,67	0,58	0,91	0,76	-0,09	0,34	-0,16
Накопичений дефіцит	-27,39	-21,23	-6,23	-10,08	6,16	14,99	-3,85
Неконтрольована частка у капіталі	0,31	0,33	0,79	1,19	0,02	0,47	0,40
2. Довгострокові зобов'язання	11,43	13,66	18,53	14,69	2,23	4,88	-3,85
Позики	1,87	8,12	12,68	7,85	6,25	4,56	-4,83
Забезпечення	1,15	1,82	2,21	1,57	0,67	0,39	-0,64
Відстрочені податкові зобов'язання	8,37	3,25	2,89	4,63	-5,12	-0,35	1,74
Інші довгострокові зобов'язання	0,04	0,46	0,75	0,63	0,43	0,29	-0,12
3. Короткострокові зобов'язання	20,02	18,73	11,00	15,12	-1,29	-7,73	4,13
Позики	7,40	5,31	2,20	4,19	-2,09	-3,12	1,99
Забезпечення	6,80	7,38	3,04	2,95	0,58	-4,33	-0,10
Торгова кредиторська заборгованість	0,91	0,87	0,80	2,12	-0,04	-0,07	1,32
Аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання	3,85	3,36	4,55	5,43	-0,50	1,19	0,89
Заборгованість з податку на прибуток	1,04	1,80	0,41	0,43	0,76	-1,40	0,02
Баланс	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Структурна частка власного капіталу є високою і перевищує 70% за 2 роки. Це є позитивним явищем, оскільки власний капітал є запорукою фінансової незалежності та стійкості підприємства. Також це дає можливість для залучення інвестиційних та кредитних коштів. Станом на 2021 рік, частка власного капіталу складала 70,19%, відповідно, частка позикових коштів рівна 29,81%.

На рис. 2.6 наведена структурна діаграма пасивів НАК «Нафтогаз України».

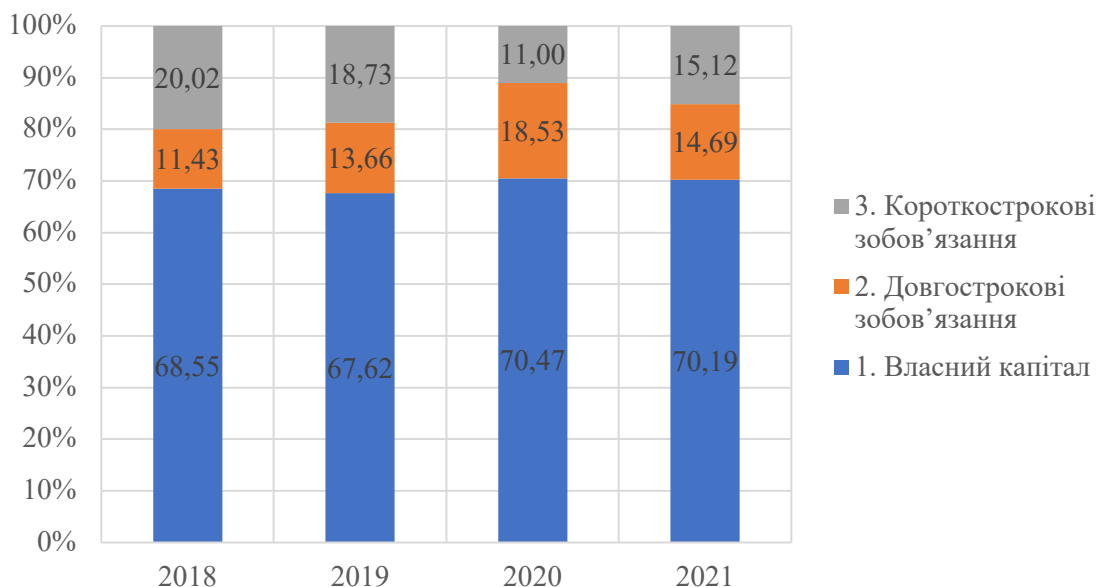

Рис. 2.6. Структура пасивів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Одним із найважливіших аспектів діяльності підприємства є фінансові результати, в які входять чистий дохід, собівартість валовий та чистий прибуток. Розглянемо фінансові результати діяльності НАК «Нафтогаз України» (табл. 2.13).

Дохід від реалізації демонструє поступове зростання, починаючи з 2019 року – з 149781 млн. грн. до 217384 млн. грн. (+45,13%), при чому зростання за останній рік становило 36,52%. Аналогічно, загальна сума витрат також продемонструвала зростання – з 169751 млн. грн. у 2018 році до 201157 млн. грн. у 2021 році (+18,5%). Варто зазначити, що сумарні витрати за останній рік зменшились на 3,54%, тоді як дохід збільшився на 36,52%, що свідчить про високу ефективність виробництва НАК «Нафтогаз України». У структурі витрат найбільшу суму за останній рік займають виробничі витрати – 82021 млн. грн. (+70,09%), друге місце посідають витрати на закупівлі – 63235 млн. грн. (-2,05%). Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати складають 22181 млн. грн. (+3,94%). У 2020 році найбільшу суму витрат склали витрати на закупівлю – 64558 млн. грн., тобто зростання виробничих витрат свідчить про збільшення обсягів власного видобутку та виробництва природного газу і нафти, що є дуже позитивним результатом.

Динаміка фінансових результатів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019- 2018	2020- 2019	2021- 2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020
Дохід від реалізації	184862	149781	159234	217384	-35081	9453	58150	-18,98	6,31	36,52
Компенсація за виконання спеціальних обов'язків	0	0	32205	0	0	32205	-32205	-	-	-100,00
Відсотки та інші доходи	3072	2052	1578	1595	-1020	-474	17	-33,20	-23,10	1,08
Всього доходу від реалізації та інших доходів	187934	151833	193017	218979	-36101	41184	25962	-19,21	27,12	13,45
Виробничі витрати	60179	53870	48222	82021	-6309	-5648	33799	-10,48	-10,48	70,09
Закупівлі	46459	41589	64558	63235	-4870	22969	-1323	-10,48	55,23	-2,05
Знос, виснаження та амортизація	15872	14208	16548	13755	-1664	2340	-2793	-10,48	16,47	-16,88
Витрати на дослідження, розробку та розвідку	898	804	588	1060	-94	-216	472	-10,47	-26,87	80,27
Збитки від знецінення нефінансових активів	4305	9424	7950	2777	5119	-1474	-5173	118,91	-15,64	-65,07
Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати	36280	16015	21340	22181	-20265	5325	841	-55,86	33,25	3,94
Фінансові витрати	5758	6377	6738	5614	619	361	-1124	10,75	5,66	-16,68
Чистий рух у резерві знецінення фінансових активів	0	6471	42595	10514	6471	36124	-32081	-	558,24	-75,32
Всього витрат	169751	148758	208539	201157	-20993	59781	-7382	-12,37	40,19	-3,54
Дохід від курсових різниць	2105	1937	1545	1529	-168	-392	-16	-7,98	-20,24	-1,04
Частка у результатах асоційованих та спільних підприємств після оподаткування	1762	121	65	37	-1641	-56	-28	-93,13	-46,28	-43,08
Прибуток/(збиток) до оподаткування	18526	4891	-14042	19314	-13635	-18933	33356	-73,60	-387,10	-237,54
Витрати з податку на прибуток	6959	2310	4960	7291	-4649	2650	2331	-66,81	114,72	47,00
Чистий прибуток/(збиток)	11567	2581	-19002	12023	-8986	-21583	31025	-77,69	-836,23	-163,27

Чистий прибуток як інтегральний та кінцевий фінансовий результат, показує загальну ефективність виробничо-господарської діяльності. Таким чином, у 2021 році сума чистого прибутку склала 12023 млн. грн., а в 2020 році підприємство отримало сукупний збиток у розмірі понад 19 млрд. грн. Отже, у 2021 році фінансові результати НАК «Нафтогаз України» суттєво покращились.

Проведемо вертикальний аналіз фінансових результатів підприємства.

Таблиця 2.14

Вертикальний аналіз фінансових результатів НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, %		
	2018	2019	2020	2021	2019-2018	2020-2019	2021-2020
Дохід від реалізації	98,37	98,65	82,50	99,27	0,28	-16,15	16,77
Компенсація за виконання спеціальних обов'язків	0,00	0,00	16,69	0,00	0,00	16,69	-16,69
Відсотки та інші доходи	1,63	1,35	0,82	0,73	-0,28	-0,53	-0,09
Всього доходу від реалізації та інших доходів	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00
Виробничі витрати	32,02	35,48	24,98	37,46	3,46	-10,50	12,47
Закупівлі	24,72	27,39	33,45	28,88	2,67	6,06	-4,57
Знос, виснаження та амортизація	8,45	9,36	8,57	6,28	0,91	-0,78	-2,29
Витрати на дослідження, розробку та розвідку	0,48	0,53	0,30	0,48	0,05	-0,22	0,18
Збитки від знецінення нефінансових активів	2,29	6,21	4,12	1,27	3,92	-2,09	-2,85
Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати	19,30	10,55	11,06	10,13	-8,76	0,51	-0,93
Фінансові витрати	3,06	4,20	3,49	2,56	1,14	-0,71	-0,93
Чистий рух у резерві знецінення фінансових активів	0,00	4,26	22,07	4,80	4,26	17,81	-17,27
Всього витрат	90,32	97,97	108,04	91,86	7,65	10,07	-16,18
Дохід від курсових різниць	1,12	1,28	0,80	0,70	0,16	-0,48	-0,10
Частка у результатах асоційованих та спільних підприємств після оподаткування	0,94	0,08	0,03	0,02	-0,86	-0,05	-0,02
Прибуток/(збиток) до оподаткування	9,86	3,22	-7,28	8,82	-6,64	-10,50	16,10
Витрати з податку на прибуток	3,70	1,52	2,57	3,33	-2,18	1,05	0,76
Чистий прибуток/(збиток)	6,15	1,70	-9,84	5,49	-4,45	-11,54	15,34

Розрахунок структури фінансових результатів здійснювався як співвідношення статті доходу або витрат до сукупного доходу. Відповідно, відсоток сукупних витрат у 2018, 2019 та 2021 роках був меншим за 100% - 90,32%, 97,97% та 91,86% відповідно. У 2020 році даний показник склав 108,04%, причиною чого є збитковість підприємства.

У структурі витрат найбільшу частку займають виробничі витрати – 37,46%, далі йдуть витрати на закупівлі – 28,88% та витрати на збут, загальні та адміністративні витрати – 10,13%. Найбільший приріст показника структури спостерігається для виробничих витрат - + 12,47%.

Для загальної оцінки фінансового стану можна застосувати математичні моделі оцінки ймовірності банкрутства. Дані моделі використовуються в собі цілий спектр показників, які характеризуються різноманітні аспекти діяльності підприємства. Серед найбільш поширених моделей можна виділити наступні: 1) модель Альтмана; 2) модель Спрінггейта; 3) модель Бівера.

П'ятифакторна Z-модель Альтмана виглядає наступним чином:

$$Z = 1,2 \times K_1 + 1,4 \times K_2 + 3,3 \times K_3 + 0,6 \times K_4 + 0,999 \times K_5$$

де K_1, K_2, K_3, K_4, K_5 - коефіцієнти (або змінні фактори моделі):

K_1 = Робочий капітал/ Всього активів

K_2 = Нерозподілений прибуток (або непокритий збиток)/ Всього активів

K_3 = Прибуток (збиток) до оподаткування/ Всього активів

K_4 = Власний капітал/ Поточні зобов'язання

K_5 = Чистий дохід від реалізації/ Всього активів

1-й фактор характеризує платоспроможність організації; 2-й і 4-й – відображають структуру капіталу; 3-й – рентабельність активів; 5-й - оборотність засобів. Числові коефіцієнти – це константи, які були сформовані на підставі статистичних досліджень протягом 22-річного періоду [3, 142 с.].

Залежно від фактичного значення Z-рахунку ступінь ймовірності банкрутства організації можна розділити на кілька груп (табл. 2.15). Значення $Z < 2,90$ означає можливість банкрутства організації в майбутньому, а $Z > 2,91$ - достатню стабільність фінансового стану господарюючого суб'єкта. Якщо

отримане в результаті розрахунків значення Z-рахунку менше 1,80, то це свідчить про нераціональне розподілі капіталу організації.

Таблиця 2.15

Рівень імовірності банкрутства за п'ятифакторною Z-моделлю

Значення Z-рахунку	$Z < 1,8$	$1,81 \leq Z < 2,70$	$2,71 \leq Z < 2,90$	$Z \geq 2,91$
Імовірність банкрутства	дуже висока	висока	існує можливість	дуже низька

Точність прогнозу в цій моделі становить 95% на один рік і 83% на два роки. У різних джерелах наводяться інші константи в моделі Альтмана (0,717; 0,847; 3,107; 0,42; 0,995), формули для коефіцієнтів (K₁, K₂, K₃, K₄, K₅) і інша константа порівняння $Z = 1,23$ трохи змінені, а автори вважають, що ці коефіцієнти і константи краще відображають середу в країнах з перехідною або нестабільною економікою і, отже, більш пристосовані для оцінки результатів діяльності вітчизняних організацій.

Модель Альтмана 1983 року:

$$Z = 0,717 * K_1 + 0,847 * K_2 + 3,107 * K_3 + 0,42 * K_4 + 0,995 * K_5$$

Проміжні розрахунки до використання п'ятифакторної моделі Альтмана за 1968 рік та 1983 роки для аналізу фінансової стійкості НАК «Нафтогаз України» за 2018 – 2021 рр. зведемо в табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Показники інтегральної оцінки фінансової стійкості за моделлю Альтмана ФГ НАК «Нафтогаз України» за 2016–2019 рр.

Вихідні показники	Формула для обчислення	2018	2019	2020	2021
Сума активів	A	603712	580580	445991	511452
Робочий капітал	ВОК	33133	211574	98508	118356
Нерозподілений прибуток	НРП	379022	316264	140171	206306
Прибуток до оподаткування	П до оп	18526	4891	-14042	19314
Власний капітал	ВК	413858	392574	314281	358994
Поточні зобов'язання	ПЗ	120847	108721	49046	77343
Чистий дохід	ЧД	184862	149781	159234	217384
Результативні показники					

K1	Робочий капітал/Всього активів	0,055	0,364	0,221	0,231
K2	Нерозподілений прибуток/Всього пасивів	-0,274	-0,212	-0,062	-0,101
K3	Прибуток до оподаткування/ Всього активів	0,031	0,008	-0,031	0,038
K4	Власний капітал/ Поточні зобов'язання	3,425	3,611	6,408	4,642
K5	Чистий дохід від реалізації/ Всього активів	0,306	0,258	0,357	0,425
Z 1968	$1,2*K1+1,4*K2+3,3*K3+0,6*K4+0,999*K5$	2,144	2,592	4,275	3,471
Z 1983	$0,717*K1 + 0,847*K2 + 3,107* K3 + 0,42* K4 + 0,995* K5$	1,646	1,881	3,054	2,570

Для розрахунку були використано два варіанти моделі: 1968 та 1983 року. Остання являється більш адаптованою та об'єктивною для українських підприємств. З розрахунків бачимо, що значення Z для моделі 1983 року у 2021 році знаходиться в діапазоні $1,81 \leq Z < 2,70$, тобто ймовірність банкрутства є високою, при чому значення зменшилось з 3,054, тобто за попередній рік ймовірність банкрутства була дуже низькою. Причиною цього є суттєве зменшення показника K4, тобто відношення власного капіталу до поточних зобов'язань. Темп приросту власного капіталу у 2021 році є значно меншим (+14,23%) за темп приросту суми поточних зобов'язань (+57,69%). Це призводить до зростання залежності підприємства перед кредиторами, а також знижує його фінансову стійкість та незалежність.

На рис. 2.7 показана динаміка отриманих результатів за 4 роки.

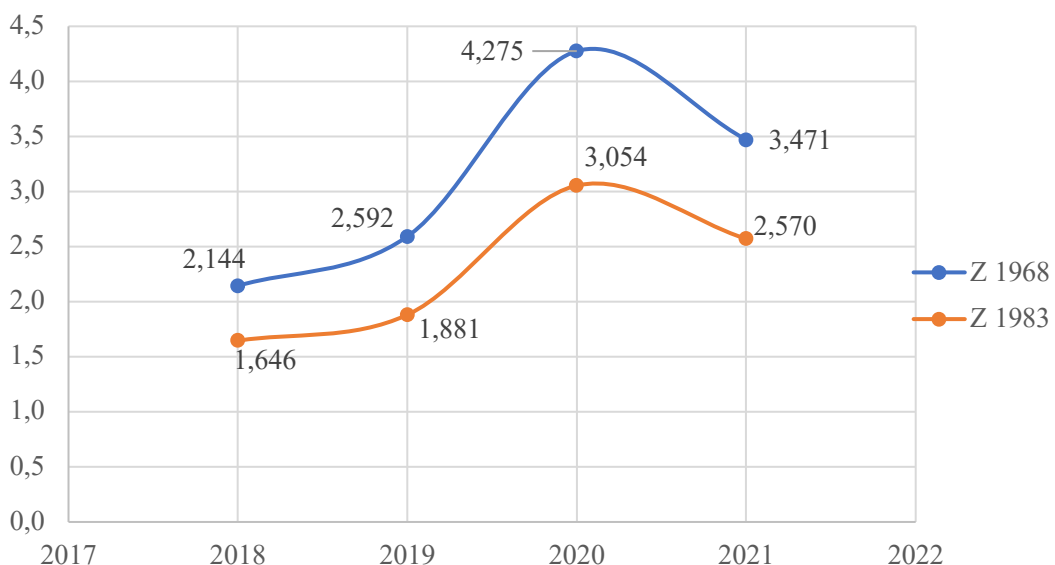

Рис. 2.7. Динаміка інтегральних показників моделі Альтмана 1968 і 1983 рр.

Наступна інструмент прогнозування – модель Спрінггейта (табл. 2.17). Вона передбачає оцінку за 4 показниками:

$$Z = 1,03 X_1 + 3,07 X_2 + 0,66 X_3 + 0,4 X_4$$

де X_1 - поточні активи / загальна вартість активів;

X_2 - прибуток до виплат / загальна вартість активів;

X_3 - прибуток до виплат / поточні зобов'язання;

X_4 - виручка / загальна вартість активів.

В табл. 2.17 наведені отримані результати аналізу за даною моделлю.

Таблиця 2.17

Прогнозування ризику банкрутства НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр.

за допомогою моделі Спрінгейта

Вихідні показники	Формула для обчислення	2018	2019	2020	2021
Поточні активи	ПА	153980	320295	147554	195699
Загальна вартість активів	А	603712	580580	445991	511452
Прибуток до оподаткування	П до оп	18526	4891	-14042	19314
Поточні зобов'язання	ПЗ	120847	108721	49046	77343
Виручка від реалізації	ЧД	184862	149781	159234	217384
Результативні показники					
X_1	ПА / А	0,255	0,552	0,331	0,383
X_2	прибуток до оподаткування/ А	0,031	0,008	-0,031	0,038
X_3	прибуток до оподаткування/ ПЗ	0,153	0,045	-0,286	0,250
X_4	ЧД / А	0,306	0,258	0,357	0,425
Z	$1,03 * X_1 + 3,07 * X_2 + 0,66 * X_3 + 0,4 * X_4$	0,581	0,727	0,198	0,845

У випадку, якщо Z менше за 0,862, то фінансовий стан підприємства не стабільний і воно є потенційним банкрутом. Коли ж Z більше за 2,451, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство фінансово надійне. Значення між 0,862 та 2,451 свідчить про невизначену вірогідність банкрутства.

За даною моделлю, значення показника за всі 4 періоди є нижчим за 0,862, отже, підприємство є потенційним банкрутом. Причиною цього є низька сума прибутку до оподаткування відносно суми активів, а також зниження частки оборотних активів в загальній структурі активів.

Останнім кроком оцінки ймовірності банкрутства підприємства НАК «Нафтогаз України» є визначення коефіцієнта Бівера. Комплексна система оцінки ризиків банкрутства Бівера передбачає порівняння декількох фінансових коефіцієнтів з нормативними значеннями.

Коефіцієнт Бівера розраховується як відношення прогнозованого чистого грошового потоку (чистий прибуток і амортизація) до суми зобов'язань. Відповідно до результатів розрахунків і порівняння підприємству присвоюється один із трьох станів (табл. 2.18)

Таблиця 2.18

Оцінювання ризиків банкрутства за моделлю Бівера [4, с. 251]

	Група 1 Фінансово стійке	Група 2 Ймовірне банкрутство впродовж 5 років	Група 3 Ймовірне банкрутство впродовж 1 року
Коефіцієнт Бівера K_B	$\geq 0,4 - 0,45$	$< 0,17$	$< -0,15$
Коефіцієнт покриття, K_{Π}	≥ 2	1-2	≤ 1
Рентабельність активів, R_A	$> 10 \%$	4-6 %	$< 2 \%$
Коефіцієнт концентрації власного капіталу, K_{BK}	$> 0,63$	0,4-0,6	$> 0,2$
Коефіцієнт покриття активів власними оборотними засобами	0,4	0,3-0,4	$< 0,06$

Отримані результати розрахунків зведемо у вигляді табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Оцінка ризику банкрутства за коефіцієнтами Бівера [13]

Показники	2018	2019	2020	2021
Коефіцієнт Бівера, K_B	0,145	0,089	-0,019	0,169
Коефіцієнт покриття, K_{Π}	1,274	2,946	3,008	2,530
Рентабельність активів, R_A	0,019	0,004	-0,043	0,024
Коефіцієнт концентрації власного капіталу, K_{BK}	0,055	0,364	0,221	0,231
Коефіцієнт покриття активів власними оборотними засобами	-0,059	0,228	0,036	0,085
Висновок	Ймовірне банкрутство впродовж 5 років	Ймовірне банкрутство впродовж 1 року	Ймовірне банкрутство впродовж 5 років	Ймовірне банкрутство впродовж 5 років

Отже, за даною моделлю у 2018 році коефіцієнт Бівера становив 0,145, що можна вважати нормальним рівнем. Але у 2019 році значення цього показника знизилось до 0,089, що може свідчити про зниження ефективності використання власних коштів. У 2020 році коефіцієнт Бівера став від'ємним (-0,019), що свідчить про те, що компанія могла мати втрати. Ситуація у 2021 році покращилась, проте існує загроза банкрутства протягом 5 років.

Що стосується інших показників, таких як рентабельність активів, коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт покриття активів власними оборотними засобами, то вони не відповідають нормативним значенням і також свідчать про ймовірність банкрутства в найближчі 5 років.

Висновки до розділу 2

У другому розділі роботи був проведений аналіз фінансового стану НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр. Розраховано показники фінансової стійкості, рентабельності, проведено аналіз ліквідності балансу, розраховано відносні показники ліквідності і платоспроможності, проведений аналіз показників ділової активності. Також здійснена оцінка ймовірності банкрутства за моделями Альтмана, Спрінгейта, Бівера. Проведений горизонтальний і вертикальний аналіз активів, пасивів та фінансових результатів НАК «Нафтогаз України».

Аналіз показників фінансової діяльності НАК "Нафтогаз України" показує, що підприємство має достатню фінансову автономію та забезпеченість оборотних коштів власними засобами. Рентабельність діяльності покращується, що свідчить про вихід зі збитковості. Ліквідність підприємства в цілому знаходиться на високому рівні, проте за останній рік спостерігалось зниження деяких ліквідних показників, зокрема коефіцієнта абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності та поточної ліквідності.

Оборотність капіталу та оборотних активів підприємства покращується, що свідчить про більш ефективне використання ресурсів. Структура активів НАК

"Нафтогаз України" змінюється, збільшуючись частка оборотних активів, що може бути пов'язано зі зміною стратегії підприємства.

Активи НАК «Нафтогаз України» у 2021 році склали 511452 млн. грн., що на 14,68% більше, ніж у 2020 році. Спостерігалось зниження суми активів у 2020 році відносно 2019 року, на 23,18% або на 134589 млн. грн. Найвищою сума активів була у 2018 році, тоді вона становила 603712 млн. грн.

У структурі пасивів найбільшу частку займає власний капітал. У 2021 році він зріс з 314281 млн. грн. до 358994 млн. грн. або на 14,23%. Сума довгострокових зобов'язань зросла з 69007 млн. грн. у 2018 році до 75115 млн. грн. у 2021 році. Короткострокові зобов'язання за останній рік збільшились з 49046 млн. грн. до 77343 млн. грн. (+57,69%), проте найбільшою їх сума була в 2018 році – 120847 млн. грн. Таким чином, загальна сума зобов'язань збільшилась з 131710 млн. грн. до 152458 млн. грн. (+15,75%).

Загалом, НАК "Нафтогаз України" має потенціал для подальшого розвитку та покращення фінансових результатів діяльності. Проте, зважаючи на складні умови ринку та вплив зовнішніх факторів, підприємство повинно продовжувати працювати над збільшенням ефективності та оптимізацією витрат.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

3.1. Основні напрямки покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України»

Основними напрямками посилення фінансового стану НАК «Нафтогаз України» є:

1. Збільшення обсягів реалізації та прибутковості.
2. Збільшення суми і частки оборотних активів, зокрема нарощення запасів
3. Збільшення обсягів видобутку нафти і газу

Існує кілька резервів для зростання прибутковості підприємства. Деякі з них можуть включати:

1. Збільшення обсягу продажів. Одним з основних резервів для зростання прибутковості є збільшення обсягів продажів продукції або послуг. Це може бути досягнуто шляхом розширення асортименту, залучення нових клієнтів, впровадження маркетингових програм, підвищення якості продукту і т.д.

2. Зниження витрат. Іншим резервом для зростання прибутковості є зниження витрат на виробництво або надання послуг. Це може бути досягнуто за рахунок оптимізації виробничих процесів, використання нових технологій, підвищення ефективності управління ресурсами, зменшення зайвих витрат на адміністративну діяльність і т.д.

3. Вдосконалення продукту або послуг. Ще один резерв для зростання прибутковості полягає в покращенні якості продукту або послуг, що пропонується. Це може збільшити цінність продукту в очах клієнтів і дозволити підприємству зберегти та залучити нових клієнтів.

4. Використання інноваційних технологій. Використання інноваційних технологій може допомогти підприємству вирішити питання зі збільшенням продуктивності та покращення якості продукту або послуг. Використання

новітніх технологій може також збільшити конкурентоспроможність підприємства та забезпечити перевагу на ринку.

5. Розвиток нових продуктів та послуг. Підприємство може також розробляти нові продукти та послуги, які задовольнятимуть нові потреби клієнтів або розвивати існуючі продукти, щоб покращити їх функціональність і якість.

6. Вдосконалення управління. Покращення управління може допомогти підприємству зменшити витрати і збільшити ефективність виробничих процесів. Це може бути досягнуто через впровадження нових методів управління, підвищення кваліфікації персоналу, удосконалення системи контролю та звітності.

Одним з напрямків посилення фінансового стану НАК «Нафтогаз України» є збільшення суми та частки оборотних активів, зокрема запасів. Для цього компанія може вживати наступні заходи:

1. Підвищення ефективності управління запасами. НАК «Нафтогаз України» може впровадити системи управління запасами, що дозволять планувати, контролювати та оптимізувати запаси на підприємствах компанії. Це дозволить зменшити запаси, що необхідні для забезпечення виробництва, а також запобігти збиткам від застарілих запасів.

2. Розширення асортименту продукції. НАК "Нафтогаз України" може розширити асортимент продукції, що випускається на своїх підприємствах. Це дозволить компанії залучити нових клієнтів та збільшити обсяги продажу, що призведе до збільшення запасів на складах.

3. Збільшення продуктивності виробництва. НАК "Нафтогаз України" може вдосконалювати технології виробництва, що дозволить збільшити продуктивність нафтогазовидобувних підприємств, а також зменшити час виробництва продукції. Це дозволить компанії збільшувати обсяги виробництва та запасів на складах.

4. Розвиток вітчизняних виробників. НАК "Нафтогаз України" може сприяти розвитку вітчизняних виробників, що постачають запасні частини,

обладнання та матеріали для виробництва. Це дозволить компанії збільшити обсяги закупівель вітчизняних товарів, що призведе до збільшення оборотних активів.

5. Модернізація складської і логістичної інфраструктури. НАК «Нафтогаз України» може вдосконалювати складську і логістичну інфраструктуру, що дозволить збільшити її потужність та зменшити транспортні витрати. Це дозволить збільшити обсяги запасів, що зберігаються на складах, та зменшити їх затрати.

6. Розширення ринків збуту. НАК «Нафтогаз України» може шукати нових клієнтів та розширювати свої ринки збуту, що дозволить збільшити обсяги продажу та запасів. Компанія може використовувати інтернет-технології для залучення нових клієнтів та збільшення продажів.

7. Оптимізація процесів управління. НАК «Нафтогаз України» може вдосконалювати процеси управління запасами та продажами, що дозволить збільшити ефективність використання оборотних активів. Компанія може використовувати автоматизовані системи управління запасами та продажами для підвищення ефективності процесів.

Збільшення суми та частки оборотних активів, зокрема запасів, є важливим напрямком покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України». Для досягнення цього компанія може вживати різноманітних заходів, що дозволять оптимізувати процеси виробництва та управління запасами, розширити ринки збуту, сприяти розвитку вітчизняних виробників та вдосконалювати складську і логістичну інфраструктуру.

НАК «Нафтогаз України» має певні резерви нарощення обсягів видобутку. Деякі з цих резервів включають:

1. Розвиток нових родовищ. НАК «Нафтогаз України» постійно вивчає нові родовища нафти та газу, щоб знайти нові джерела видобутку. Вони також активно займаються пошуком нафтових і газових родовищ за кордоном.

2. Модернізація обладнання. Для підвищення ефективності видобутку НАК "Нафтогаз України" проводить модернізацію свого обладнання. Це

включає в себе встановлення новітніх технологій для забезпечення максимальної продуктивності і мінімізації витрат.

3. Збільшення продуктивності існуючих родовищ. НАК "Нафтогаз України" проводить дослідження для визначення оптимальних способів підвищення продуктивності вже добутих родовищ. Це включає в себе використання нових технологій видобутку, які дозволяють отримати більше нафти та газу з існуючих свердловин.

4. Розвиток альтернативних джерел енергії. НАК "Нафтогаз України" також займається розвитком альтернативних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова і гідроенергетика. Це дозволяє зменшити залежність від нафти та газу та забезпечити більш стійкий розвиток енергетичного сектору в майбутньому.

5. Підвищення ефективності діяльності. НАК «Нафтогаз України» також постійно вдосконалює свої процеси та методи роботи, щоб підвищити ефективність діяльності та забезпечити максимальні результати зі зменшенням витрат. Це включає в себе впровадження нових технологій управління, автоматизацію процесів, оптимізацію логістики та забезпечення високого рівня безпеки на робочому місці.

6. Розвиток співпраці з міжнародними партнерами. НАК «Нафтогаз України» активно співпрацює з міжнародними партнерами, щоб забезпечити доступ до новітніх технологій та досвіду в галузі нафтогазової промисловості. Це дозволяє компанії забезпечити високий рівень якості та ефективності своєї діяльності.

7. Збільшення обсягів імпорту нафти та газу. НАК «Нафтогаз України» також займається збільшенням обсягів імпорту нафти та газу з інших країн. Це дозволяє компанії забезпечити стабільність постачання та зменшити залежність від внутрішнього видобутку.

Для вибору фінансових заходів щодо зміцнення фінансового стану НАК «Нафтогаз України» скористаємось методом аналізу ієрархій. Метод аналізу ієрархій (AI) є інструментом прийняття рішень, який дозволяє зіставити різні

критерії та визначити їх відносну важливість. Метод полягає в розбитті складного завдання на менші підзадачі та їх ієрархічне упорядкування.

Використання методу АІ для вибору заходів щодо зміцнення фінансового стану промислового підприємства можна розглянути на наступному прикладі:

1. Спочатку необхідно визначити мету прийняття рішення, наприклад, зміцнення фінансового стану підприємства.

2. Потім необхідно скласти ієрархію критеріїв. Наприклад, для зміцнення фінансового стану підприємства можуть бути визначені наступні критерії: збільшення прибутку, зниження витрат, збільшення обсягів продажу, підвищення ефективності управління фінансами.

3. Після визначення критеріїв необхідно оцінити їх важливість порівняно один з одним. Це можна зробити шляхом попарного порівняння кожного критерію з кожним і присвоєння їм числових значень на основі шкали відношення важливості (наприклад, від 1 до 9).

4. Після визначення важливості критеріїв можна перейти до оцінки альтернативних заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства. Наприклад, можна розглянути такі заходи, як підвищення ціни на продукцію, зниження витрат на виробництво, розширення ринків збуту, підвищення ефективності управління фінансами.

5. Далі необхідно оцінити кожен із запропонованих заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства за кожним з визначених критеріїв. Для цього можна використати матрицю ваг альтернатив за критеріями. У матриці кожен елемент є числом, яке відображає вагу кожної альтернативи за кожним критерієм.

6. Після того, як всі альтернативи оцінені, можна обчислити загальну вагу кожної альтернативи шляхом додавання значень ваг кожної альтернативи за кожним критерієм.

7. На основі результатів аналізу ієрархії можна визначити найкращу альтернативу для зміцнення фінансового стану підприємства.

8. Крім того, метод АІ дозволяє провести аналіз чутливості рішення до змін ваг критеріїв та ваг альтернатив. Це може допомогти визначити ризики та потенційні проблеми, які можуть виникнути у разі зміни умов [4, с. 66].

Таким чином, метод АІ може бути дуже корисним інструментом для вибору заходів щодо зміцнення фінансового стану промислового підприємства. Він дозволяє систематизувати та порівняти різні критерії та альтернативи, що допомагає зробити об'єктивний та ефективний вибір.

Нижче наведено перелік заходів, які можуть допомогти підприємству НАК «Нафтогаз України» зміцнити свій фінансовий стан після отримання збитків внаслідок війни та ракетних обстрілів енергетичної інфраструктури у 2022 році [7, с. 144]:

1. Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення енергоінфраструктури (А1).

2. Реструктуризація підприємства НАК «Нафтогаз України» (зміна організаційної структури управління, реструктуризація заборгованості, зниження дебіторської заборгованості, зменшення величини основних виробничих фондів) (А2).

3. Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат (А3).

4. Скорочення персоналу підприємства (А4).

Ці заходи можуть допомогти зміцнити фінансовий стан підприємства НАК «Нафтогаз України» після отримання збитків внаслідок війни та ракетних обстрілів енергетичної інфраструктури. Важливо зазначити, що успішне виконання цих заходів залежить від багатьох факторів, таких як відновлення матеріально-технічної бази підприємства, якість управління та працівників, ефективність використання ресурсів та інше. Тому для успішного виконання запропонованих заходів необхідно провести аналіз та оцінку ситуації на підприємстві та ринку енергетичних послуг, розробити детальний план дій, визначити необхідні інвестиції та залучити компетентних фахівців для його реалізації.

Крім того, для зміцнення фінансового стану підприємства важливо забезпечити стабільність енергопостачання та підтримувати взаємовигідні відносини з партнерами та клієнтами. Також необхідно виконувати всі законодавчі та регуляторні вимоги щодо діяльності підприємства в енергетичній галузі.

Дані альтернативні заходи будуть оцінюватись на наступними критеріями:

- 1) необхідні кошти для реалізації заходу (E1);
- 2) очікувана прибутковість заходу за визначений період часу (E2);
- 3) можливі ризики та загрози при реалізації заходу (E3);
- 4) термін реалізації та окупності заходу (E4).

Отже, зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України» можливе за умови комплексного підходу та реалізації запропонованих заходів, які спрямовані на зменшення витрат, підвищення ефективності роботи та розширення ринків збуту.

Декомпозиція задачі ієрархії вибору заходу щодо зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України» наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Декомпозиція задачі ієрархії вибору сценарію розвитку

Мета	Пошук оптимального заходу зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України»			
Критерії	Необхідні кошти (E1)	Очікувана прибутковість (E2)	Можливі ризики та загрози (E3)	Термін реалізації та окупності (E4)
Альтернативи	Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення енерго-інфраструктури (A1)	Реструктуризація підприємства НАК «Нафтогаз України» (A2)	Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат (A3)	Скорочення персоналу підприємства (A4)

Після побудови декомпозиції задачі ієрархії визначається пріоритетність критеріїв при виборі альтернатив на основі попарних оцінок суджень, отримані

дані представлені у вигляді зворотно-симетричної матриці, представленої в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Матриця парних порівнянь суджень за методом аналізу ієрархії Т. Сааті [9]

	E1	E2	E3	E 4
E1	1	1/3	3	5
E2	3	1	3	7
E3	1/3	1/3	1	3
E4	1/5	1/7	1/3	1

Відповідно до представленої матриці, при вирішенні мети (вибору сценарію розвитку) критерій E1 має істотну перевагу над критерієм E4; критерій E2 має значну перевагу над критерієм E4; критерій E3 має помірне домінування над критерієм E4; відповідно критерій E4 не має переваги над жодним іншим критерієм.

Проведемо розрахунок пріоритетності критеріїв вибору заходів зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України»

Таблиця 3.3

Матриця та результати парних порівнянь для критеріїв

	E1	E2	E3	E 4	W _i	W _{норм}
E1	1	0,333333	3,0000	5	1,4953	0,2777
E2	3,0000	1	3,0000	7,0000	2,8173	0,5232
E3	0,333333	0,333333	1	3,0000	0,7598	0,1411
E4	0,2	0,142857	0,333333	1	0,3124	0,0580
Σ	4,5333	1,8095	7,3333	16,0000	5,3849	1,0000

Наведемо формули для розрахунку W_i та W_{норм}:

E1: (3.1)

$$W_1 = \sqrt[4]{1 \times 0,3333 \times 3 \times 5} = 1,4953$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{1,4953}{5,3849} = 0,2777$$

E2: (3.2)

$$W_2 = \sqrt[4]{3 \times 1 \times 3 \times 7} = 2,8173$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{2,8173}{5,3849} = 0,5232$$

$$E3: \quad (3.3)$$

$$W_3 = \sqrt[4]{0,3333 \times 0,3333 \times 1 \times 3} = 0,7598$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{0,7598}{5,3849} = 0,1411$$

$$E4: \quad (3.4)$$

$$W_4 = \sqrt[4]{0,2 \times 0,1429 \times 0,3333 \times 1} = 0,3124$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{0,3124}{5,3849} = 0,058$$

$$\sum W_i = 1,4953 + 2,8173 + 0,7598 + 0,3124 = 5,3849$$

За результатами розрахунків найбільш пріоритетним критерієм, що визначає сценарій розвитку ринку, є очікувана прибутковість від реалізації запропонованого заходу щодо зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України» (E2).

Оцінка узгодженості думок експертів здійснюється за наступними формулами:

$$\lambda = \sum_{i=1}^n a_{ij} \times w_{\text{норм } i} = 4,5333 \times 0,2777 + 1,8095 \times 0,5232 + 7,3333 \times 0,1411 + 16 \times 0,058 = 4,1686 \quad (3.5)$$

$$I_c = \frac{\lambda - n}{n - 1} \leq 0,2 = \frac{4,1686 - 4}{3} = 0,0562$$

$$OC = \frac{I_c}{I_{cc}} = \frac{0,0562}{0,9} = 0,0624$$

де λ – власне значення матриці;

I_c – індекс узгодженості;

I_{cc} – середнє значення індексу узгодженості;

OC - відношення узгодженості;

n – кількість критеріїв (альтернатив).

Значення індексу узгодженості менше 0,2 та відносної узгодженості менше 0,1 свідчить про узгоженість думок експертів. Отже, отримані результати свідчать про узгодженість думок експертів.

Наступним етапом є визначення пріоритетів альтернатив за кожним з критеріїв (рис. 3.2).

E1							E3						
	A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм		A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм
A1	1	3	7	1/5	1,4316	0,2354	A1	1	1/3	3	5	1,4953	0,2634
A2	1/3	1	5	1/5	0,7598	0,1249	A2	3	1	5	7	3,2011	0,5638
A3	1/7	1/5	1	1/7	0,2528	0,0416	A3	1/3	1/5	1	3	0,6687	0,1178
A4	5	5	7	1	3,6371	0,5981	A4	1/5	1/7	1/3	1	0,3124	0,0550
Σ	6,48	9,20	20,00	1,54	6,0813	1,0000	Σ	4,53	1,68	9,33	16	5,6776	1,0000
E2							E4						
	A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм		A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм
A1	1	3	1/3	7	1,6266	0,2847	A1	1	7	5	1/3	1,8481	0,3119
A2	1/3	1	1/5	1	0,5081	0,0889	A2	1/7	1	1/3	1/7	0,2872	0,0485
A3	3	5	1	7	3,2011	0,5602	A3	1/5	3	1	1/5	0,5886	0,0993
A4	1/7	1	1/7	1	0,3780	0,0661	A4	3	7	5	1	3,2011	0,5403
Σ	4,48	10	1,68	16	5,7138	1,0000	Σ	4,34	18,00	11,33	1,6762	5,9250	1,0000

Рис. 3.2. Значення пріоритетності альтернатив за кожним з критеріїв

За критерієм E1 «Необхідні кошти» вищий пріоритет має альтернатива A4 «Скорочення персоналу підприємства» (0,5981).

За критерієм E2 «Очікувана прибутковість» вищий пріоритет має альтернатива A3 «Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат» (0,5602). За критерієм E3 «Можливі ризики та загрози» вищий пріоритет має альтернатива A2 «Реструктуризація підприємства НАК «Нафтогаз України» (0,5638). За критерієм E4 «Термін реалізації та окупності» вищий пріоритет має альтернатива A4 «Скорочення персоналу підприємства» (0,5403).

Найбільш пріоритетна альтернатива визначається шляхом перемноження матриці пріоритетів альтернатив за кожним критерієм на матрицю пріоритетів критеріїв (рис. 3.3).

#		E1	E2	E3	E4		
48							
49	Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення енергоінфраструктури	0,2354	0,2847	0,2634	0,3119	0,2777	=МУМНОЖ(B49:E49;F49:F52)
50	Реструктуризація підприємства НАК «Нафтогаз України»	0,1249	0,0889	0,5638	0,0485	0,5232	0,1636
51	Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат	0,0416	0,5602	0,1178	0,0993	0,1411	0,3270
52	Скорочення персоналу підприємства	0,5981	0,0661	0,0550	0,5403	0,0580	0,2398

Рис. 3.3. Розрахунок пріоритету сценаріїв розвитку ринку

Пріоритетність альтернатив зображена графічно (рис. 3.4).

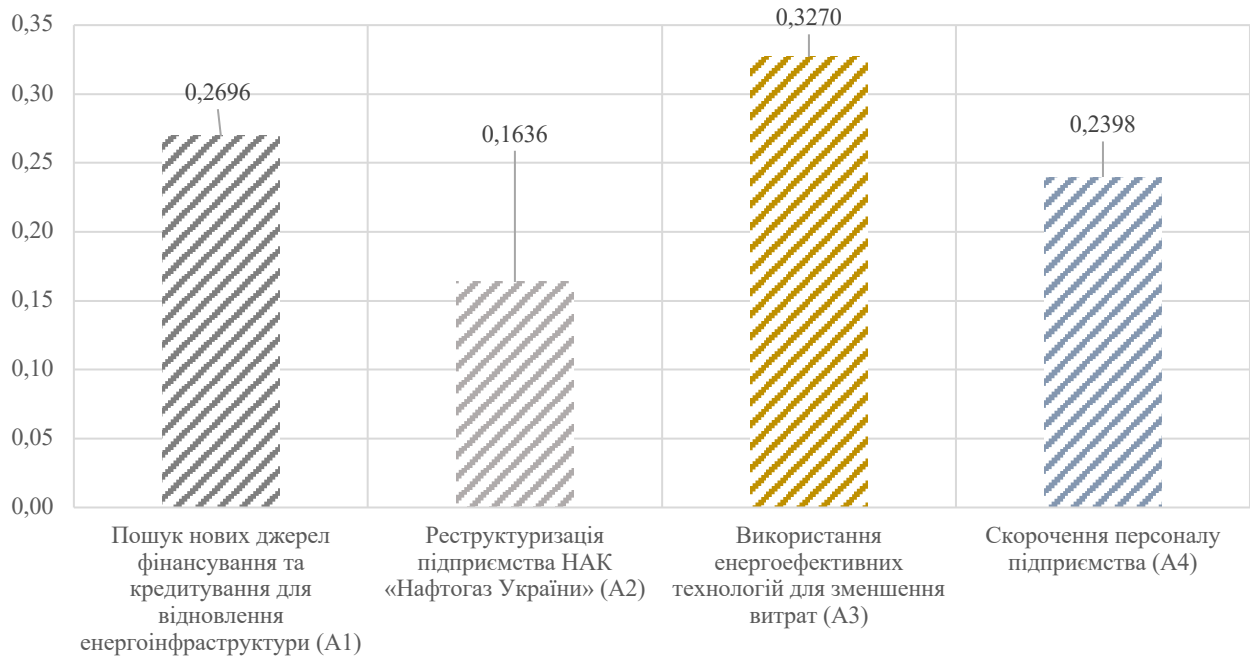

Рис. 3.4. Значення оцінки глобального пріоритету сценаріїв розвитку ринку

Методом аналізу ієрархій отримано найбільше значення компоненти вектора глобальних пріоритетів — 0,3270 для заходу А3 «Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат». Отже, він є оптимальним під для вибору. Для цього проекту найвищий пріоритет вектору альтернатив має критерій Е2 «Очікувана прибутковість». Даний критерій є найважливішим, оскільки підприємство у 2022 році отримало дуже значний збиток, який може стати причиною майбутнього банкрутства

Таким чином, експертне оцінювання альтернатив методом аналізу ієрархій дає змогу визначити пріоритетність альтернатив за обраними кількісними та якісними критеріями з урахуванням «людського фактора».

3.2. Прогнозування рівня прибутковості НАК «Нафтогаз України»

Моделювання (прогнозування) показників, які здійснюють вплив на фінансовий стан підприємства, можна проводити декількома способами. Саме по собі прогнозування передбачає виявлення найбільш значимих факторів, які здійснюють прямий або опосередкований вплив на досліджуваний об'єкт. На

основі цих факторів складаються моделі, за допомогою яких можна досліджувати як зміна факторів впливає на результативну (досліджувану) ознаку.

Серед багатьох методів прогнозування можна виділити два основних, які надалі будуть використані в роботі для моделювання та прогнозування рівня прибутковості – це аналіз часових рядів та екстраполяція тренду. Розглянемо більш детально запропоновані методи.

1. Аналіз часових рядів.

Складення прогнозу із використання методу аналізу часових рядів потребує значного об'єму інформації за попередні періоди (роки, місяці), щоб передбачити майбутні значення показників.

Попередня інформація дозволяє визначити напрямок розвитку процесу. Методи прогнозування, засновані на аналізі часових рядів, не можуть враховувати деякі зовнішні втручання в процес з можливими випадковими або невідповідними відхиленнями. Чим більше даних і чим коротше період прогнозу, тим точніший прогноз.

Для прогнозування показників ефективності НАК «Нафтогаз України» можна використовувати середні темпи зростання за аналізований період. Він розраховується за наступною формулою:

$$\bar{T} = \sqrt[n-1]{T_1 \times T_2 \times T_3 \times \dots \times T_n} \quad (3.6)$$

Для того, щоб знайти прогнозне значення, потрібно отриманий середній ріст слід помножити на останнє значення аналізованого ряду динаміки:

$$y_{n+1} = y_n \times \bar{T}/100 \quad (3.7)$$

де y_{n+1} – прогнозне значення ряду динаміки;

y_n – останнє значення ряду динаміки.

2. Екстраполяція тренду належить до причинно-наслідкових методів прогнозування, і використовується, коли прогнозоване значення залежить від певної кількості факторів.

Під екстраполяцією тренду розуміється продовження тенденції, виявленої в процесі аналізу, за межами діапазону динаміки, побудованого на основі

емпіричних даних. Обов'язковою умовою використання цього методу прогнозування є сталість чинників, які формують виявлений тренд, а вирішальним моментом є виявлення тренда, характерного для досліджуваного ряду динаміки. У теорії і на практиці існують різні методи розрахунку тренду. Одним з них є метод найменших квадратів. Якщо існує більш-менш стійка лінійна залежність значення досліджуваного показника (x) від тимчасового інтервалу (t), то для виявлення тренда доцільно побудувати пряму лінію, описувану лінійною регресією.

Найпоширенішою та найпростішою в статистичному аналізі формою рівняння регресії є лінійна однофакторна функція:

$$y = a + b * x \quad (3.8)$$

Коефіцієнт b показує чутливість зміни y в залежності від зміни факторної ознаки x . Параметр a є вільним членом рівняння регресії, тобто показує значення y при $x = 0$. Якщо x не набуває нульових значень, цей параметр має лише розрахункове призначення. Знаходження параметрів рівняння регресії базується на методі найменших квадратів. Параметри a і b лінійного однофакторного рівняння визначаються із системи нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} a \times n + b \times \sum_{i=1}^n x_i = \sum_{i=1}^n y_i \\ a \times \sum_{i=1}^n x_i + b \times \sum_{i=1}^n x_i^2 = \sum_{i=1}^n x_i \times y_i \end{cases} \quad (3.9)$$

Щільність кореляційного зв'язку оцінюють за допомогою коефіцієнта детермінації R^2 , який розраховується за формулою:

$$R^2 = \frac{a \times \bar{y} + b \times \overline{x \times y} - \bar{y}^2}{\bar{y}^2 - \bar{y}^2} \quad (3.10)$$

R^2 змінюється від 0 до 1 і показує, яка частина загальної варіації результативної ознаки зумовлена факторною ознакою, а яка – зумовлена іншими факторами, не врахованими при побудові рівняння регресії. При $R^2 = 1$ рівняння регресії проходить через усі емпіричні точки і встановлює точну відповідність між значеннями ознаки x і значеннями ознаки y . Тобто у цьому випадку між ознаками x та y існує функціональний зв'язок. $R^2 = 0$ є свідченням відсутності зв'язку, вираженого даним рівнянням регресії. Але

можливо, що при використанні іншого виду рівняння регресії висока щільність зв'язку буде виявлена.

Проведення кореляційно-регресійного аналізу є основою для складення прогнозів та моделювання станів економіки. Отримані параметри рівняння регресії служать основою для моделювання значень результативних ознак при зміні значень факторних ознак. Найпростішою моделлю для складення прогнозу є динаміка показника у часі. Наприклад, зміна обсягів виробництва с/г культур. При цьому факторною ознакою виступатиме рік. У рівнянні регресії ця ознака позначається «х». Зазвичай такі моделі є лінійними та характеризуються високими значеннями коефіцієнта детермінації. Однак, вони не зовсім не враховують вплив непрямих факторів, таких як політичні та економічні кризи, погіршення умов функціонування підприємств, зростання цін і т.д. Вони не враховують різких змін даних факторів, і базуються лише на збереженні минулих тенденцій та поступовим, а не різким змінам факторних ознак.

Також здійснюється перевірка істотності зв'язку з використанням F-критерію (критерію Фішера). Вона проводиться шляхом порівняння фактичного значення F-критерію з його критичним (табличним значенням). Фактичне значення F-критерію розраховується за наступною формулою:

$$F = \frac{R^2}{1-R^2} \times \frac{k_2}{k_1} \quad (3.11)$$

де k_1 і k_2 – ступені вільності, які обчислюються наступним чином:

$$k_1 = m - 1, k_2 = n - m \quad (3.12)$$

де m – кількість параметрів теоретичного рівняння регресії (у всіх випадках становить 1); n – кількість елементів сукупності.

Критичне значення позначається як $F_{1-\alpha}(k_1; k_2)$ і визначається на основі статистичних таблиць. Якщо фактичне значення F-критерію більше за критичне, то це свідчить про істотність зв'язку. Якщо ж фактичне значення F-критерію менше за критичне, то істотність зв'язку не доведена.

Для перевірки статистичної достовірності отриманих прогнозних результатів, а також визначення ймовірнісного діапазону прогнозу, будують довірчий інтервал. Він призначений для обчислення діапазону значень, яких

набуватиме результативна ознака при заданій імовірності. Найбільш поширеним є моделі із достовірністю 0,95, задані межі інтервалу, при якому буде зосереджено 95% усіх можливих значень у при необмежено великій кількості спостережень чи вимірювань.

Побудова довірчого інтервалу прогнозних значень за Е. Ферстером та Б. Ренцом передбачає встановлення стандартного відхилення рівняння регресії на основі застосування формули

$$S_{\hat{y}_1}^2 = S_u^2 \times \left(\frac{1}{n} + \frac{(t_i - \bar{t})^2}{\sum_{i=1}^n t_i} \right) \quad (3.13)$$

де $S_{\hat{y}_1}^2$ — стандартне відхилення рівняння регресії;

S_u^2 — залишкова дисперсія;

n — число спостережень;

t_i — значення символів часу;

$\bar{t}$ — середнє значення символів часу.

Залишкова дисперсія визначається за формулою (3.10):

$$S_u^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y - \hat{y})^2}{n - m - 1} \quad (3.14)$$

Довірчі межі істинного рівня регресії $\hat{y}_1$ при відомому значенні надійності α та пояснювальної змінної t_i визначають за формулою:

$$\hat{y}_i - t_{f,\alpha} \times S_{\hat{y}_i} \leq \hat{y}_i \leq \hat{y}_i + t_{f,\alpha} \times S_{\hat{y}_i} \quad (3.15)$$

де $S_{\hat{y}_i}$ — квадратний корінь із стандартного відхилення рівняння регресії;

$t_{f,\alpha}$ — критерій Стюдента, визначений на основі відомих значень рівня імовірності α та кількості ступенів вільності $f = n - m - 1$.

Таким чином, статистика володіє широким інструментарієм для прогнозування та моделювання.

Проведемо прогнозування суми активів з використанням методу екстраполяції тренду (MS Excel). Використано дані за останні 6 років. Отримані результати відображено на рис. 3.5.

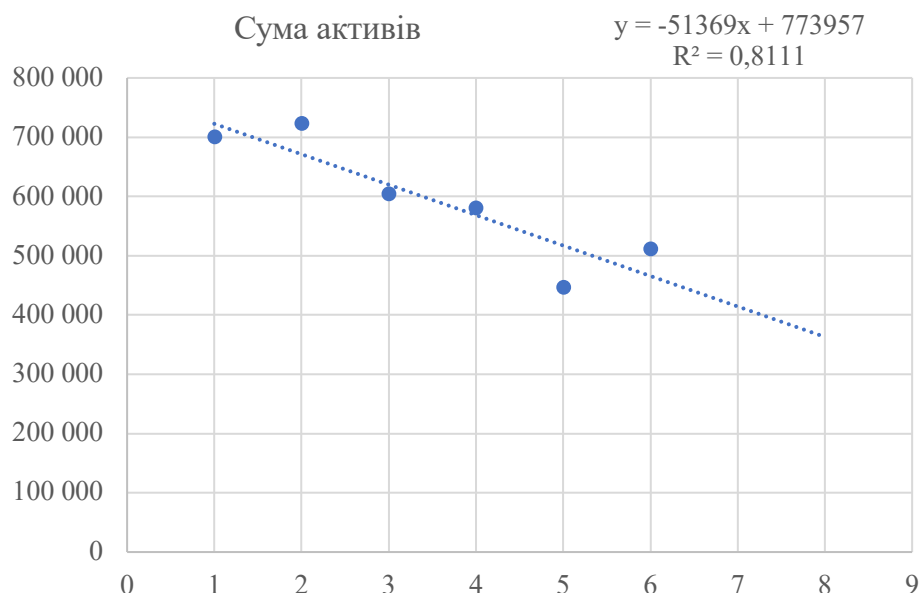

Рис. 3.5. Лінія тренду для суми активів НАК «Нафтогаз України»

Коефіцієнт детермінації для даної моделі становить 0,8111, а рівняння регресії має вигляд: $y = -51369x + 773957$ (де x – номер періоду).

Прогнозна сума активів НАК «Нафтогаз України» у 2022-2023 роках становитиме:

$$2022 \text{ рік: } -51369 * 7 + 773957 = 414374 \text{ млн. грн.}$$

$$2023 \text{ рік: } -51369 * 8 + 773957 = 363005 \text{ млн. грн.}$$

Проводимо перевірку за допомогою критерію Фішера:

$$F = \frac{0,8111}{1-0,8111} \times \frac{5}{1} = 21,47$$

Критичне значення критерію Фішера при $k_2 = 5$ становить $F_{0,95} = 6,61$.

$F > F_{0,95}$, отже, зв'язок істотний.

Побудуємо довірчий інтервал для отриманого прогнозу.

Довірчий інтервал лінійного тренду та прогнозованих значень суми активів
НАК «Нафтогаз України» на 2022–2023 рр.

Рік	t	Сума активів	Теоретичні значення, млн. грн.	$(y - \hat{y})^2$	$(t_i - \bar{t})^2$	$S_{\hat{y}_i}$	$t_{f,a} S_{\hat{y}_i}$	Нижня межа	Верхня межа
2016	1	700130	722588	504361764	6,25	35328,4	98071,6	624516,4	820659,6
2017	2	723124	671219	2694129025	2,25	27130,4	75313,9	595905,1	746532,9
2018	3	603712	619850	260435044	0,25	21909,7	60821,4	559028,6	680671,4
2019	4	580580	568481	146385801	0,25	21909,7	60821,4	507659,6	629302,4
2020	5	445991	517112	5058196641	2,25	27130,4	75313,9	441798,1	592425,9
2021	6	511452	465743	2089312681	6,25	35328,4	98071,6	367671,4	563814,6
Σ	21	-	-	10752820956	-	-	-		
Сер.	3,5	-	-	-	-	-	-		
Прогноз									
2022	7	-	414374	-	12,25	44901,6	124646,8	289727,2	539020,8
2023	8	-	363005	-	20,25	55138,3	153063,9	209941,1	516068,9

Квантиль розподілу t-Стюдента при $\alpha = 0,05$ та $f = 6 - 1 - 1 = 4$ ступенях вільності становить $t_{2;0,05} = 2,776$. Залишкова дисперсія:

$$S_u = \sqrt{\frac{10752820956}{(6-2)}} = 51847,91$$

Обчислимо стандартне відхилення для отриманих результатів за 2018-2021 рр.:

$$S_{\hat{y}_{2016}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{6,25}{21}\right)} = 98071,6 \quad (3.16)$$

$$S_{\hat{y}_{2017}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{2,25}{21}\right)} = 75313,9$$

$$S_{\hat{y}_{2018}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{0,25}{21}\right)} = 60821,4$$

$$S_{\hat{y}_{2019}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{0,25}{21}\right)} = 60821,4$$

$$S_{\hat{y}_{2020}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{2,25}{21}\right)} = 75313,9$$

$$S_{\hat{y}_{2021}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{6,25}{21}\right)} = 98071,6$$

Обчислимо стандартне відхилення для прогнозних 2022-2023 років:

$$S_{\hat{y}_{2022}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{12,25}{21}\right)} = 124646,8$$

$$S_{\hat{y}_{2023}} = 2,776 \times 51847,91 \times \sqrt{\left(\frac{1}{6} + \frac{20,25}{21}\right)} = 153063,9$$

Довірчий інтервал (діапазон ймовірнісних значень при 95%) становить:

$$289727,2 \leq y_{2022} \leq 539020,8$$

$$209941,1 \leq y_{2023} \leq 516068,9$$

Динаміка суми активів НАК «Нафтогаз України» за 2016-2021 рр., а також теоретичні й прогнозовані значення на 2022, 2023 рр. та його довірчий інтервал наведено на рис. 3.6.

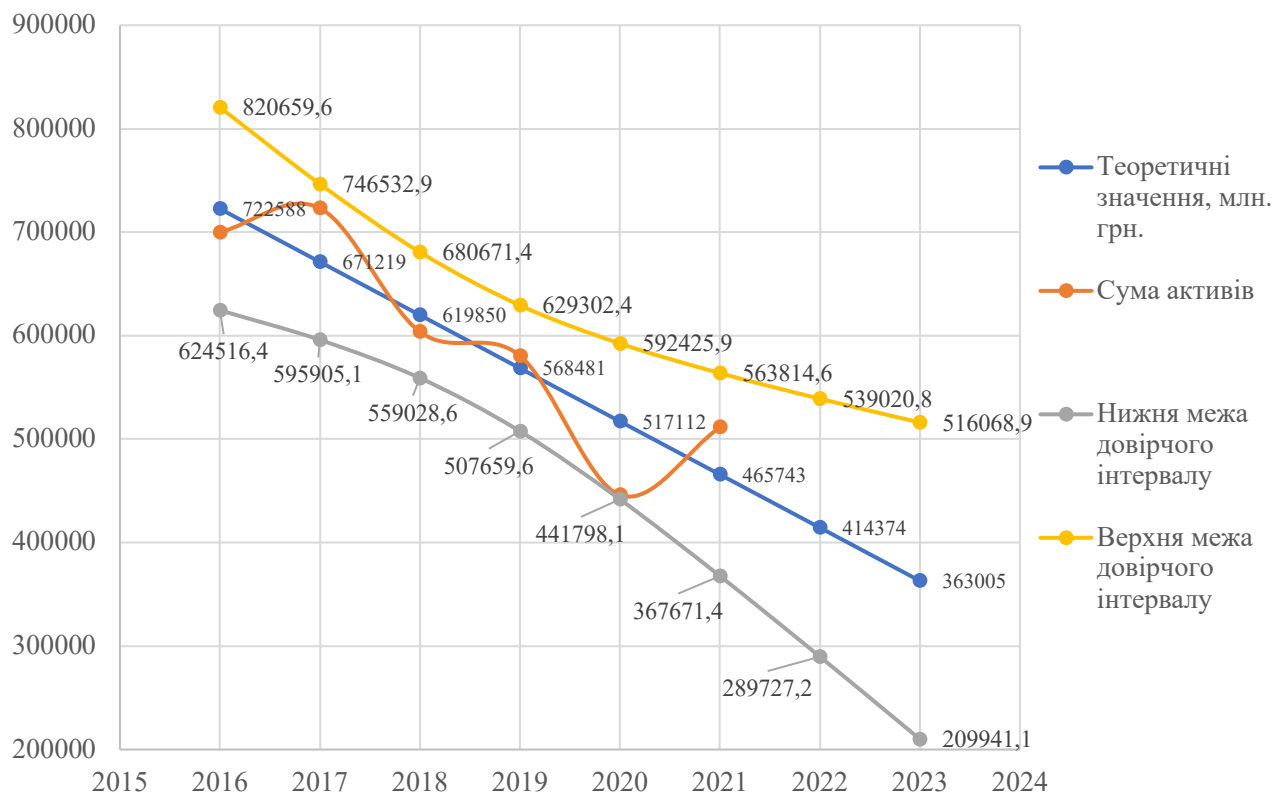

Рис. 3.6. Довірчий інтервал для суми активів НАК «Нафтогаз України»

Проведемо прогнозування сукупних витрат НАК «Нафтогаз України» на 2022-2023 рр. Сукупні витрати – це сума собівартості реалізованої продукції та суми інших витрат (див. табл. 2.13). Сума сукупних доходів і витрат за 2016-2021 рр. становить:

Сума сукупних доходів і витрат НАК «Нафтогаз України» за 2016-2021

Роки	Разом доходи	Темп росту, %	Разом витрати	Темп росту, %
2016	201304	-	182819	-
2017	291293	144,70	238542	130,48
2018	187934	64,52	169751	71,16
2019	151833	80,79	148758	87,63
2020	193017	127,12	208539	140,19
2021	218979	113,45	201157	96,46

Для прогнозування показників доходів та витрат НАК «Нафтогаз України» використаємо середні темпи зростання за аналізований період:

$$\bar{T}_{\text{Доходи}} = \sqrt[5]{144,7 \times 64,52 \times 80,79 \times 127,12 \times 113,45} = 101,697\%$$

$$\bar{T}_{\text{Витрати}} = \sqrt[5]{130,48 \times 71,16 \times 87,63 \times 140,19 \times 96,46} = 101,93\%$$

Для того, щоб знайти прогнозне значення, потрібно отриманий середній ріст слід помножити на останнє значення аналізованого ряду динаміки. Прогнозні значення сукупних доходів НАК «Нафтогаз України» становитимуть:

$$У_{\text{Доходи 2022}} = 218979 \times \frac{101,697}{100} = 222696 \text{ млн. грн.}$$

$$У_{\text{Доходи 2023}} = 222696 \times \frac{101,697}{100} = 226476 \text{ млн. грн.}$$

Прогнозні значення сукупних витрат НАК «Нафтогаз України» становитимуть:

$$У_{\text{Витрати 2022}} = 201157 \times \frac{101,93}{100} = 205040 \text{ млн. грн.}$$

$$У_{\text{Витрати 2023}} = 205040 \times \frac{101,93}{100} = 208997 \text{ млн. грн.}$$

Маючи суму сукупного доходу та сукупних витрат, знайдемо прогнозне значення чистого прибутку (за мінусом податку на прибуток 31% для нафто- і газовидобувних компаній):

$$ЧП_{2022} = (222696 - 205040) * 0,69 = 14478 \text{ млн. грн.}$$

$$ЧП_{2023} = (226476 - 208997) * 0,69 = 14333 \text{ млн. грн.}$$

Для того, щоб знайти суму собівартості реалізованої продукції та інших витрат (згідно із звітом про фінансові результати), визначимо частку собівартості

в загальній сумі витрат. Базу приймемо 2021 рік. Розрахуємо частку собівартості реалізованої продукції в сукупних витратах за 2021 рік:

$$Ч_c = (82021 + 63235 + 1060) / 201157 = 0,7273$$

Відповідно частки інших витрат становлять:

$$Ч_{Vi} = 1 - 0,7273 = 0,2727$$

Отже, собівартість реалізованої продукції становить:

$$C_{2022} = 205040 * 0,7273 = 149140 \text{ млн. грн.}$$

$$C_{2023} = 208997 * 0,7273 = 152019 \text{ млн. грн.}$$

Сума інших витрат складає:

$$V_{i 2022} = 205040 - 149140 = 55900 \text{ млн. грн.}$$

$$V_{i 2023} = 208997 - 152019 = 56978 \text{ млн. грн.}$$

Розрахуємо прогнозні значення чистого доходу, собівартості, інших доходів та витрат на основі отриманих вище значень та складемо прогнозний звіт про фінансові результати на 2022-2023 рік. Дані зведемо у вигляді табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Прогнозний звіт про фінансові результати НАК «Нафтогаз України» на 2022-2023 рр., млн. грн.

Показники	2021	Прогнозний період		Відхилення			
		2022	2023	Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2022-2021	2023-2022	2022/2021	2023/2022
Дохід від реалізації продукції	218979	222696	226476	3717	3780	1,70	1,70
Собівартість реалізованої продукції	146316	149140	152019	2824	2878	1,93	1,93
Валовий прибуток	72663	73556	74457	893	902	1,23	1,23
Інші витрати	54841	55900	56978	1059	1079	1,93	1,93
Разом витрати	201157	205040	208997	3883	3957	1,93	1,93
Фінансовий результат до оподаткування	19314	17656	17479	-1658	-177	-8,58	-1,00
Податок на прибуток	7291	5473	5418	-1818	-55	-	-1,00
Чистий прибуток	12023	12183	12061	160	-122	1,33	-1,00

Для побудови прогнозного балансу, скористаємось даними, отриманими в результаті прогнозування суми балансу (рис. 3.1). Згідно з ними, сума активів у

2022 році становитиме 414374 тис. грн., а в 2023 році – 363005 тис. грн. Візьмемо до уваги, що структура активів залишиться незмінною. Частка необоротних та оборотних активів у 2021 році становить:

$$Ч_{НА} = 315753 / 511452 = 0,6174$$

$$Ч_{ОА} = 195699 / 511452 = 0,3826$$

Отже, сума розділу структурних елементів активів у 2022-2023 рр. відповідно становить:

$$НА_{2022} = 0,6174 * 414374 = 255820 \text{ тис. грн.}$$

$$НА_{2023} = 0,6174 * 363005 = 224107 \text{ тис. грн.}$$

$$ОА_{2022} = 0,3826 * 414374 = 158554 \text{ тис. грн.}$$

$$ОА_{2023} = 0,3826 * 363005 = 138898 \text{ тис. грн.}$$

Проведемо аналогічний розрахунок суми структурних елементів пасиву, визначивши частку власного капіталу, довгострокових та короткострокових зобов'язань за 2021 рік:

$$ВК = 358994 / 511452 = 0,7019$$

$$ДЗ = 75115 / 511452 = 0,1469$$

$$КЗ = 77343 / 511452 = 0,1512$$

$$ВК_{2022} = 414374 * 0,7019 = 290854 \text{ млн. грн.}$$

$$ВК_{2023} = 363005 * 0,7019 = 254797 \text{ млн. грн.}$$

$$ДЗ_{2022} = 414374 * 0,1469 = 60858 \text{ млн. грн.}$$

$$ДЗ_{2023} = 363005 * 0,1469 = 53313 \text{ млн. грн.}$$

$$КЗ_{2022} = 414374 * 0,1512 = 62663 \text{ млн. грн.}$$

$$КЗ_{2023} = 363005 * 0,1512 = 54894 \text{ млн. грн.}$$

Отже, на основі всіх вищерозрахованих показників, складемо прогнозний баланс НАК «Нафтогаз України» на 2022-2023 рр. (табл. 3.7).

Прогнозний баланс НАК «Нафтогаз України», млн. грн.

Показники	2021	Прогнозний період		Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %.	
		2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022/2021	2023/2022
АКТИВИ							
1. Необоротні активи	315753	255820	224107	-59933	-31713	-18,98	-12,40
2. Оборотні активи	195699	158554	138898	-37145	-19656	-18,98	-12,40
Баланс	511452	414374	363005	-97078	-51369	-18,98	-12,40
ПАСИВИ							
1. Власний капітал	358994	290854	254797	-68140	-36056	81,02	87,60
2. Довгострокові зобов'язання	75115	60858	53313	-14257	-7544	81,02	87,60
3. Короткострокові зобов'язання	77343	62663	54894	-14680	-7768	81,02	87,60
Баланс	511452	414374	363005	-97078	-51369	81,02	87,60

Проведемо розрахунок показників прибутковості (рентабельності) для прогнозних 2022 та 2023 років. Порівняємо отримані дані з попереднім 2021 роком і зробимо висновки.

Таблиця 3.8

Розрахунок показників прибутковості (рентабельності) НАК «Нафтогаз України» для 2022-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення, +/-	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Рентабельність активів	2,35	2,94	3,32	0,59	0,38
Рентабельність власного капіталу	3,35	4,19	4,73	0,84	0,54
Рентабельність позикового капіталу	7,89	9,86	11,15	1,98	1,28
Рентабельність основних засобів	4,09	4,76	5,38	0,67	0,62
Рентабельність оборотних активів	6,14	7,68	8,68	1,54	1,00
Рентабельність реалізації	5,53	5,47	5,33	-0,06	-0,15
Рентабельність продукції	7,51	8,17	7,93	0,66	-0,23
Рентабельність сукупних витрат	5,98	3,44	3,34	-2,54	-0,10
Валова рентабельність	26,36	33,03	32,88	6,66	-0,15

Отже, моделювання показало, що основні індикатори фінансового стану НАК «Нафтогаз України» показали покращення. В першу чергу, це найбільш помітно по коефіцієнтам рентабельності власного та позикового капіталу, оборотних активів та продукції. Всі вони можуть зрости в 2022-2023 рр. Це зумовлено збільшенням суми чистого прибутку.

3.3. Прогнозування ймовірності банкрутства НАК «Нафтогаз України»

На основі вищескладених прогнозних показників діяльності НАК «Нафтогаз України», проведемо прогнозування ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана на 2022-2023 рр.

Таблиця 3.9

Прогнозування ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана на 2022-2023 рр.

Вихідні показники	2021	2022	2023	Відхилення, (+, -)	
				2022-2021	2023-2022
Сума активів	511452	414374	363005	-97078	-51369
Робочий капітал	118356	95891	84004	-22464,99	-11887,4
Нерозподілений прибуток	-51565	-39382	-27322	12182,64	12060,51
Прибуток до оподаткування	19314	17656	17479	-1658	-177
Власний капітал	358994	290854	254797	-68140,16	-36056,5
Поточні зобов'язання	77343	62663	54894	-14680,37	-7768,14
Чистий дохід	217384	222696	226476	5312	3780
Результативні показники					
K1	0,231	0,231	0,231	0	0
K2	-0,101	-0,095	-0,075	0,006	0,020
K3	0,038	0,043	0,048	0,005	0,006
K4	4,642	4,642	4,642	0	0
K5	0,425	0,537	0,624	0,112	0,086
Z 1968	3,471	3,607	3,739	0,136	0,132
Z 1983	2,570	2,702	2,822	0,132	0,120

На рис. 3.7 графічно відобразимо динаміку інтегрального показника за моделлю Альтмана за 2018-2023 рр.

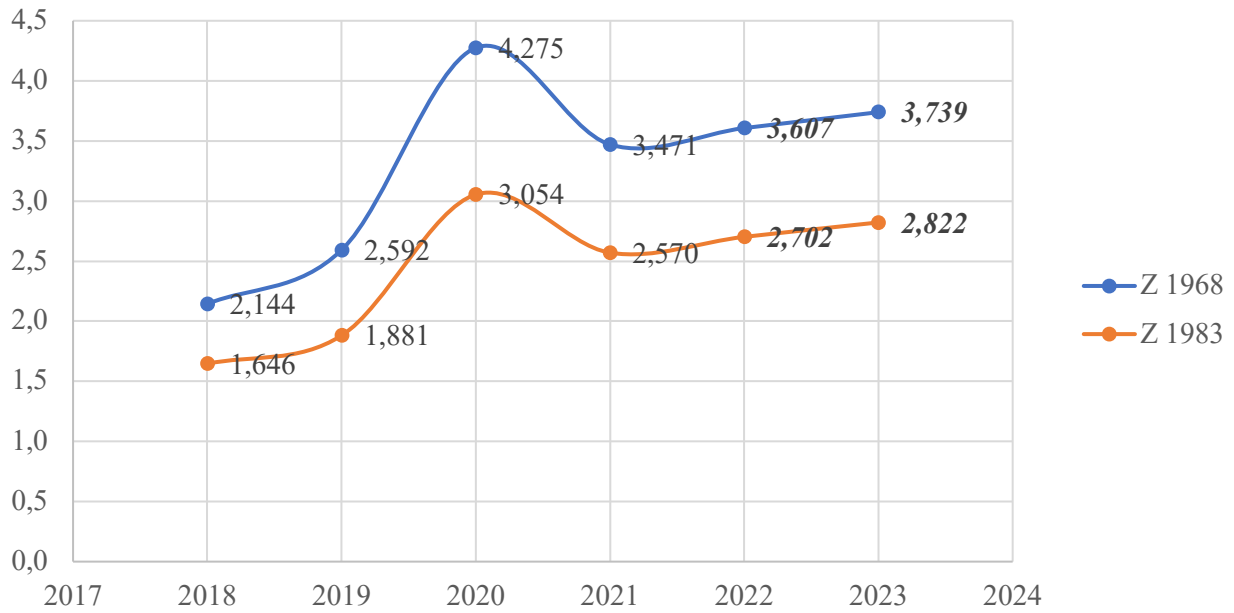

Рис. 3.7. Фактичні та прогнозні значення інтегрального показника ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана за 2018-2023 рр.

Отже, згідно із отриманим прогнозом значення показника для моделі 1983 року становлять 2,702 і 2,822 відповідно. Тобто значення знаходяться в діапазоні $2,71 \leq Z < 2,90$, що свідчить про існування деякої ймовірності настання банкрутства у майбутньому.

Проведемо прогнозування ймовірності банкрутства НАК «Нафтогаз України» за моделлю Спрінгейта.

Таблиця 3.10

Прогнозування ймовірності банкрутства за моделлю Спрінгейта на 2022-2023 рр.

Вихідні показники	Формула для обчислення	2021	2022	2023	Відхилення, (+, -)	
					2022-2021	2023-2022
Поточні активи	ПА	195699	158554	138898	166315	-172741
Загальна вартість активів	А	511452	414374	363005	-23132	-134589
Прибуток до оподаткування	П до оп	19314	17656	17479	-13635	-18933
Поточні зобов'язання	ПЗ	77343	62663	54894	-12126	-59675

Виручка від реалізації	ЧД	217384	222696	226476	-35081	9453
Результативні показники						
X1	ПА / А	0,383	0,383	0,383	0,297	-0,221
X2	прибуток до оподаткування/ А	0,038	0,043	0,048	-0,022	-0,040
X3	прибуток до оподаткування/ ПЗ	0,250	0,282	0,318	-0,108	-0,331
X4	ЧД / А	0,425	0,537	0,624	-0,048	0,099
Z	$1,03 * X1 + 3,07 * X2 + 0,66 * X3 + 0,4 * X4$	0,845	0,926	1,002	0,146	-0,529

На рис. 3.8 графічно відобразимо динаміку інтегрального показника за моделлю Спрінгейта за 2018-2023 рр.

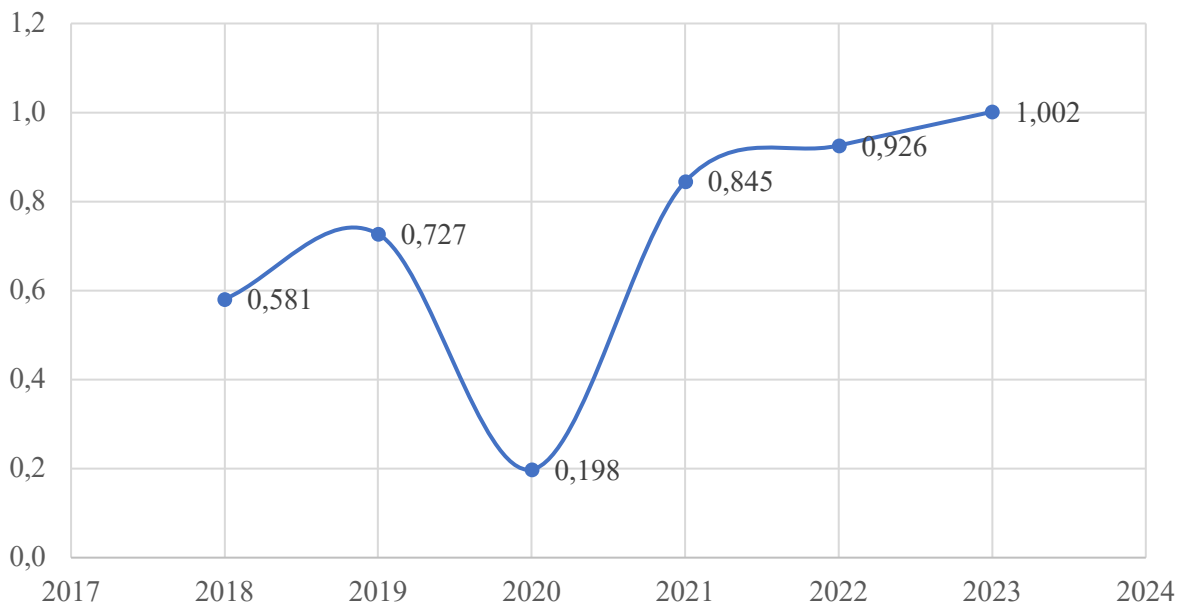

Рис. 3.8. Фактичні та прогнозні значення інтегрального показника ймовірності банкрутства за моделлю Спрінгейта за 2018-2023 рр.

Отримані результати свідчать про невизначену вірогідність банкрутства

Далі наведено модель банкрутства Р. Ліса, яка передбачає розрахунок 4 показників:

K1 – оборотний капітал / сума активів

K2 – операційний прибуток / сума активів

K3 – нерозподілений прибуток / сума активів

K4 – власний капітал / позиковий капітал

Кінцева формула має за моделлю Р. Ліса має вигляд:

$$Z = 0,063 * K1 + 0,092 * K2 + 0,057 * K3 + 0,001 * K4$$

Отримані результати зведено у вигляді табл. 3.10

Таблиця 3.11

Оцінка ризику банкрутства за прогнозною моделлю Р. Ліса

Показники	Фактично на:		
	2021	2022	2023
Вхідні показники			
1. Сума оборотних активів, млн. грн.	195699	158554	138898
2. Сума активів, млн. грн.	511452	414374	363005
3. Сума власного капіталу, млн. грн.	358994	290854	254797
4. Сума позикового капіталу, млн. грн.	152458	123520	108208
5. Сума операційного прибутку, млн. грн.	72663	73556	74457
6. Сума нерозподіленого прибутку, млн. грн.	-51565	-39382	-27322
Результативні показники			
K1 – оборотний капітал / сума активів	0,38	0,38	0,38
K2 – операційний прибуток / сума активів	0,14	0,18	0,21
K3 – нерозподілений прибуток / сума активів	-0,10	-0,10	-0,08
K4 – власний капітал / позиковий капітал	2,35	2,35	2,35
$Z = 0,063 * K1 + 0,092 * K2 + 0,057 * K3 + 0,001 * K4$	0,034	0,037	0,041
Висновок	Підприємство є потенційним банкрутом		Низька ймовірність банкрутства

Граничне значення – 0,037, тобто якщо $Z < 0,037$ – підприємство є потенційним банкрутом. Отримані прогнозні значення становлять 0,037 та 0,041, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства, що також підтверджується попередніми моделями оцінки ризику банкрутства.

Останнім кроком прогнозування ймовірності банкрутства підприємства НАК «Нафтогаз України» є визначення коефіцієнта Бівера. Коефіцієнт Бівера

розраховується як відношення прогнозованого чистого грошового потоку (чистий прибуток і амортизація) до суми зобов'язань.

Отримані результати розрахунків зведемо у вигляді табл. 3.12

Таблиця 3.12

Оцінка ризику банкрутства за коефіцієнтами Бівера

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт Бівера, КБ	0,145	0,089	-0,019	0,169	0,210	0,239
Коефіцієнт покриття, КП	1,274	2,946	3,008	2,530	2,530	2,530
Рентабельність активів, РА	0,019	0,004	-0,043	0,024	0,029	0,033
Коефіцієнт концентрації власного капіталу, КВК	0,055	0,364	0,221	0,231	0,231	0,231
Коефіцієнт покриття активів власними оборотними засобами	-0,059	0,228	0,036	0,085	0,085	0,085
Висновок	Ймовірне банкрутство впродовж 5 років		Ймовірне банкрутство впродовж 1 року	Ймовірне банкрутство впродовж 5 років		

Отже, за даною моделлю у 2022 році коефіцієнт Бівера становитиме 0,21, що свідчить про існування загрози банкрутства протягом 5 років. Хоча цей показник збільшився, у НАК «Нафтогаз України» все ще недостатня сума чистого прибутку, яка би повністю покривала загальні зобов'язання підприємства.

Висновки до розділу 3

В даному розділі роботи розроблено рекомендації щодо покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України». Основними напрямки покращення фінансового стану є: збільшення обсягів реалізації та прибутковості, збільшення суми і частки оборотних активів, зокрема нарощення запасів, збільшення обсягів видобутку нафти і газу

Використано метод аналізу ієрархій, який виявив, що оптимальною альтернативою є використання енергоефективних технологій для зменшення витрат із найвищим значенням пріоритету 0,3270. Для цього заходу найвищий пріоритет має критерій E2 «Очікувана прибутковість». Даний критерій є найважливішим, оскільки підприємство у 2022 році отримало дуже значний збиток, який може стати причиною майбутнього банкрутства.

Проведено прогнозування показників прибутковості на основі аналізу часових рядів. За допомогою використання кореляційно-регресійного аналізу, спрогнозовано суму активів: у 2022 році 414374 млн. грн., у 2023 році – 363005 млн. грн.

Прогнозні значення сукупних доходів НАК «Нафтогаз України» становитимуть: 2022 рік – 222696 млн. грн., 2023 рік – 226476 млн. грн. Прогнозні значення сукупних витрат НАК «Нафтогаз України» становитимуть: 2022 рік – 205040 млн. грн., 2023 рік – 208997 млн. грн. Прогнозні значення чистого прибутку (за мінусом податку на прибуток 31%) становлять: 2022 рік – 14478 млн. грн., 2023 рік – 14333 млн. грн.

Моделювання показало, що основні індикатори фінансового стану НАК «Нафтогаз України» показали покращення. В першу чергу, це найбільш помітно по коефіцієнтам рентабельності власного та позикового капіталу, оборотних активів та продукції. Всі вони можуть зрости в 2022-2023 рр. Це зумовлено збільшенням суми чистого прибутку.

Проведено прогнозування ймовірності банкрутства за моделями Альтмана, Спрінгейта, Ліса і Бівера. Значення показника для моделі Альтмана становлять 2,702 і 2,822 відповідно. Тобто це свідчить про існування деякої ймовірності настання банкрутства у майбутньому. Отримані прогнозні значення за моделлю Спрінгейта становлять 0,037 та 0,041, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства, що також підтверджується попередніми моделями оцінки ризику банкрутства. Коефіцієнт Бівера становитиме 0,21, що свідчить про існування загрози банкрутства протягом 5 років. Хоча цей показник збільшився,

у НАК «Нафтогаз України» все ще недостатня сума чистого прибутку, яка би повністю покривала загальні зобов'язання підприємства.

Таким чином, спостерігаємо суттєве зменшення ймовірності банкрутства НАК «Нафтогаз України» у 2022-2023 рр.

ВИСНОВКИ

Отже, в даній роботі був проведений аналіз фінансового стану НАК «Нафтогаз України». Робота складається з трьох розділів. В першому теоретико-методологічному розділі розглянуто та досліджено сутність, значення та види аналізу фінансового стану підприємства, сформовано систему показників аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства можна визначити на основі теоретичних засад, які включають такі поняття, як баланс, звіт про прибутки та збитки, аналіз фінансових показників та інші. Одним із головних джерел інформації про фінансовий стан підприємства є баланс. Баланс показує наявність і розподіл активів, пасивів та власного капіталу підприємства на певний момент часу. Цей документ дає змогу оцінити фінансову стійкість підприємства, визначити його платоспроможність та ліквідність. Звіт про прибутки та збитки є іншим джерелом інформації про фінансовий стан підприємства. Цей звіт містить інформацію про доходи та витрати підприємства за певний період часу.

Аналіз фінансових показників є ще однією теоретичною основою визначення фінансового стану підприємства. Цей аналіз базується на обчисленні та порівнянні різних фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, платоспроможність та інші. Цей підхід дозволяє виявити сильні та слабкі сторони фінансової діяльності підприємства, а також визначити потенційні проблеми та ризики.

У другому розділі роботи був проведений аналіз фінансового стану НАК «Нафтогаз України» за 2018-2021 рр. Розраховано показники фінансової стійкості, рентабельності, проведено аналіз ліквідності балансу, розраховано відносні показники ліквідності і платоспроможності, проведений аналіз показників ділової активності. Також здійснена оцінка ймовірності банкрутства за моделями Альтмана, Спрінгейта, Бівера.

Коефіцієнт автономії у 2018 році становив 0,686, у 2021 році – 0,702. Таким чином, за всі аналізовані періоди показник відповідав нормативному значенню,

що свідчить про достатню фінансову автономію підприємства. Коефіцієнт маневреності власних коштів у 2018 році був від'ємним, що зумовлено відсутністю власного оборотного капіталу у підприємства. Проте у наступні роки ситуація покращилась, і показник відповідав нормативному значенню за 2019 та 2021 роки – 0,337 та 0,12 відповідно. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними засобами у 2019-2021 році відповідав нормативному, у 2021 році показник збільшився майже вдвічі – з 0,107 до 0,221.

Аналіз фінансової стійкості показав позитивні результати. НАК «Нафтогаз України» можна вжити заходів щодо залучення позикових та інвестиційних коштів з метою розширення своєї діяльності.

У 2019 році усі показники рентабельності продемонстрували зменшення, що зумовлено зменшенням суми чистого прибутку. Внаслідок значного збитку, отриманого підприємством у 2020 році, всі показники рентабельності за цей період є від'ємними. Порівнюючи 2021 та 2018 рік, можна зробити висновок, що у 2018 році ситуація була краща. Причиною цього стало зниження показників рентабельності реалізації та продукції, які є більш важливими, аніж рентабельність власного, позикового капіталу та основних засобів. Аналіз рентабельності показав покращення результатів діяльності, що зумовлено виходом із збитковості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності станом на 2021 рік зменшився з 0,757 до 0,395. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2021 році зменшився з 2,18 до 1,64, що знаходиться в межах нормативного діапазону. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2018-2021 роках знаходяться в межах норми, проте у 2021 році зменшився з 3,008 до 2,53. Ліквідність і платоспроможність підприємства НАК «Нафтогаз України» знаходиться на високому рівні.

Оборотність капіталу за останній рік продемонструвала зростання з 0,31 до 0,45 оберти. Це зумовлено перевищенням темпів приросту суми чистого доходу над сумою активів у 2021 році (36,52% проти 14,68%). В цілому, це є позитивним явищем. Оборотноість оборотних активів зросла з 0,68 до 1,27, що зумовлено зменшенням середнього розміру оборотних активів, а також зростанням суми

чистого доходу від реалізації. Також розраховано показники тривалості операційного та фінансового циклу. Оптимальним напрямом зміни є зменшення цих показників. Операційний цикл зменшився із 178 днів до 129 днів, що зумовлено зменшенням тривалості обороту дебіторської заборгованості та товарно-матеріальних запасів підприємства. Проте, фінансовий цикл за останні два роки є від'ємним, що зумовлено перевищенням тривалості обороту кредиторської заборгованості над операційним циклом. Це може свідчити про те, що компанія в змозі збільшувати свої запаси або відкладати платежі кредиторам на більш тривалий період, ніж вона зобов'язана робити.

Активи НАК «Нафтогаз України» у 2021 році склали 511452 млн. грн., що на 14,68% більше, ніж у 2020 році. Спостерігалось зниження суми активів у 2020 році відносно 2019 року, на 23,18% або на 134589 млн. грн. Найвищою сума активів була у 2018 році, тоді вона становила 603712 млн. грн. Таким чином, загальна сума активів у 2021 році зменшилась на 15,28% відносно 2018 року.

Найбільш значним приростом в структурі активів відзначились оборотні активи. Якщо у 2018 році вони становили 153980 млн. грн., то у 2021 році їх сума збільшилась до 195699 млн. грн. або на 27,09%. Більшу частину активів займають необоротні активи, хоча їхня сума зменшилась з 449732 млн. грн. у 2018 році до 315753 млн. грн. у 2021 році.

У структурі пасивів найбільшу частку займає власний капітал. У 2021 році він зріс з 314281 млн. грн. до 358994 млн. грн. або на 14,23%. Найбільшу суму у власному капіталі займають резерв переоцінки та акціонерний капітал – 206306 млн. грн. та 194307 млн. грн. відповідно.

Сума довгострокових зобов'язань зросла з 69007 млн. грн. у 2018 році до 75115 млн. грн. у 2021 році. Короткострокові зобов'язання за останній рік збільшились з 49046 млн. грн. до 77343 млн. грн. (+57,69%), проте найбільшою їх сума була в 2018 році – 120847 млн. грн. Таким чином, загальна сума зобов'язань збільшилась з 131710 млн. грн. до 152458 млн. грн. (+15,75%).

В третьому рекомендаційному розділі роботи розроблено рекомендації щодо покращення фінансового стану НАК «Нафтогаз України». Основними

напрямами вдосконалення фінансового стану НАК «Нафтогаз України» є: збільшення обсягів реалізації та прибутковості, збільшення суми оборотних активів, збільшення обсягів видобутку нафти і газу

За допомогою методу аналізу ієрархій, було проаналізовано кілька альтернативних заходів для зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України». Для цього були використані критерії: необхідні кошти, очікувана прибутковість, можливі ризики та загрози та термін реалізації.

Було запропоновано чотири альтернативи: пошук нових джерел фінансування, реструктуризація підприємства, використання енергоефективних технологій та скорочення персоналу. З цих альтернатив, найбільш оптимальною була використання енергоефективних технологій для зменшення витрат, з пріоритетом 0,3270.

Використання енергоефективних технологій є найбільш доцільним заходом для зміцнення фінансового стану підприємства НАК «Нафтогаз України», оскільки дозволить зменшити витрати та отримати очікувану прибутковість.

Проведено прогнозування показників НАК «Нафтогаз України» на основі аналізу часових рядів. Сума активів у 2022 році складатиме 414374 млн. грн., у 2023 році – 363005 млн. грн.

Прогнозне значення сукупних доходів НАК «Нафтогаз України» становитимуть у 2022 році складе 222696 млн. грн., а в 2023 році зросте до 226476 млн. грн. Прогнозні значення чистого прибутку становлять 14478 млн. грн. та 14333 млн. грн. відповідно.

Крім того, відзначається покращення основних індикаторів фінансового стану, таких як коефіцієнти рентабельності власного та позикового капіталу, оборотних активів та продукції.

Проте, існує деяка ймовірність банкрутства компанії в майбутньому, що підтверджується значеннями показників моделей Альтмана та Бівера. Однак, ця ймовірність зменшується згідно з моделлю Спрінгейта.

Отже, НАК "Нафтогаз України" потребує уваги та додаткових заходів для забезпечення стійкості та успішної роботи в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Indicators of Company's Financial health / Rizwan Khan FCCA. – University of London. 2022 URL: <https://www.linkedin.com/pulse/indicators-companys-financial-health-rizwan-khan-fcca/>
2. Бунда О. М., Перова О.М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства // Економіка та управління підприємствами. – 2015. – № 2(85). – С. 99-107.
3. Зайцев, О. В. Порівняльний аналіз застосування моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (Частина 1) / О. В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2019. – № 1. – С. 99–110. – DOI: 10.21272/1817-9215.2019.1-14.
4. Лучко М. Р. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Лучко М. Р. , Жукевич С. М. , Фаріон А. І. – Тернопіль: ТНЕУ, – 2016. – 304 с.
5. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями покращення фінансового стану підприємств України [Електронний ресурс] / А. В. Валюх, О. В. Зайцев // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 28.
6. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]/ О. Я. Базилінська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
7. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз. – 2003.
8. Васечко Л. І., Полегешко Ю. Аспекти побудови порівняльного аналітичного балансу підприємства // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – № 20(1). С. 74-79.
9. Громова, А. Є., Крамаренко, К. Є., Рудик, Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / // «Молодий вчений». – 2016. – № 5(32). – С. 44-47.
10. Денисенко М. П., Зазимко, О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств // Агросвіт. – 2015. – № 10. – С. 52-58.

11. Дослідження кон'юктури інвестиційного ринку України: звіт про НДР (заключний) / Кер. І. В. Кобушко. – Суми : СумДУ, 2011. – 114 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284>.
12. Зайцев, О. В. Вимірювання цінності грошей / О. В. Зайцев // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 2 (39). – С. 46-52.
13. Зайцев, О. В. Наслідки колапсу малого та середнього підприємництва / О. В. Зайцев, С. В. Похилько // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка": науковий журнал. – червень 2019. – № 13(41). – С. 16-20.
14. Зайцев, О. В. Оцінка інвестиційного клімату України та шляхи його покращення [Електронний ресурс] / О. В. Зайцев, В. О. Москаленко, О. А. Шовкопляс // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2019. – № 1 (18).
15. Зайцев, О. В. Розвиток моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (Частина 2) / О. В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2019. – № 2. – С. 115–120. DOI: 10.21272/1817-9215.2019.2-15.
16. Зайцев, О. В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду / О. В. Зайцев, В. В. Могильний // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 22. – С. 177-182.
17. Зайцев, О. В. Факторна характеристика формування податків / О. В. Зайцев, О. А. Шовкопляс, О. В. Галахова // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2012. – №4. – С. 64-74.
18. Кальна, Т. А. Прийоми фінансового аналізу: переваги та недоліки // Економічний аналіз. – 2015. – Том 15, № 2. – С. 13-17.
19. Літвінова, Л. Г., Ульяновченко, Н. В. Аналіз фінансового стану ТОВ «Токмацький гранітний кар'єр» // Вісник НТУ «ХПІ». – 2016. – № 43(1215). С. 51-54.

20. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. – Суми: СумДУ, 2015. – 84 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>.
21. Оцінка регіонального фінансового потенціалу стійкого розвитку економіки території: звіт про НДР (заключний) / Кер.: В.Г. Боронос. – Суми: СумДУ, 2012. – 77 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32444>.
22. Петренко, В. С., Квасова, О. П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. // Міжнародний науковий журнал. – 2015. – №8. – С. 139-142.
23. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово – господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах // «Приазовський економічний вісник». – 2018. – № 1. – С. 31-35.
24. Просторові аспекти управління фінансовим потенціалом промисловості регіону : звіт про НДР (заключний) / Кер. К.В. Ілляшенко. – Суми : СумДУ, 2014. – 39 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39517>.
25. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. – Суми: СумДУ, 2016. – 114 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53293>.
26. Рух фінансового капіталу в умовах фінансової глобалізації: звіт про НДР (проміжний)/ Кер.: І. Д. Скляр. – Суми: СумДУ, 2012. – 43 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34466>.
27. Сейсебаєва, Н. Г., Топчанюк, О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств // «Молодой вчений». – 2016. – № 11(38). – С. 678- 681.
28. Собчук С. М. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення // Студентський вісник НУВГП. – 2015. – №2(4). – С. 207-210.
29. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д. В. Леус. – Суми: СумДУ, 2016. – 99 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.

30. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В.; Полтава : ПДАА, – 2016. – 430 с.
31. Фінансова й аналітична інформація національної акціонерної компанії ПАТ «Нафтогаз Україна»: веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf?Open>.
32. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку: звіт про НДР (заключний) / Кер. Т. В. Касьяненко. – Суми: СумДУ, 2016. – 90 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268>.
33. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України: звіт про НДР (заключний) / Кер.: І.М. Кобушко. – Суми: СумДУ, 2012. – 79 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32453>.
34. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України: звіт про НДР (заключний) / Кер. Н. А. Антонюк. - Суми : СумДУ, 2014. - 60 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>.
35. Хринюк, О. С., Бова, В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2018. – № 2. – С. 1-6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6121>
36. Янковець, Т. М., Чернюк, Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід // Економічна наука. – 2016. – № 20. – С. 58-62. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/14.pdf.
37. Alicia Tuovila, David Kindness Financial Analysis: Definition, Importance, Types, and Examples // Corporate finance – 2023 URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-analysis.asp>

ДОДАТКИ

Річна фінансова звітність емітента за 2021 рік

**КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ**

<i>У млн українських грн</i>	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	5	294 042	211 134
Нематеріальні активи	6	4 367	3 147
Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства	7	722	772
Відстрочені податкові активи	24	5 668	7 685
Компенсація недоотриманого доходу від транспортування газу	8	1 898	-
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	8	-	63 432
Передоплата з податку на прибуток		3 269	9 375
Інші необоротні активи	9	5 787	2 892
Всього необоротних активів		315 753	298 437
Оборотні активи			
Запаси	10	69 010	40 691
Торгова дебіторська заборгованість	11	49 494	28 129
Передоплати видані та інші оборотні активи	12	23 558	22 641
Компенсація недоотриманого доходу від транспортування газу	8	14 669	-
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	8	-	17 626
Передоплата з податку на прибуток		4 135	702
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках	26	30 540	37 106
Грошові кошти, обмежені у використанні	26	4 293	659
Всього оборотних активів		195 699	147 554
ВСЬОГО АКТИВІВ		511 452	445 991
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	13	194 307	194 307
Резерв переоцінки		206 306	140 171
Накопичені курсові різниці		3 871	4 069
Накопичений дефіцит		(51 565)	(27 801)
Власний капітал, який належить власникам материнської компанії		352 919	310 746
Неконтрольована частка у капіталі	13	6 075	3 535
ВСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		358 994	314 281
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання			
Позики	14	40 154	56 547
Забезпечення	15	8 015	9 853
Відстрочені податкові зобов'язання	24	23 701	12 910
Інші довгострокові зобов'язання	16	3 245	3 354
Всього довгострокових зобов'язань		75 115	82 664
Короткострокові зобов'язання			
Позики	14	21 431	9 795
Забезпечення	15	15 077	13 576
Торгова кредиторська заборгованість	17	10 857	3 585
Аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання	18	27 789	20 277
Зоборгованість з податку на прибуток		2 189	1 813
Всього короткострокових зобов'язань		77 343	49 046
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		152 458	131 710
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		511 452	445 991

Юрій Вітренко
Голова правління

/п/

Роман Чумак
Член правління

/п/

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ АБО ЗБИТКИ ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ

У млн українських грн	Примітки	2021 рік	2020 рік
Дохід від реалізації	3, 19	217 384	159 234
Компенсація за виконання спеціальних обов'язків	2	-	32 205
Відсотки та інші доходи		1 595	1 578
Всього доходу від реалізації та інших доходів		218 979	193 017
Виробничі витрати	20	(82 021)	(48 222)
Закупівлі	21	(63 235)	(64 558)
Знос, виснаження та амортизація		(13 755)	(16 548)
Витрати на дослідження, розробку та розвідку		(1 060)	(588)
Збитки від знецінення нефінансових активів		(2 777)	(7 950)
Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати	22	(22 181)	(21 340)
Фінансові витрати	23	(5 614)	(6 738)
Чистий рух у резерві знецінення фінансових активів	9,11,12	(10 514)	(42 595)
Всього витрат		(201 157)	(208 539)
Дохід від курсових різниць		1 529	1 545
Частка у результатах асоційованих та спільних підприємств після оподаткування	7	(37)	(65)
Прибуток/(збиток) до оподаткування		19 314	(14 042)
Витрати з податку на прибуток	24	(7 291)	(4 960)
Прибуток/(збиток) за період		12 023	(19 002)
Чистий прибуток/(збиток), який належить:			
Акціонерам Компанії		11 300	(20 851)
Неконтролюючим акціонерам		723	1 849
Чистий прибуток/(збиток)		12 023	(19 002)

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ

У млн українських грн	Примітки	2021 рік	2020 рік
Чистий прибуток/(збиток)		12 023	(19 002)
Інший сукупний дохід/(збиток)			
Статті, які не будуть рекласифіковані у подальшому у прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:			
Прибуток/(збиток) у результаті переоцінки основних засобів, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 15 227 млн грн (2020 рік: 3 572 млн грн)		69 366	(15 889)
Переоцінка зобов'язань за виплатами працівникам, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 106 млн грн (2020 рік: 125 млн грн)	15	1 123	592
Переоцінка резерву на виведення активів з експлуатації, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 202 млн грн (2020 рік: 82 млн грн)	15	921	371
Статті, які можна рекласифікувати у подальшому у прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:			
Накопичені курсові різниці		(198)	729
Інші сукупні доходи/(збитки)		71 212	(14 197)
Всього сукупних доходів/(збитків)		83 235	(33 199)
Всього сукупних доходів/(збитків), які належать:			
Акціонерам Компанії		78 581	(34 279)
Неконтролюючим акціонерам		4 654	1 080
Всього сукупних доходів/(збитків)		83 235	(33 199)

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ

<i>У мільйонах українських гривень</i>	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	5	211 134	240 506
Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства	6	772	835
Відстрочені податкові активи	19	7 685	10 439
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	20	63 432	-
Інші необоротні активи	7	6 039	8 505
Передплата з податку на прибуток підприємств	2	9 375	-
Всього необоротних активів		298 437	260 285
Оборотні активи			
Запаси	8	40 691	57 705
Торгова дебіторська заборгованість	9	28 129	59 056
Передплати видані та інші оборотні активи	10	22 641	9 887
Дебіторська заборгованість за договором купівлі-продажу	20	17 626	-
Передплата з податку на прибуток підприємств		702	263
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках		37 106	77 593
Грошові кошти, обмежені у використанні		659	436
Активи припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	20	-	115 355
Всього оборотних активів		147 554	320 295
ВСЬОГО АКТИВІВ		445 991	580 580
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	11	194 307	194 307
Резерв переоцінки		140 171	316 264
Накопичені курсові різниці		4 069	3 340
Накопичений дефіцит		(27 801)	(123 234)
Власний капітал, який належить власникам материнської компанії		310 746	390 677
Неконтрольована частка у капіталі		3 535	1 897
ВСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		314 281	392 574
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання			
Позики			
Забезпечення	12	56 547	47 148
Відстрочені податкові зобов'язання	13	9 853	10 588
Інші довгострокові зобов'язання	19	12 910	18 858
		3 354	2 691
Всього довгострокових зобов'язань		82 664	79 285
Короткострокові зобов'язання			
Позики			
Забезпечення	12	9 795	13 514
Торгова кредиторська заборгованість	13	13 576	42 841
Аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання		3 585	5 061
Зобов'язаність з податку на прибуток	14	20 277	19 494
Зобов'язання припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	20	1 813	10 471
		-	17 340
Всього короткострокових зобов'язань		49 046	108 721
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		131 710	188 006
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		445 991	580 580

Цю консолідовану фінансову звітність було затверджено до випуску 23 березня 2021 року.

Андрій Кобалев,
Голова правління

Петрус ван Дріл,
Директор фінансовий

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ АБО ЗБИТКИ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ

У мільйонах українських гривень	Примітки	2020	2019
Дохід від реалізації	3	159 234	149 781
Компенсація за виконання спеціальних обов'язнів	2	32 205	-
Відсотки та інші доходи		1 578	2 052
Всього дохід від реалізації та інші доходи		193 017	151 833
Виробничі витрати	15	(48 222)	(53 870)
Закупівлі	16	(64 558)	(41 589)
Знос, виснаження та амортизація		(16 548)	(14 208)
Витрати на дослідження, розробку та розвідку		(588)	(804)
Збитки від знецінення	5	(7 950)	(9 424)
Витрати на збут, загальні та адміністративні витрати	17	(21 340)	(16 015)
Фінансові витрати	18	(6 738)	(6 377)
Чистий рух у резерві знецінення фінансових активів	7, 9, 10	(42 595)	(6 471)
Всього витрат		(208 539)	(148 758)
Дохід від курсових різниць		1 545	1 937
Частка у результатах асоційованих та спільних підприємств після оподаткування	6	(65)	(121)
(Збиток)/прибуток до оподаткування		(14 042)	4 891
Витрати з податку на прибуток	19	(4 960)	(2 310)
Чистий (збиток)/прибуток за період від діяльності, що продовжується		(19 002)	2 581
Припинена діяльність:			
Прибуток за період від припиненої діяльності	20	-	60 713
Чистий (збиток)/прибуток		(19 002)	63 294
Чистий (збиток)/прибуток, який належить:			
Власнику Компанії від:			
Діяльності, що продовжується		(20 851)	4 330
Припиненої діяльності		-	60 713
Неконтролюючим акціонерам від:			
Діяльності, що продовжується		1 849	(1 749)
Припиненої діяльності		-	-
Чистий (збиток)/прибуток		(19 002)	63 294
Інший сукупний (збиток)/дохід		(15 889)	(57 929)
Статті, які не можна рекласифікувати у подальшому на прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:			
Збиток у результаті переоцінки основних засобів, за вирахуванням вигоди з податку на прибуток у сумі 3 572 мільйони гривень (2019: вирахування з податку на прибуток у сумі 12 722 мільйони гривень)		592	(1 020)
Частка інших сукупних доходів асоційованих підприємств, за вирахуванням податку на прибуток у сумі нуль гривень (2018: нуль гривень)		371	(1 710)
Переоцінка зобов'язань за виплатами працівникам, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 125 мільйонів гривень (2019: 113 мільйонів гривень)		729	(687)
Переоцінка резерву на виведення активів з експлуатації, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 82 мільйони гривень (2019: 375 мільйонів гривень)		(14 197)	(61 213)
Статті, які можна рекласифікувати у подальшому на прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:			
Накопичена курсова різниця		(33 199)	2 081
Інші сукупні збитки			
Всього сукупних (збитків)/доходів			
Всього сукупних (збитків)/доходів, які належать:			
Власнику Компанії від:			
Діяльності, що продовжується		(34 279)	(58 685)
Припиненої діяльності		-	60 713
Неконтролюючим акціонерам від:			
Діяльності, що продовжується		1 080	53
Припиненої діяльності		-	-
Всього сукупних (збитків)/доходів		(33 199)	2 081

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ

У мільйонах українських гривень	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Необоротні активи			
Основні засоби	5	240 506	434 370
Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства	6	835	1 255
Відстрочені податкові активи	20	10 439	5 119
Інші необоротні активи	7	8 505	8 988
Всього необоротних активів		260 285	449 732
Оборотні активи			
Запаси	8	57 705	65 571
Торгова дебіторська заборгованість	9	59 056	65 942
Передплати видані та інші оборотні активи	10	9 887	6 888
Передплати з податку на прибуток підприємств		263	17
Грошові кошти та залишки на банківських рахунках		77 593	14 224
Грошові кошти, обмежені у використанні		436	1 338
Активи припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	21	115 355	-
Всього оборотних активів		320 295	153 980
ВСЬОГО АКТИВІВ		580 580	603 712
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	11	194 307	194 307
Резерв переоцінки		316 264	379 022
Накопичені курсові різниці		3 340	4 027
Накопичений дефіцит		(123 234)	(165 342)
Власний капітал, який належить власникам материнської компанії		390 677	412 014
Неконтрольована частка у капіталі		1 897	1 844
ВСЬОГО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		392 574	413 858
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання			
Позики	12	47 148	11 299
Забезпечення	13	10 588	6 943
Відстрочені податкові зобов'язання	20	18 858	50 544
Інші довгострокові зобов'язання		2 691	221
Всього довгострокових зобов'язань		79 285	69 007
Короткострокові зобов'язання			
Позики	12	13 514	44 700
Забезпечення	13	43 873	41 072
Торгова кредиторська заборгованість		5 061	5 500
Аванси отримані та інші короткострокові зобов'язання	14	18 462	23 269
Заборгованість з податку на прибуток		10 471	6 306
Зобов'язання припиненої діяльності, що класифіковані як утримувані для продажу та розподілу	21	17 340	-
Всього короткострокових зобов'язань		108 721	120 847
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		188 006	189 854
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ		580 580	603 712

Цю консолідовану фінансову звітність було затверджено до випуску 6 квітня 2020 року.

Андрій Коболев,
Голова правління

Петрус ван Дріл,
Директор фінансовий

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ АБО ЗБИТКИ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ

<i>У мільйонах українських гривень</i>	Примітки	2019	2018
Діяльність, що продовжується			
Дохід від реалізації	3	149 781	184 862
Собівартість реалізації	15	(106 688)	(123 408)
Валовий прибуток		43 093	61 454
Інші операційні доходи	16	2 482	3 072
Інші операційні витрати	17	(37 308)	(36 280)
Операційний прибуток		8 267	28 246
Фінансові витрати	18	(7 082)	(5 758)
Фінансові доходи	19	1 890	2 105
Частка у результатах асоційованих та спільних підприємств після оподаткування	6	(121)	(1 316)
Чистий прибуток/(збиток) від курсових різниць		1 937	(446)
Прибуток до оподаткування		4 891	22 831
Витрати з податку на прибуток	20	(2 310)	(6 959)
Чистий прибуток за рік від діяльності, що продовжується		2 581	15 872
Припинена діяльність:			
Прибуток/(збиток) за рік від припиненої діяльності	21	60 713	(4 305)
Чистий прибуток за рік		63 294	11 567
Чистий прибуток/(збиток), який належить:			
Власникам Компанії		65 043	8 696
Неконтролюючим акціонерам		(1 749)	2 871
Чистий прибуток за рік		63 294	11 567

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО СУКУПНІ ДОХОДИ ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ

<i>У мільйонах українських гривень</i>	Примітки	2019	2018
Чистий прибуток за рік		63 294	11 567
Інший сукупний (збиток)/дохід			
<i>Статті, які не можна рекласифікувати у подальшому на прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:</i>			
Збиток у результаті переоцінки основних засобів, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 12 722 мільйон гривень (2018: 7 110 мільйонів гривень)		(57 929)	(32 390)
Частка інших сукупних доходів асоційованих підприємств, за вирахуванням податку на прибуток у сумі нуль гривень (2018: нуль гривень)	6	133	1 399
Переоцінка зобов'язань за виплатами працівникам, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 113 мільйонів гривень (2018: 2 мільйони гривень)	13	(1 020)	(7)
Переоцінка резерву на виведення активів з експлуатації, за вирахуванням податку на прибуток у сумі 375 мільйонів гривень (2018: 2 мільйони гривень)	13	(1 710)	11
<i>Статті, які можна рекласифікувати у подальшому на прибуток або збиток, за вирахуванням податку на прибуток:</i>			
Накопичена курсова різниця		(687)	565
Інші сукупні збитки за рік		(61 213)	(30 422)
Всього сукупних доходів/(збитків) за рік		2 081	(18 855)
<i>Всього сукупних доходів/(збитків), які належать:</i>			
Власникам Компанії		2 028	(21 181)
Неконтролюючим акціонерам		53	2 326
Всього сукупних доходів/(збитків) за рік		2 081	(18 855)